

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU
PRATİK ÇALIŞMA I
01.11.2021

OLAY I

Alman vatandaşı fotoğrafçı Hans, Berlin’de tanıştığı Türk fotoğrafçı arkadaşı Ali’ye özel yapım bir kamerayı ödünç vermiştir. Projesi için Türkiye’ye dönen Ali’den bir süredir haber alamayan Hans, Alman hukukuna göre şeklen geçerli olan sözleşmenin varlığını Türk mahkemeleri önünde öne sürdüğü takdirde, Türk mahkemelerinin bu sözleşmeyi şeklen geçerli sayıp saymayacağını merak etmektedir.

1. İstanbul Barosu levhasından iletişim bilgilerinize ulaşan Hans, Ali ile aralarındaki sözleşmenin şeklen geçerli olup olmadığı konusunda size danışmaktadır. Hans’a nasıl yanıt verirsiniz? (Taraflar arasındaki sözleşmenin tabi olacağı hukuk Türk hukukudur)
2. Bu uyuşmazlık Türk hakimi önüne taşındığı takdirde, uygulanacak hukuk yabancı bir hukuk ise, bu hukukun içeriğine nasıl ulaşılacaktır?
3. Ali’nin yabancı hukukun uygulanmamasını talep etmesi mümkün müdür?

KARARI

“Dava, yabancı uyruklu karı kocanın, milli kanunlarına göre, torunlarını evlat edinmeye izin verilmesi isteğine ilişkindir. Hâkim re’sen Türk Kanunları gereğince hüküm verir. Ancak bir yabancı hukukun uygulanması gereken hallerde, yabancı hukukun muhtevasının tesbitinde, taraflardan yardım isteyebilir (HUMK. m.76; 2675 sayılı Kanun 2. md.).

Olayda, davacılar, Amerikan uyruklu olup Amerikan Kanunlarına göre evlat edinmeye izin istemişler ve bu husustaki Amerikan mevzuatının Türkçeye çevrilmiş onaylı örneğini ibraz etmişlerdir.

Davacıların, ibraz olunan milli kanunlarını inceleyen mahkeme, bu konudaki hükümlerin Türk Hukukuna uygun düşmediğini ifade ederek bu aykırılığın Türk Kamu düzenini ihlal ettiği gerekçesi ile isteği red etmiştir. Oysa yabancı uyruklu olan davacıların, milli kanunlarına göre, kendi uyruğunda olan çocuğu (olayda torun) evlat edinmesi keyfiyeti, Türk kamu düzenine aykırı olarak nitelendirilemez. Öyle ise davacıların ibraz eylediği milli kanunları çerçevesinde gerekli inceleme yapıp sonucu uyarınca isteğin esası hakkında karar verilmesi gerekirken olaya uymayan sebep ve düşüncelerle davanın red olunması Usul ve Kanun’a aykırıdır.

SONUÇ : Temyiz olunan kararın gösterilen sebeple (BOZULMASINA), oybirliğiyle karar verildi.”¹

Ek Bilgi: MÖHUK md. 18/1 uyarınca, evlât edinme ehliyeti ve şartları, taraflardan her birinin evlât edinme anındaki millî hukukuna tâbidir.

1. Davacılar, evlat edinme kararının ABD kanunlarına göre verilmesini talep etmemiş ya da ABD hukukunun ilgili hükümlerini ve Türkçe tercümelerini mahkemeye ibraz etmemiş olmaları ihtimalinde, davaya bakan hakimin doğrudan Türk hukukunu uygulaması yerinde olur muydu?
2. Davacıların milli kanunlarındaki hükümlerin Türk hukukuna uygun olmadığını ifade ederek davayı reddeden yerel mahkemenin bu red gerekçesini ve Yargıtay’ın konuya ilişkin görüşünü değerlendiriniz.
3. Mahkeme tarafından evlat edinme ehliyet ve şartları hakkında doğrudan ABD hukukunun konuya ilişkin maddi hükümlerinin uygulanması yerinde midir?
4. ABD kanunlar ihtilafı kurallarında yer alan “ikametgah” kavramının yorumu hangi hukuka göre yapılmalıdır?
5. Davaya bakan ilk derece hakiminin
  - a. Uygulanacak hukuku yanlış tespit etmesinin
  - b. ABD hukukunun maddi hükümlerini doğrudan uygulamasının
  - c. Olaya uygulanacak yabancı maddi hukuku yanlış uygulamasınınYargıtay incelemesine tabi olup olmadığını belirleyiniz.

Arka sayfa da

¹ Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E. 1983/5550, K. 1983/5697, T. 23.6.1983.

OLAY I

1) Öncelikle vasıflandırma yapmamız gerekir. Vasıflandırma, sözleşmenin setler geçerli olup olmamasıdır.

MÖHUK m.7 "Hukuk: işlemler, yapıldıkları ülke hukukunun veya o hukuki işlemin esası hakkında yetkili olan hukukun maddi hukuk hükümlerinin sağladığı setle uygun olarak yapılabilir." Sonraki adım sözleşmenin esasen geçerli olup olmadığıdır. MÖHUK m.24'e bakılır. Elimizde 2 bağlama noktası var. İlti yapıldıkları ülke hukuku olay bakımından ödünç sözleşmesi. Almanya'da yapıldığı söylenir. Alman hukukuna göre setler geçerli old. bilgisi verilmiş. Yapıldığı ülke hukukuna göre setler geçerlidir. O halde Türk hukukuna göre de setler geçerlidir. Her iki hukukta da sözleşmenin setler geçerli olması bizim bu sözleşmeyi setler geçerli saymamız için yeterlidir. İkinci bağlama noktamız da sözleşmenin esasına uygulanacak hukuk, olayda verildiği gibi Türk hukuku old. söylenmiştir. Türk hukukuna göre de ödünç sözleşmeleri bakımından setil şartı aranmaz.

2) MÖHUK m.2 "Hâkim, Türk kanunlar ihtilafı kurallarını ve bu kurallara göre yetkili olan yabancı hukuku re'sen uygular. Hâkim, yetkili yabancı hukukun muhtevasının tespitinde tarafların yardımını isteyebilir."
Taraflar Alman hukukunu seçtiği için Türk hâkim: Alman hukukunu uygulamak zorundadır. Birlikliğe başvurulabilir. Taraflardan yardım istenebilir. Konsolosluklara başvurulabilir. Yabancı hukukun içeriğini hâkim tespit etmek zorundadır.

3) MÖHUK m.2/1'e göre "Hâkim, Türk kanunlar ihtilafı kurallarını ve bu kurallara göre yetkili olan yabancı hukuku re'sen uygular." → yani uygulamak zorundadır.

MÖHUK m.2/4'e göre "uygulanacak hukuku seçme imkânı verilen hallerde, taraflardan aksi açıkça kararlaştırılmadıkça seçilen hukukun maddi hukuk hükümleri uygulanır."

KARAR I

1) m. 18/1 "uygulanacak yabancı hukukun konular ihtilaf kuralının başta bir hukuku yetteli olması, * sadece kişim hukuku ve aile hukukuna ilişkin ihtilaflarda ^{atf} dikkate alınır ve bu hukukun maddi hukuk hükümleri uygulanır".

m. 18/1 "Evlad edinme ehliyeti ve şartları, taraflardan her birinin evlat edinme anındaki milli hukukuna tabidir."

2) m. 5 → kamu düzenine aykırılık

Yargıtay'ın iki hatası var.

1) Yabancı hukuk ile Türk hukukunu karşılaştırması ve bunlar birbirinden farklıdır diyerek kamu düzenine aykırılığını tespit etmek.

2) Sonuca bakmadan, ortaya çıkan sorunun ne olduğunu hiç yabancı hukuku uygulamadan kamu düzenine aykırılık vardır demesi.

Bütün bunlar m. 5'in getirdiği sistemler değildir. M. 5'e göre yabancı hukuku tespit edeceğiz, olaya uygulayacağız ve ortaya çıkan soruna bakacağız. Karı-kocanın, tarafların evlat edinmesi Türk kamu düzenine aykırılık teşkil etmez. Yargıtay da bunu sistemleştirir.

3) m. 2/3 atf → sadece kişi ve aile hukukuna ilişkin ihtilaflarda dikkate alınır.

Değreden ABD hukukunun maddi hükümlerinin uygulanması yermide değildir. Burada Türk hakiminin atfı dikkate alınması gerekir. Ve Amerikan hukukunda evlat edinme ehliyet şartlarına uygulanacak hukuku tespit eden konular ihtilafı kuralı neyse onu uygulamak zorundadır.

4) Yerleşim yeri (ikametgah) hukuku: bir kavramdır. Farklı ülke hukuklarında farklı anlamı bulunur. Hangi devletin konular ihtilafı kuralı içinde geçiyorsa o devletin hukukuna göre yorumlanır. Olayımızda ABD hukukuna göre ikametgah hukuku uygulanır.

5) a) HMK m. 371 gereğince hakim in uygulanacak hukuku yanlış tespit etmesi beraat sebebidir. m. 2/1-3 fıkraları.

b) Hakim öncelikle vasıflandırma yapmalı. Hukuki ilişkiye isim verecek = Evlat edinme. Başlıca kuralı vasıtasıyla uygulanacak yabancı hukuku belirleyecek. (m. 2/1) Gerekli durumda atfı dikkate alacak (m. 2/3 ve 4. fıkralar) Yabancı hukuk uygulandığı takdirde Türk kamu düzeni süzgeçinden geçirecek.

5. soru - C şıklı

Yabancılık unsuru taşıyan bir olaya, doğrudan Türk maddi hukukunun uygulanması, mülhak'ın yanlış uygulanmasıdır. → istinafa başvuru sebebidir.

HMK m. 371 - Bazma Sebepleri - Hukukun Yanlış Uygulanması

Hakimin uygulaması gereken hukuku doğru uygulayıp uygulamadığı yanlış uygulanması kapsamına girer mi?

Temyiz incelemesinin amacı;

1) Hukuk uygulamasının birliğini temin etmek

2) Vaka hakkaniyetine hizmet etmek

Vaka hakkaniyeti bakımından Yargıtay, yabancı hukukun yanlış uygulandığını tespit etmesi halinde kararı bozar.

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU I
PRATİK ÇALIŞMA II
05.11.2020

Olay I:

Nikaragua vatandaşı 19 yaşındaki Jose, Managua'da bir kahve üreticisinin temsilcisi olarak geldiği İstanbul'u çok sever ve İstanbul'a yerleşmeye karar verir. İstanbul'da bir ev satın alan Jose, yeni evinin beyaz eşya alışverişini butik bir mağazadan yapar ve mobilyaların bedelini bir yıl sonra ödeyeceği konusunda mağaza müdürü ile anlaşır. Bu esnada Türkiye'de bir üniversitede Erasmus öğrencisi olan Fransız Celine ile tanışır ve âşık olur. Celine ile evlenmeye karar verirler ve Celine Jose ile yaşamaya başlar. Bir süre sonra Celine ve Jose anlaşamamaya başlar.

Sınıf arkadaşlarına Paris'i gezdirme sözü veren Celine, Noel için Paris'e ailesinin yanına dönerken arkadaşları Türk vatandaşı Elif ve Burak'ı da davet eder. Jose ise kendi ailesinin yanına gideceği için onlara katılamaz. Bu tatilde Burak ile yakınlaşan Celine, annesinin de Burak'ı çok beğendiğini söylemesi üzerine vakit kaybetmeden Paris'te kilise önünde Burak ile evlenir. Celine, Jose'ye bir mektup yazar ve ayrılmak istediğini, artık Jose ile yaşamayacağını bildirir. Bu mektup sonrası Celine'e ulaşamayan ve Celine'e gönderdiği mektuplara cevap alamayan Jose, Nikaragua'dan Paris'e gitmeye karar verir; ancak Jose'nin bindiği uçaktan haber alınamaz.

1. Jose, ev eşyalarının bedelini zamanında ödeyemeyeceğini anlayınca Nikaragua hukuku uyarınca 21 yaşında reşit olacağını, bu nedenle yaptığı işlemle bağlı olmadığını düşünür. Haklı mıdır?
2. Nikaragua hukuku uyarınca hak ve fiil ehliyetinin kişinin mutad meskeni hukukuna tabi olduğuna varsayarsak, 1. sorunun cevabına ilişkin gerekçeniz değişir mi?
3. Burak ile Celine'in evliliğinin şekli geçerliliği hangi hukuka göre belirlenir?
4. Burak ve Celine'in evlenmek için gerekli şartları taşıyıp taşımadığı hangi hukuka göre belirlenecektir?
5. Jose, Celine'e yazdığı cevapta, Nikaragua hukukuna göre yüzüğü kabul ettikten sonra ayrılmalarının mümkün olmadığını bildirmiştir. Jose iddiasında haklı mıdır?
6. Jose hakkında Türk hukukuna göre gaiplik kararı verilmesi mümkün müdür?

Olay II:

Maden işçisi Kazakistan vatandaşı Otabek, Soma'da bir madende çalışmaktadır. Evli ve iki çocuk babası olan Otabek ailesi ile birlikte uzun yıllardır Soma'da yaşamaktadır. Otabek'in çalıştığı madende bir grizu patlaması olur. Bir çok işçinin hayatını kaybettiği bu faciada, Otabek de bacaklarını kaybeder ve ağır bir depresyona girer. Otabek, hayata küsmüştür, hiçbir sorumluluk almak, yatağından çıkmak istememektedir. Bu sebeple de mahkemeye başvurarak kendi isteği ile kısıtlanma ve kendisine vasi atanması talebinde bulunmuştur. Mahkeme, doğrudan Kazakistan Medeni Kanunu'nu uygulayarak Kazakistan hukukunda kendi isteği ile kısıtlanma diye bir sebebin olmadığı gerekçesiyle Otabek'in talebini reddetmiştir. Bu arada, ailesine maddi olarak destek olabilecek yaşa geldiğini düşünen 15 yaşındaki oğlu Medet de baba mesleği olan madencilik başlamak üzere maden şirketine başvurmuştur. Şirket, İş Kanunu md. 72 uyarınca 18 yaşından küçük erkeklerin maden ocaklarında çalışmasının yasak olduğunu bildirerek başvurusunu reddetmiştir.

Ek bilgi: Kazakistan uluslararası özel hukuku uyarınca, kısıtlanma sebeplerine mahkeme ülkesi hukuku uygulanmaktadır.

1. Otabek'in kısıtlanma talebinin reddedildiğini duyan Türk avukat komşusu, Otabek'e mahkemenin hata yaptığını, iki gerekçeyle Türk hukukunun uygulanması gerektiğini söyler.
  - a. Mahkemenin doğrudan Kazakistan Medeni Kanunu'nu uygulaması doğru mudur?
  - b. Türk avukatın bahsettiği iki gerekçe neler olabilir?
2. Medet, kendisinin Kazakistan vatandaşı olduğu, bu nedenle İş Kanunu'nun kendisine uygulanmayacağını ileri sürerek yeniden iş başvurusunda bulunmuştur. Medet'in iddiası haklı mıdır?

OLAY I

Cevap 1- Olayda vasiyetlendirme yaptığımızda kişinin fiil ehliyeti söz konusudur. MÖHUK m. 9/1 uygulanır, ilgilinin milli hukukuna tabidir. ilgilinin milli hukuku Nikaragua hukukudur. Dolayısıyla resit olmadığından, işlem geçersizdir. Ancak m.9/2'ye baktığımızda "milli hukukuna göre ehliyetsiz olan bir kişi, işlemin yapıldığı ülke hukukuna göre ehil ise, yaptığı hukuki işleme bağlıdır. Aktik ve miras hukuku ile birlikte bir ülkedeki tasarruflar üzerindeki aynı haklara ilişkin işlemler, bu hükümler dâhilinde işlemler güvenirliği prensibi burada uygulanır. Jose, işlemin yapıldığı ülke hukuku yani, Türk hukukuna göre ehildir. Bu yüzden haklı değildir.

Cevap 2- MÖHUK m.2/3 uygulanarak yabancı hukukun, kanunlar ihtilâfı kurullarının başka bir hukuku yetkili kılması, sadece kişinin hukuku ve aile hukukuna ilişkin ihtilâflarda dikkate alınır ve bu hukukun maddi hukuk hükümleri uygulanır. Nikaragua hukukuna göre, hak ve fiil ehliyetinin kişinin mutlak meskeni hukukuna tabidir. Bu ele alınmazın sebebi MÖHUK m.2/3 gereği atfı dikkate alırsak mutlak meskeni İstanbul, ifade atf söz konusudur. Türk hukukuna göre yine ehildir sonucuna ulaşırız. Gerekseimiz değişik ama sonuç aynı, Jose haklı değildir.

Cevap 3- MÖHUK m.13/2 uygulanır; evlilik sekline yapıldığı ülke hukuku uygulanır. Paris'te kilisede yapılan evlilik, Fransa hukukuna göre geçerli ise Türk hukukuna göre de geçerli saymamız gerekir.

Cevap 4- Vasıyetlendirme yapacak olursak; evlenme ehliyeti ve şartlarını tespit ederiz. MÖHUK m.13/1; evlenme ehliyeti ve şartları, taraflardan her birinin evlenme anındaki milli hukukuna tabidir. Burak için Türk hukuku, Celime için Fransız hukukuna bakmamız gerekir. MÖHUK m.2/3 gereğince Celime için atfın da dikkate alınması gerekecektir.

Cevap 5- Somut olayla ilgili olarak vasiyetlendirme yapmamız gerekiyor, vasiyetlendirmeyi kendisi hukukumuza göre yaparız. Birlikte yaşamaları ve soruda belirttiği gibi yaşlı verilmesini dikkate alırsak, bu bir nişanlanmadır. Nişanlanmanın ehliyet ve şartları, MÖHUK m.12/1'e göre belirlenir. Nişanlığın hüküm ve sonuçları ise; müşterek milli hukuk, taraflar aynı vatandaşlıkta iseler Türk hukuku uygulanır diye belirtir MÖHUK m.12/2. Olayda MÖHUK m.12/2'ye bakarız. Müşterek milli hukuk olmadığı için, Türk hukuku uygulanır. Jose, iddiasında haklı değildir. Yüzüğü kabul ettikten sonra ayrılması mümkündür.

Cevap 6- MÖHUK m.11'e göre; gaiplik veya ölmüş sayılma kararı, hakkında karar verilecek kişinin milli hukukuna tabidir. Milli hukukuna göre, hakkında gaiplik veya ölmüş sayılma kararı verilemeyen kişinin mallarının Türkiye'de bulunması veya eşinin veya miraslarından birinin Türk vatandaşı olması halinde, Türk hukukuna göre gaiplik veya ölmüş sayılma kararı verilebilir. İstanbul'da ev satın alan Jose, Türk hukukuna göre gaipliğine karar verilebilir.

OLAY II

Cevap 1) a) Yabancılık unsuru içeren kısıtlılık ile ilgili yazınlar, m.10'da düzenlenmiştir. Hükümün ilk fıkrasındaki bağlama noktası, kişinin milli hukuktur. Kişinin kısıtlanması, aile hukuku kapsamında konulardan biridir. Bu nedenle m.2/3 gereği atıf dikkate alınmalı ve bu hukukun maddesi hukuk hükümleri uygulanmalıdır. Hükümün vermiş olduğu karar, hukuka uygun değildir.

b) m.10/1 " Vesayet veya kısıtlılık kararı verilmesi veya sona erdirilmesi sebepleri, hakkında vesayet veya kısıtlılık kararının verilmesi veya sona erdirilmesi isteyen kişinin milli hukukuna tabidir." m.2/3 uyarınca atıf yapılmalıdır. Direkt olarak kazakistan hukuku uygulanmalıdır. Ek bilgide yer aldığı üzere, mahkeme ülkesi hukuku, yani Türk hukuku uygulanmalıdır.

Cevap 2) Doğrudan uygulanabilir kurallar, kanunlar ihtilafı kuralları gereğince olay veya hukuki ilişkiye uygulanacak hukuktan bağımsız olarak uygulanmaktadır. Yettili yarı bina hukukun uygulandığı durumlarda, düzenleme amacı ve uygulama alanı bakımından Türk hukukunun doğrudan uygulanabilir kurallarının kapsamına giren hallerde o kural uygulanmaktadır. (m.6) O olay ve hukuki ilişkinin yabancılık unsuru taşımamasına dahi gerek yoktur.

maden ocakları ile kablo döşemesi, kanalizasyon ve tünel inşaatı gibi yer altında veya su altında çalışılacak işlerde 18 yaşını doldurmuş erkek ve her yaşta kadınların çalıştırılmasının yasak olduğunun düzenlendiği (iş kanunu m.72) hüküm de bir doğrudan uygulanabilir kuraldır. Bu nedenle, Bay A'nın yabancı olması nedeniyle ken- dünün bu düzenlemenin uygulanmayacağını ileri sürmesi isabetsizdir. Zira hüküm zayıf konumda olan işçiyi ve sağlığı korumak amacıyla konulmuştur.

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU
PRATİK ÇALIŞMA III
15.11.2021

Olay I:

İstanbul'da yaşayan ve uluslararası bir şirketin üst düzey yöneticisi olarak çalışan Türk vatandaşı Tarık ile Atina'da yaşayan Yunan vatandaşı Eleni, uzun zamandır birlikte. Eleni'nin hamile olduğunun anlaşılması üzerine evlenmeye karar verirler ve İstanbul'da evlenmek için gün alırlar. Hamilelik haberine de çok sevinen Tarık, Eleni'ye nişan hediyesi olarak toplam 100.000 TL değerinde pırlanta yüzük ve takı seti hediye eder. Ancak, Eleni, hediyeleri az bulduğunu, düğünden sonra balayı olarak Hırvatistan'da lüks bir yatta mavi yolculuk yapmak istediğini sürekli söyleyerek Tarık'ı tedirgin etmeye başlar. Evlilik hazırlıklarının gerginliği ile Tarık, evlenmekten vazgeçip Eleni'den ayrılır ve çocuğu aldırmasını ister. Eleni ise çocuğunu doğurur ve ona Maria ismini verir.

Bu arada, Tarık, İstanbul'da çalıştığı şirkette yönetici olarak çalışan, hem Türk hem Hollanda vatandaşı olan Anna ile yakınlaşmaya başlamıştır. Anna, uzun yıllardır Hollanda vatandaşı Milan ile evlidir. Hem Tarık'la olan yakınlaşması, hem de Milan'ın yılın çoğunu Hollanda'da geçirmesi nedeniyle Anna, Milan'dan iyice soğumuştur ve ilk İstanbul'a geldiğinde ona boşanmak istediğini söylemeye karar verir.

Tarık ise Anna'nın evli olduğunu da bilmemektedir. Bir haftasonu Anna'yı ve Türkiye'deki birkaç yakın arkadaşını organize edip Paris'te sade bir tören düzenler ve Anna'ya evlenme teklif edip yüzük takar.

Maria'yı Tarık'la tanıştırmak, ters bir tavırla karşılaşır Tarık'a karşı babalık davası açmak için İstanbul'a gelen Eleni, Tarık'ın Anna ile ilişkisini öğrenir ve Tarık'a karşı maddi tazminat davası da açmaya karar verir. Eleni'nin Maria'yı kendisinden habersiz doğurmuş olmasına ve dava açma tehditlerine çok sinirlenen Tarık da nişan için verdiği takıları geri isteyeceğini söyler.

Ek bilgi: Yunan hukuku uyarınca, kadın ile çocuk arasında doğumla soybağı ilişkisi kurulduğunu ve Yunan anadan doğan çocuğun annesinin vatandaşlığını kazandığını varsayınız. Yunan hukukuna göre babalık davası açmanın mümkün olmadığını varsayınız.

1. Tarık ile Eleni'nin evlenmelerinin mümkün olup olmadığına hangi hukuk karar verir?
2. Maria'nın Tarık'a karşı açtığı maddi tazminat davasında Tarık da takıları geri istediğini ileri sürer. Tarafların talepleri hakkında hangi hukuk karar verir?
3. Eleni, çocuğuna kendi belirlediği ismi verebilir mi?
4. Eleni'nin Tarık'a karşı açtığı babalık davasında hangi hukuk uygulanır?
5. Tarık ile Anna'nın sade bir törenle yaptıkları nişan merasimi şeklen geçerli midir?
6. Anna ile Milan arasındaki boşanma davasına hangi hukuk uygulanır?

PRATİK ÇALIŞMA III

Cevap 1- Evlenme ehliyeti ve şartları hakkında uygulanacak hukuku, m.13/1 bize gösterir. Evlenme ehliyeti ve şartları, taraflardan her birinin evlenme anındaki milli hukukuna tabidir. Dolayısıyla Parik için Türk hukuku, Eleni için Yunan hukukunun aradığı şartlara bakarız.

Cevap 2- Maria'nın tazminat davası, Parik'in fakırları geri istemesi, nişanlılığın hüküm ve sonuçlarına ilişkindir. m.12/2 hükmünde belirtildiği üzere, nişanlılığın hükümlerine ve sonuçlarına müsterek milli hukuk, taraflar ayrı vatanlılıkta iseler Türk hukuku uygulanır. Maria ve Parik'in müsterek milli hukuku bulunmaktadır. Bu yüzden somut olaydaki taleplere Türk hukuku uygulanır.

Cevap 3- Ad ve soyada ilişkin kanunlar ihtilafı kuralımız yoktur. Bu her zaman boşluk ok. anlamına gelmez. Genellikle isim ve soyisim belirlenmesi veya değiştirilmesi aile hukukuna ilişkin birtakım ilişkilerden kaynaklanır (Evlenme, boşanma, soybağının) Gocuğun ismini soybağının dan dolayı anne ve babası verir m.17 gereğince; ana, baba ve çocuğun müsterek milli hukuku bulunuyorsa, soybağının hükümlerine o hukuk, bulunmadığı takdirde müsterek mutad mesken hukuku uygulanır. Ancak olayımızda müsterek milli hukuk yoktur. Müsterek mutad mesken de yoktur. Soybağının hükümleri, soybağının kuran hukuka tabidir. Et bilgiye baktarsak; Yunan hukukuna göre, kadın ile erkek arasında doğumla soybağı ilişkisi kurulduğuna görüyoruz. Eleni ile Maria arasında soybağı kurulmuştur. Soybağının kuran hukuk, çocuğun doğum anındaki milli hukuk, yani Yunan hukukudur. Olayımızda Eleni'nin Maria'ya isim verip veremeyeceğine Yunan hukuku karar verir. Aile hukuku söz konusu old. için atıf dikkate alınmalıdır. Yabancı hukuk Yunan hukuku, m.2'ye göre kanunlar ihtilafı kuralı dikkate alınarak uygulanmaktadır.

Cevap 4- Olayımızda soybağının kabulüne dayalı babalık davası açılmıştır. Yabancılık unsuru taşıyan soybağı ilişkilerinde soybağı kurulması ve iptali m.16'da düzenlenmiştir. Yunan hukukuna göre, anne ile erkek arasında doğumla soybağı ilişkisi kurulur. Ve Yunan hukukuna göre babalık davası açılmaz. Ancak m.16 amaç soybağının kuran bir hukuk bulmaktadır. Böyle bir amaç olduğu için atfın dışında dır. Bu kural çocuğun doğum anındaki milli hukukuna (Yunan) ve çocuğun mutad meskenine (Yunan) göre soybağı kurulamaz. Soybağı bu hukuka göre kurulmadığı için anne veya babanın, çocuğun doğumu anındaki milli hukuka tabidir. Baba Türk olduğu için baba ile erkek arasında soybağı kurulması için Türk hukuku uygulanmaktadır.

CEVAP 5- Olayda yabancılık unsurunu içeren bir nizamlanma söz konusudur. Nizamlanmanın şartları geçerliliği konusunda uygulanacak özel kanunlar ihtilafı kuralı geçerlidir. Bu yüzden genel zekî kuralı olan, m.7 hükümlerine gideriz. m.7'ye göre; hukuki işlemler, yapıldıkları ülke hukukunun veya o hukuki işlemi esası hatta da yetkili olan hukukun maddi hükümlerinin öngördüğü şartlar uygun olarak yapılabilir. Hukuki işlem yapıldığı yer hukuku, olayımızda Fransa hukukudur. Nizamlanmanın esasına uygulayacağımız hukuk, m.12/2 gereğince tarafların milli hukuku, taraflar ayrı vatandaşlıkta iseler Türk hukuku uygulanır. Anna hem Türk hem Hollanda vatandaşlığı olduğu için, müşterek milli hukuk vardır. Ve Türk hukukudur. Fransa ve Türk hukukuna göre geçerli olup olmadığı incelenir. Türk hukukuna göre nizamlanma şartları geçerlidir.

CEVAP 6- Anna açısından aifte vatandaşlık söz konusudur. Vatandaşlık esasına göre yetkili hukuk tayin edildiği hallerde, kanunda aksi öngörülmedikçe; m.4(1-b) gereği, bir den fazla devlet vatandaşlığına sahip olanlar hakkında, bunların aynı zamanda Türk vatandaşlığı olmaları halinde Türk hukuku uygulanır. Ve m.14/1'de, boşanma ve ayrılık sebepleri ve hükümleri, eşlerin müşterek milli hukukuna tabidir. Anna'nın Türk vatandaşlığı olması sebebiyle müşterek milli hukukun olmadığını görüyoruz. Diğer bir görüşe göre ise, müşterek milli hukuk vardır. m.14/1 fıkrasını önce uygularsak Hollanda hukukunu uygulamamız gerektiğini ifade edebiliriz. (Anna'nın da Hollanda vatandaşlığı var.)

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU PRATİK ÇALIŞMA IV 29.11.2021

Olay I: Türk vatandaşı Bay Tarık ile evli olan Türk vatandaşı Bayan Türkan, evlat edinme şartlarının mahalli hukuka tabi olduğu Amerika Birleşik Devletleri'nin bir eyaletinde, Amerikan vatandaşı küçük Jennifer'ı evlat edinir. Türkan ve Jennifer Türkiye'ye gelirler. Durumu öğrenen Tarık, evlat edinme muamelesinde rızasının bulunmadığı iddiası ile işlemin iptali için Türk mahkemesinde dava açar ve kazanır. Daha sonra, Türkan, Türkiye'de bir trafik kazasında ölür. Türkan, Türkiye'ye gelmeden evvel, Amerika'da noter önünde düzenlediği bir vasiyetname ile İstanbul'daki evini Jennifer'a bırakmıştır. Ek bilgi: TMK md. 306 uyarınca, eşler ancak birlikte evlat edinebilirler.

1. Tarık, evlat edinme işleminin iptali için açtığı davada hukuken haklı gerekçelere sahip midir?

Somut olayımızda evlat edinme ilişkisi söz konusudur MÖHK m.18 de düzenlenmiştir. Evlat edinme m.18 /2 Evlat edinmeye ve edinilmeye diğer eşin rızası konusunda eşlerin millî hukukları birlikte uygulanır. Eşlerin millî hukuku Türk hukukudur bu sebeple Tmk bakmamız gerekir. Tmk m.306 eşler ancak birlikte evlat edinebilirler. Tarık'ın rızası olmadığı için açtığı davada hukuken haklı gerekçelere sahiptir.

2. Türkan'ın Amerika'da yaptığı vasiyetname şeklen geçerli midir?

Somut olayımızda vasiyetname Amerika da yapıldığı için ihtilaf yabancılik unsuru içermektedir. Uyuşmazlığın konusu ölüme bağlı tasarruf olan vasiyetnamenin şeklen geçerli olup olmadığına ilişkindir MÖHK m.20/ (4) Ölüme bağlı tasarrufun şekline ilişkin hüküm içerir ancak bu hükmün uygulanmasını daraltan uluslararası sözleşme bulunmaktadır. MÖHK m.1/2 gereğince yabancılik unsuru içeren ihtilaflarda taraf olunan uluslararası sözleşmeler öncelikli olarak uygulanır. Vasiyetnamenin şekli açısından Türkiye'nin taraf olduğu 1961 tarihli La Hay sözleşmesidir. Bu uluslararası anlaşmanın amacı birden çok bağlama noktası tespit etmek ve bu hukuklardan herhangi birine göre şeklen geçerli olan vasiyetnamenin geçerli olarak kabul edilecektir. Vasiyetçinin vasiyet tasarrufu yaptığı ülke hukuku Amerika vasiyetçinin millî hukuku Türk hukukudur ikametgah taşınmaz ve mutad meskeni de Türkiye'dir Amerika veya Türk hukukuna göre şeklen geçerli bir vasiyetname varsa biz bunu geçerli sayarız.

***NOT eğer Amerika la hey taraf olmasaydı bile biz her durumda vasiyetnamenin şekil bakımından sözleşmeyi dikkate almalıyız iktisap kanun niteliğinde olduğu içindir.

3. Türkan'ın vasiyetname yapma ehliyeti bulunup bulunmadığına hangi hukuk karar verecektir?

Vasiyet yapma ehliyeti MÖHK madde 20/5te düzenlenmiştir MÖHK m.20/ (5) Ölüme bağlı tasarruf ehliyeti, tasarrufta bulunanın, tasarrufun yapıldığı andaki millî hukukuna tâbidir. Somut olayımızda Türkan'ın millî hukuku Türk hukukudur. Türk hukuku uygulanır.

4. Tarık, vasiyetname ile Jennifer'a bırakılan ev üzerinde saklı payına tecavüz edildiği iddiası ile dava açarak, Türk Medeni Kanunu'nun kendisine eş sıfatı ile tanıdığı saklı payı talep ederse, bu iddiasında haklı olur mu?

Olayımız miras konusuna girmektedir miras mÖHK madde 20 de düzenlenmektedir. MÖHK m. 20 – (1) Miras ölenin millî hukukuna tâbidir. Türkiye'de bulunan taşınmazlar hakkında Türk hukuku uygulanır.

Somut olayımızda Türkiye' de bulunan bir taşınmaz, vasiyetnamenin konusunu oluşturmaktadır. MÖHK m.20/1 gereğince Türk hukuku uygulanır. Eşin saklı payı bulunmaktadır.

Olay II:

Fransız vatandaşı olan Dennis ve Roma'da birlikte yaşadığı sevgilisi İtalyan vatandaşı Julia'nın Ada isimli bir kızları dünyaya gelir. Ada hem Fransız hem İtalyan vatandaşıdır. Dennis, Roma'da yaşasa da işi gereği sıklıkla İstanbul'a gidip gelmektedir. Bir süredir Julia ile araları da açık olduğu için Julia, Dennis'in bu sık seyahatlerinden şüphelenerek, ondan habersiz İstanbul'a gelir ve Dennis'in aslında İstanbul'da Türk vatandaşı Selin ile evli olduğunu ve Can isimli bir çocuklarının olduğunu öğrenir. Büyük bir üzüntüye uğrayan Julia, kızı Ada adına İstanbul mahkemesinde Dennis'e karşı bir nafaka davası açmaya karar verir.

Bir süre sonra Selin, Dennis'in üç senedir İstanbul'da olmamasından ötürü evlilik birliğinin temelinden sarsıldığı gerekçesi ile İstanbul mahkemelerinde Dennis'e karşı boşanma davası açmış ve yoksulluk nafakası talep etmiştir. Selin'den boşandıktan sonra Dennis, doğumundan beri Türkiye'de annesiyle yaşamakta olan Can'ı da alıp Roma'ya tatile götürür. Bir süre sonra Selin'i arayarak Can'ı artık Türkiye'ye göndermeye niyeti olmadığını, Selin ile görüşmesine de izin vermeyeceğini ve Roma'da kendisinin büyüteceğini söyler.

1. **Ada adına açılan nafaka davasında Dennis, Ada ile arasında bir soybağı ilişkisi bulunmadığını belirterek nafaka talebinin dayanaksız olduğunu iddia etmiştir. Türk hâkimi, Ada ile Dennis arasındaki soybağı ilişkisinin olup olmadığını hangi hukuka göre tespit edecektir?**

Somut olayımızda evlilik dışı bir çocuk söz konusudur, soybağının kuruluşuyla ilgili vasıflandırma yapmamız gerekir soybağı kurulması möhuk m.16 düzenlenmiştir.

Möhuk m.16/1: (1) Soybağının kuruluşu, çocuğun doğum anındaki millî hukukuna, kurulamaması hâlinde çocuğun mutad meskeni hukukuna tâbidir. Soybağı bu hukuklara göre kurulamıyorsa, ananın veya babanın, çocuğun doğumu anındaki millî hukuklarına, bunlara göre kurulamaması hâlinde ana ve babanın, çocuğun doğumu anındaki müşterek mutad mesken hukukuna, buna göre de kurulamıyorsa çocuğun doğum yeri hukukuna tâbi olarak kurulur.

Çocuğun doğum anındaki milli hukuku tespit ederken möhuk m.4/1- c bendine göre Birden fazla devlet vatandaşlığına sahip olup, aynı zamanda Türk vatandaşı olmayanlar hakkında, daha sıkı ilişki hâlinde buldukları devlet hukuku, uygulanır.

Çocuğun doğum yeri mutad meskeni roma olduğu için İtalyan hukuku uygulanır.İtalyan hukukuna göre soybağının kurulmadığını varsayarsak anne ve babanın milli hukukuna bakılır. Annenin milli hukuku İtalya babanın milli hukuku Fransa'dır.Dolayısıyla İtalya ve Fransa hukukuna göre de kurulamıyorsa, çocuğun doğum yeri hukukuna bakılır.Olayımızda Ada'nın doğum yeri net değildir.

2. **Ada ile Dennis arasında soybağı ilişkisinin kurulduğunu varsayalım. Türk hâkimi, Ada adına açılmış olan nafaka davasında nafaka talebini hangi hukuka göre karara bağlayacaktır?**

Olayımızda nafaka söz konusudur Möhuk m.19 düzenlenmektedir. Nafaka MADDE 19 – (1) Nafaka talepleri, nafaka alacaklısının mutad meskeni hukukuna tâbidir. Ancak 1973 tarihli nafaka talebine uygulanacak kanuna dair La Hey sözleşmesi vardır. Bu sözleşmenin aile,evlilik,hısımlık ilişkilerinden doğan tüm nafaka taleplerini kapsamaktadır. Dolayısıyla iştirak,yardım bakım nafakası bu kapsama girer. Olayda ise çocuğun babasından bakım nafakası talebi söz konusu olduğu için bu sözleşmeyi uygulamamız gereklidir. Bu sözleşmeye göre nafaka alacaklısının mutad mesken hukuku buna göre alamıyorsa müşterek milli hukuku buna göre de alamazsa hakimin milli hukukuna bakılmalıdır. Somut olayda nafaka alacaklısının mutad meskeni İtalyan hukukudur.Eğer bu hukuka göre alamayacağını varsayarsak müşterek milli hukuku olayımızda belli değil diğer basamak hakimin milli hukukuna bakılır.Hakimin milli hukuku Türk hukukudur.Türk hukukuna göre de nafaka talebi kabul edilmelidir.

3. **Selin'in Dennis'e karşı açtığı davada Türk hâkimi, boşanma davasına hangi hukuku uygulayacaktır?**

Somut olayımızda boşanma davası söz konusu olduğu için möhuk m.14 düzenlenmiştir.

Möhuk m. 14 – (1) Boşanma ve ayrılık sebepleri ve hükümleri, eşlerin müşterek millî hukukuna tâbidir. Tarafların ayrı vatandaşlıkta olmaları hâlinde müşterek mutad mesken hukuku, bulunmadığı takdirde Türk hukuku uygulanır.

Dennis Fransız vatandaşı ve Selin Türk vatandaşıdır. Müşterek millî hukukları yoktur. Müşterek mutad meskeni de yoktur çünkü Dennis genellikle Fransa da Selin Türkiye de bu sebeple Türk hukuku uygulanır.

4. Dennis'in Can ile ilgili söylediklerine çok üzülen ve Can'ın bir an önce Türkiye'ye dönmesini isteyen Selin'e ne önerirsiniz?

Olayımızda Dennis Can'ı Romaya kaçırmıştır. Can'ın doğumundan beri velayeti Selin'e aittir ve Can uzun zamandır Türkiye de bulunmaktadır. Uluslararası Çocuk Kaçırmanın Hukukî Veçhelerine Dair Lahey Sözleşmesi'ne göre de çocuk bir an önce mutad meskenine gönderilmelidir. Bazı şartların gerçekleşmesi gerekir.

Bu Şartlar;

- 1- Çocuğunun mutad meskeninin akit devlette bulunması
Bu şartlar sağlanır çünkü çocuğun mutad meskeni türkiyedir
- 2- Çocuğun bir başka akit devlete kaçırılmış olması
Bu şart da sağlanır çünkü italya sözleşmeye akit devlettir
- 3- Çocuğun kaçırılması sebebiyle çocuğun üzerinde kullanılmakta olan velayet hakkının ihlal edilmiş olması
Bu şart da sağlanır çünkü velayetin selinde olduğu soruda açıkça anlaşılmaktadır
- 4- Çocuğun henüz 16 yaşını doldurmamış olması
Soruda bu şartın sağlandığı bilgisi bulunmamaktadır fakat bu şartın da sağlandığını varsayarsak

Bu sözleşmeye göre merkezi makam olan adalet bakanlığına başvurulması üzerine çocuğun getirilmesini talep edebilir. Çocuğun getirilmesi süreci merkezi makam vasıtasıyla yürütülecektir.

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU I
PRATİK ÇALIŞMA V

13.12.2021

OLAY I:

Türkiye’de bir televizyon kanalı sahibi olan Türk ve Amerikan vatandaşı Harun, Brezilya’da hali hazırda gösterilmekte olan ve popüler bir televizyon programını Türkiye’de yayınlamak için Brezilyalı yapımcılarla anlaşır. Bu anlaşma süreci Türkçe yürütülmüş, sözleşme bedelinin Brezilya şirketinin Türkiye’deki banka hesabına Türk Lirası olarak ödenmesi hususunda anlaşılmıştır. Bu anlaşma sürecinde Brezilyalı Eva ile tanışan Harun, Eva’dan çok etkilenir ve 2017 yılında Eva ile evlenir. Türkiye’ye yerleşen Eva, Bebek’te 1.500.000\$’lık bir taşınmaz satın alır ve burada bir fast food restoranı açar. Restoranın dekorasyonu için İtalyan Donizetti firmasına özel sipariş sandalye ve masalar yaptırır. Donizetti tarafından Türkiye’ye gönderilen ürünlerin siparişlerden farklı olduğu anlaşılır. Eva, İstanbul Barosu’na kayıtlı avukat Ahmet’e vekalet verir ve Donizetti’ye karşı dava açar.

1. Harun ve Brezilya kanalı arasındaki sözleşmeye hangi hukuk uygulanacaktır?
2. Eva ile Bebek’teki taşınmazın sahibi arasında yapılan satım sözleşmesinde Brezilya hukukunun uygulanacağı kararlaştırılabilir mi?
3. Donizetti’nin yanlış ürünler göndermesi üzerine Eva’nın açacağı davada hangi hukuk uygulanır?
4. Eva ile Ahmet arasındaki sözleşmeye hangi hukuk uygulanır?

OLAY II:

İstanbul’daki İtalyan lisesinde öğretmen olarak çalışmakta olan İtalyan vatandaşı Bay Enzo, Şişli’deki bir apartman dairesini aylık 1000 Euro karşılığında kiralar. Kira sözleşmesi imzalanırken, ev sahibinin isteği üzerine lise müdürü İtalyan vatandaşı Bay Alberto da yanlarındadır ve ev sahibine Enzo’ya kefil olduğunu, bir sorun olursa kendisine gelmesini söyler. Kira sözleşmesine göre, kira bedelleri her ayın ilk günü peşin olarak ödenecektir. Ancak, Bay Enzo, kira bedellerini her ay gecikmeli olarak ödemektedir. Bay Enzo, ayrıca, İstanbul’da bir arabaya ihtiyacı olduğunu düşünerek araba işlerinden çok iyi anlayan Türk vatandaşı arkadaşı Bay Tarık’tan en fazla 100.000 TL fiyatla ikinci el bir araba bulup Enzo için almasını ve bu yardımının karşılığında kendisine 5.000 TL vereceğini söyler. Bay Tarık, teklifi kabul eder. Bir süre sonra, Bay Tarık, nasılsa Enzo’nun Euro ile para kazandığını, daha yüksek bir ücret de ödeyebileceğini düşünerek 150.000 TL’lik bir araba alır ve 50.000 TL’nin satıcıya bir ay sonra ödeneceği hususunda satıcıyla anlaşır. Tüm bunlara sinirlenen Enzo, Tarık’a 5.000 TL ödemez.

1. Taraflarca, Şişli’deki evin kira sözleşmesine uygulanacak hukuk olarak İtalyan hukuku seçilebilir mi?
2. BK md. 583 uyarınca, kefalet sözleşmesinin yazılı şekilde yapılması gerekliliği karşısında, ev sahibi ile Müdür Alberto arasındaki sözleşme geçerli midir?
3. Tarık, araba işini hallettiği için 5.000 TL’yi hak ettiğini düşünmektedir. Bunun ödenmesi için Enzo’ya açacağı davada uygulanacak hukuk hangisidir?
4. Enzo’nun 150.000 TL’lik araba satışıyla bağlı olup olmadığına hangi hukuk karar verir?

OLAY III:

Azerbaycan Bakü’de ikamet eden Mısır vatandaşı Ahmed, merkezi İstanbul’da bulunan büyük bir inşaat şirketi olan Mega A.Ş.’nin Bakü’deki bir şantiyesinde şantiye şefi sıfatıyla çalışmaktadır. Tarafların aralarındaki iş sözleşmesine Azerbaycan hukukunun uygulanacağı kararlaştırılmıştır. Şirket, bir gün Ahmed’e aralarındaki iş sözleşmesinin feshedildiğini ve Azerbaycan hukuku uyarınca kendisine kıdem tazminatı dahil herhangi bir ödeme yapılmayacağını bildirir.

1. Ahmed ile Mega A.Ş. arasındaki sözleşmede yer alan hukuk seçimi geçerli midir? Bu sözleşme hangi hukuka tabidir?
2. Ahmed’in Türk mahkemesinde dava açarak işe iade ve kıdem tazminatı talebinde bulunması halinde, Türk hakimi nasıl bir karar verebilir?

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU I

PRATİK ÇALIŞMA VI

20.12.2021 / 27.12.2021

Olay I:

Merkezi İstanbul'da bulunan Sıhhat A.Ş., Almanya'daki Medizin Ltd.'den temin ettiği ve COVID-19 tedavisinde kullanılan Covidiravir adlı ilaçtan 20.000 dozun Katar'a satışı konusunda Katar'da bulunan Aldiwa Ltd. ile anlaşır. Sözleşmeye göre ilaçlar Yunanistan'ın Atina Limanı'nda kalite kontrole tabi tutulacak ve Lübnan'ın Beyrut Limanı'nda teslim edilecektir. Gerekli ihracat lisansının alınması için Almanya makamlarına başvuru yapıldığı esnada Alman Parlamentosu, gelen yasa teklifini kabul ederek 6 ay boyunca COVID-19 tedavisinde kullanılan ilaçların 1.000 doz üzerinde ihracatını yasaklamıştır. Bu sebeple Sıhhat A.Ş. ilaçların Almanya'dan teminini sağlayamamıştır. Bunun üzerine Aldiwa Ltd. sözleşmeden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmediği gerekçesiyle Sıhhat A.Ş.ye uğradığı zararın tazmini talebiyle dava açmıştır. Ek Bilgi: Katar, Milletlerarası Mal Satımına İlişkin Viyana Sözleşmesi'ne taraf değildir.

1. Aldiwa Ltd.'nin Sıhhat A.Ş.'ye karşı açtığı davada hangi hukuk uygulanır?
2. Aldiwa Ltd. ile Sıhhat A.Ş. arasındaki bu davada, Almanya tarafından getirilen ihracat yasağı Türk hakimî tarafından dikkate alınabilir mi?
3. İlaçların Atina Limanı'nda tabi tutulduğu kalite kontrol işlemlerine hangi hukuk uygulanacaktır?

Olay II:

Üsküp'de yaşayan Makedonya vatandaşı Ardi, Üsküp merkezli Dimko Seyahat Acentesinin düzenlediği yeni yıl çekilişinden Çanakkale ve Gökçeada gezisi kazanır. Gezi kapsamında Çanakkale'de bulunan ve Dimko'nun sahip olduğu Yeşilmişik Zeytinlik gezilecek ve Yeşilmişik Zeytinlik'e ait butik ziyaret edilecektir. Çanakkale'de yaşayan Türk akrabalarını da göreceği için mutlu olan Ardi geziye katılarak Yunanistan üzerinden önce Dimko'ya ait tekne ile Gökçeada'ya gelir, ardından karayolu ile Çanakkale'ye geçer. Yeşilmişik Zeytinlik gezisi sonrası butik ziyaretinde zeytinyağlarını çok beğenen Ardi, Üsküp'deki arkadaşlarına hediye etmek amacıyla 10 şişe zeytinyağı siparişi verir. Geziden döndükten sonra Ardi'nin siparişi ulaşır ancak şişelerin içinden zeytinyağı yerine kolonya çıkar.

1. Ardi, Çanakkale mahkemesinde Yeşilmişik Zeytinlik'e karşı sözleşmeye aykırılıktan dolayı dava açmıştır. Açılan davada hangi hukuk uygulanacaktır?
2. Gökçeada'ya demirleyen Dimko acentesine ait teknenin atıkları, Gökçeada'da yaşayan Ali'nin balık çiftliğine zarar vermiştir. Ali uğradığı zararın giderilmesi için Çanakkale'de Dimko'ya karşı dava açar, bu davada hangi hukuk uygulanacaktır?
3. Üsküp'te yaşayan Alexa, Üsküp'te bir mağazadan Yeşilmişik Zeytinlik'in ürettiği zeytinyağlarından alır, ancak zeytinyağının içindeki bir kimyasal sebebiyle ciddi bir rahatsızlık geçirir. Alexa'nın uğradığı zarara karşı Yeşilmişik Zeytinlik'e karşı açtığı davada hangi hukuk uygulanır?
4. Ardi'ye doğru şekilde zeytinyağlarının ulaştırıldığını farz ediniz. Ardi'nin zeytinyağlarının mülkiyetini kazanıp kazanmadığı hangi hukuka göre belirlenecektir?

Olay III:

"Davanın niteliğine göre, tarafların milli kanunu olan Yugoslav Medeni Kanunu'nun 58. maddesine dayandığının kabulü gerekmektedir. Anılan maddeyle ise 'suiniyetle veya yetersiz sebeplerden dolayı terk edilen eş, terk gününden itibaren altı ay müddet geçtikten sonra boşanma isteyebilir' esası konmuştur. Bu maddeye dayanan davada, davalı aleyhine boşanma hükmü verilebilmesi için müşterek haneyi davalı eşin terk etmiş olduğunun, bu terkte suiniyetli bulunduğu, hiç değilse terk için yeterli sebeplerin bulunmadığının sabit olması lazımdır. Sadece altı ayı geçen fiili ayrılık boşanma sebebi sayılmamıştır. Boşanmaya hüküm verilmesi yolsuz görüldüğünden hükmün bozulmasına..."

1. Taraflar mahkemeden Yugoslav hukukunun uygulanmamasını isteyebilir mi?
2. Hâkim yabancı hukukun içeriğinin tespit edilmesi için hangi yollara başvurabilir?

Olay IV:

Merkezi Fransa'da bulunan hazır giyim firması Preta SA ile merkezi İstanbul'da bulunan hazır giyim firması Giyimci A.Ş., Preta'nın son sezon elbise kataloğunda yer alan her modelden belirli miktarda ürünün Giyimci'ye satımı ve karayolu ile taşınarak İstanbul'da teslimi konusunda anlaşmışlardır. Tarafların arasındaki sözleşmede "Uygulanacak Hukuk: Viyana Satım Sözleşmesi uygulanmayacaktır." şeklinde bir hüküm yer almaktadır. Preta'nın ürettiği elbiseler, %100 pamuklu, terletmeyen ve çok yumuşak oldukları için rağbet görmektedir. Preta, elbiselerin karayoluyla Türkiye'ye taşınması konusunda merkezi İstanbul'da bulunan nakliyat şirketi Taşımacı A.Ş. ile bir sözleşme imzalamıştır. Preta ile Giyimci arasındaki sözleşmeye göre ilk seferde teslim edileceği kararlaştırılan elbiseler vaktinde Giyimci'ye teslim edilmiş; Giyimci, bunları tüm Türkiye'deki mağazalarında perakende satışa sunmuş; başka bazı giyim mağazalarına da toplu olarak satmıştır. Bu elbiselerden birini İzmir'de bir giyim mağazasından satın alan Türk vatandaşı Bayan Türkan, elbisenin üretiminde kullanılan kimyasal bir madde nedeniyle bir cilt hastalığına maruz kalmış ve üretici firma olduğunu öğrendiği Preta'ya karşı dava açmak istemektedir. Bu arada, Giyimci A.Ş., henüz kendisine teslim edilmeyen ve ikinci seferde teslim edilecek olan elbiselerden de bir kısmını Türk mağazacı Bayan Ayşe'ye satmıştır. İkinci sefer teslim edilen elbiselerin %100 pamuklu olmadıkları, tercih sebebi olmalarına neden olan özellikleri taşımadıkları anlaşılır. Bu nedenle, Giyimci, Preta ile olan anlaşmasını sona erdirmek ve zararını tazmin etmek istemektedir.

Ek Bilgi: Fransız hukukuna göre mülkiyetin satım sözleşmesinin kurulmasıyla geçtiğini varsayın.

1. Preta ile Giyimci arasındaki satım sözleşmesine hangi hukuk uygulanır? Tarafların aralarında yer alan uygulanacak hukuka ilişkin sözleşme hükmünün bir hukuk seçimi olup olmadığını ve geçerli olup olmadığını da değerlendirerek cevaplayınız.
2. Preta ile Giyimci arasındaki satım sözleşmesine konu elbiselerin tümünün mülkiyeti Giyimci'ye geçer mi?
3. Preta ile Taşımacı arasındaki sözleşmeden kaynaklanan bir uyuşmazlığın Türk hakimî önüne gelmesi halinde uygulanacak hukuk nasıl tespit edilir?
4. Taşımacı A.Ş. bünyesinde tır şoförü olarak çalışan ve Fransa'da ikamet eden Fransız vatandaşı Fabien, son üç aydır maaş alamadığı için şirkete Türkiye'de dava açacak olsa, mahkeme hangi hukuku uygular?
5. Bayan Ayşe, taşıma halindeyken kendisine satılan elbiselerin mülkiyetini kazanmış mıdır?
6. Bayan Türkan'ın Preta'ya karşı Türkiye'de bir dava açması halinde, bu davada uygulanacak hukuk hangisidir?

Olay V:

Hollanda vatandaşı Bay Milan, yıllar önce yerleştiği Marmaris'te bir butik otel işletmektedir. Oteline her yıl gelen Hollanda vatandaşı Bay Tim ile aralarında bir aşk gelişir ve Hollanda'ya gidip yetkili makamlar önünde evlenirler. Bu evlilikten bir süre sonra, Marmaris'te yaşayan ve Hollandalı çifti tuhaf bulan Türk vatandaşı Ali, sırf otelde huzursuzluk yaratmak adına saldırgan yetiştirdiği pitbull cinsi köpeğini otelin bahçesinde serbest bırakır. Milan'ın köpeği sakinleştirmeye yönelik hareketleri köpeğin daha da sinirini bozar ve Milan'ın boğazına saldırıp ölümüne neden olur.

1. Milan ile Tim arasındaki evlilik geçerli midir?
2. Milan'ın Hollanda'da ikamet eden kız kardeşi Bayan Emma'nın, Ali'ye karşı açtığı tazminat davasında Ali'nin köpeğin hareketinden sorumlu olup olmadığına hangi hukuk uygulanır?
3. Milan'ın Tim ile olan evliliğini kabul edemeyen ve bu nedenle babasıyla da görüşmeyen kızı Sara, mirası da reddetmek istemektedir. Mirasın reddi konusu hangi hukuka göre karara bağlanır?

Olay VI:

İsveç vatandaşı Bay Emil, Stockholm merkezli Fika isimli ticaret şirketinin genel müdürüdür. Bay Emil, İsveç'te ikamet etmekte, ancak Türkiye ile çok sıkı ticari ilişkileri olduğu için İstanbul'da da bir home-ofisi bulunmaktadır. Emil'in bu home-ofisi çok değerli antika eşyalar ve tablolar ile döşenmiştir. Emil, bu kıymetli eşyaları hırsızlık, deprem ve yangına karşı Türk sigorta şirketi Güvence A.Ş.'ye sigortalatmıştır. Bay Emil'in yakın iş arkadaşı Türk vatandaşı Bayan Türkan, Türk şirket Tacir A.Ş.'nin Bay Ekrem'e ait olan hisselerini 5.000.000 USD karşılığında almak üzere Bay Ekrem ile anlaşır. Bay Emil de Fika adına Bayan Türkan'ın gerekli ödemeleri zamanında yapmaması halinde Bay Ekrem'in zararını Fika'nın

karşılacağına yönelik garanti verir. Taraflar, Emil'in ofisinde sözleşmeyi hazırlar, imzalar ve ortaklıklarını kutlarlar. Bay Emil, bir başka İstanbul seyahatinde, Kapalıçarşı'da gezerken gördüğü bir antika ipek halıyı satın alır, bedelin bir kısmını öder ve halının Stockholm'deki evine kargolanması için satıcıyla anlaşır.

Ek Bilgi: İsveç hukukuna göre ticari şirketlerin ana sözleşmelerinde iştigal sahası içerisinde açıkça gösterilmedikçe üçüncü kişi lehine taahhüt altına girmeleri mümkün değildir. Türk hukuku uyarınca ise, ticari şirketler ana sözleşmelerinde faaliyet alanı içerisinde açıkça gösterilmemiş olsa bile ticari faaliyetlerinin gereği olarak kefalet ve garanti sözleşmeleri akdetmeye ehil kabul edilir.

1. Bayan Türkan, Bay Ekrem'e zamanında gerekli ödemeleri yapmaz. Bay Emil, durumu kendisine bildiren Bay Ekrem'e İsveç hukukuna göre Fika şirketinin garanti vermesinin mümkün olmadığını söyler. Bay Emil'in iddiasını değerlendiriniz.
2. Stockholm'e dönünce Kapalıçarşı'dan aldığı halının kendi evine çok küçük geleceğini anlayan Bay Emil, İsveç hukukundaki uzun cayma hakkı süresinden yararlanabileceğini düşünerek halıcıya caydığını bildirir. Bay Emil'in iddiasını değerlendiriniz.
3. Bay Emil ile Güvence A.Ş. arasındaki sözleşmeye hangi hukuk uygulanır?

Olay VII:

Türk vatandaşı Bay Tarık, doktora eğitimi için Amerika'ya gider ve öğrenim hayatının başında tanıştığı Amerikan vatandaşı Bayan Jennifer ile Michigan Belediye binasında Michigan hukukuna uygun olarak evlenir. Bay Tarık, bu evliliği Türk konsoloslukuna ya da nüfus idaresine hiç bildirmez. Birkaç yıl sonra araları bozulan çift fiilen ayrılırlar, Bayan Jennifer başka bir eyalete gider, Bay Tarık da Türkiye'ye döner. Türkiye'ye döndükten bir süre sonra Bay Tarık, iş arkadaşı olan Türk vatandaşı Bayan Ayşe ile evlenmeye karar verir. Çift, Türkiye'de nikah – düğün formalite ve masraflarına hiç girmemek için Paris'te Türk konsoloslukunda evlenir. Bu evlilikten kısa bir süre sonra Bay Tarık vefat eder. Bay Tarık'ın vefatını ve zengince bir hayat sürdüğünü sosyal medyadan takip eden Bayan Jennifer Türkiye'ye gelip Bay Tarık'ın mirasçısı olduğunu ileri sürecektir.

Ek Bilgi: MK md. 158 uyarınca, evlenmenin butlanına karar verilirse, evlenirken iyiniyetli bulunan eş bu evlenme ile kazanmış olduğu kişisel durumunu korur.

1. Tarık ve Jennifer'in evliliği Türk hukukuna göre geçerli midir?
2. Tarık ile Ayşe, Paris'te Türk konsoloslukunda önünde evlenebilir mi?
3. Jennifer, Tarık'ın mirasçısı olabilir mi?

Olay VIII:

Türk şirket Arabacı ile İngiliz şirket Rover, Londra'da 200.000 sterlinlik oto yedek parçası alım-satımı konusunda anlaşılırlar. Mallar, belirli zamanlarda belirli miktarlarda İstanbul'da teslim edilecektir. İlk teslimatlardan sonra gerekli ödemeyi alan Rover, bir süre sonra ödemeleri alamamaya başlar.

Ek Bilgi: İngiliz hukukuna göre, mülkiyet tarafların bu konudaki anlaşmaları ile intikal eder.

1. Rover, daha önce gönderilmiş ve yolda olan parti malların mülkiyetinin kendisinde olup olmadığını öğrenmek ister. Cevabınız ne olur?
2. Arabacı, bedelini ödemediği ve yolda olan malları Lübnanlı bir şirkete satar. Teslim yeri İstanbul'dur. Yolda olan malların mülkiyetinin kimde olduğuna ilişkin cevabınız değişir mi?

Olay IX:

Tarım ve Orman Bakanlığı, her yıl yaptığı incelemeler sonucu sağlığa zararlı üretim yaptığını tespit ettiği firmaları internet sitesinde duyurmaktadır. Bu kapsamda şarküteri ve sucuk ürünleri üreten ve Türkiye'de satış yapan Oba firması da listede yer alır. Bu listeyi inceleyen ve aşırı milliyetçi yayınlarıyla bilinen Uberdeutch gazetesinde hem Türkiye hem Almanya

piyajasında üretim ve satış yapan merkezi Türkiye'de bulunan Aba firmasının listeye girdiği, sağlıksız ürünler ürettiği, tüketicilerin kaçınmaları gerektiğine yönelik haberler yer alır. Gazetenin takipçilerinden olan Alman vatandaşı Hans, Aba'nın herkesin erişimine açık Instagram hesabındaki bir çok paylaşımının altına "Şerefsizler, Alman sağlığını hiçe saydınız, pisliksiniz" vb. ifadeler yazar. Aynı şekilde, bir başka Alman vatandaşı Bayan Helga da, Aba'ya Instagram'dan özel mesajlar atmakta, Aba çalışanlarına ve genel email adreslerine hakaret dolu mailler göndermektedir. Bu arada, Aba'nın en büyük rakibi İtalyan FineDine firması, bazı Aba çalışanlarına ulaşır maddi kazanç karşılığı gerçekten Aba'da üretimin sağlıksız olduğuna ilişkin başka gazetelere de röportaj vermeleri için onları ikna etmeye çalışmaktadır.

1. Aba'nın Türkiye'de Alman gazeteye karşı açacağı bir davada hangi hukuk uygulanır?
2. Aba'nın Bay Hans'a açacağı davada hangi hukuk uygulanır?
3. Aba'nın Bayan Helga'ya açacağı davada hangi hukuk uygulanır?
4. Aba'nın FineDine'a açacağı davada hangi hukuk uygulanır?

PRATİK GALIŞMA VI

OLAY I

Cevap 1- Taraflar arasında yabancılık unsuru taşıyan bir sözleşme mevcut. Ancak bununla alakalı Milletlerarası mal satımına ilişkin Viyana sözleşmesi bulunmamaktadır. Sözleşmeyi incelemekte fayda var. Bu sözleşme uygulanacak hukukun tayini ile alakalı değil. Sözleşmenin içeriği ile alakalı hükümler içeriyor. Yani adeta Borçlar Kanunu hükümündedir. Sözleşmenin unsurları;

- Satım sözleşmesi, işyerleri (ya da mutad meskenleri) farklı ülkelerde bulunan taraflar arasında kurulmuş olmalıdır. (Somut olayda bu unsur sağlanıyor.)
- Tarafların işyerlerinin bulunduğu devletlerin tamamı anlaşmaya taraf olması ya da devanın görüldüğü ülkenin kanunlar ihtilafı kuralları bir abit devletin hukukunu yetkili kılmalıdır. (Somut olayda bu unsur sağlanmıyor.) Davanın görüldüğü ülkede kanunlar ihtilaf kuralları, bir devletin hukukunu yetkili kılmalıdır. (Burada da m.24'e gidip orada hangi hukuku yetkili kıldıysa ona göre bir karar vermemiz gerekiyor.)
- Sözleşmenin ikinci maddesinin kanunları ile alakalı bir sözleşmenin amacı gerekiyor. (Somut olay da zaten bu kanunlarla alakalı değil)

Ayrıca ikinci unsurun ikinci kısmına bakmamız gerekiyor. m.24/4'e göre, "ticari veya mesleki faaliyetler gereği kurulan sözleşmelerde karakteristیک edim borçlu sunun işyeri..." yani sıhhat A.Ş.'nin merkezi İstanbul olduğuna göre yani Türk hukuku uygulanacak. Türkiye de Viyana Sözleşmesi'nin tarafı olduğundan sözleşmenin 2. unsuru da sağlanmış oluyor. Sorus olarak uygulanacak hukuk, Türk hukukudur. Ama sözleşmenin içeriği anlamında Viyana Sözleşmesi'nin uygulanması gerekir. Uygulanması da hükümler Türk Borçlar hukukunu uygular.

Cevap 2- m.31'e göre, "Sözleşmeden doğan ilişkinin tabii olduğu hukuk uygulanırken, sözleşmeyle siki ilişkili olduğu takdirde üçüncü bir devletin hukukunun uygulanması uygulanabilir. Üçüncü devletin uygulanması uygulanan kurallarına etti tanımlar." Üçüncü devletin uygulanması uygulanan hukuku veya başka bir hukuk olsa bile üçüncü bir devlet den hukukunun sözleşmeyle bir ilişkisi var. Çünki malların bulunduğu yer Almanya'dır. Dolayısıyla Türk hukuku, Alman hukukunu dikte edecektir.

Cevap 3- Kalite kontrol işlemi ifa sırasında gerçekleştirilen bir işlemdir. Bu olayda uygulanacak madde m.33'tür. Buna göre de, "ifa sırasında gerçekleştirilen fill ve işlemler ile malların korunmasına ilişkin tedbirler konusunda bu işlemler veya işlemler yapıldığı veya tedbirin alındığı ülke hukuku dikte alır." Kalite kontrol işlemi Atina limanında yapıldığından Yunan hukuku dikte alır. (1)

OLAY II

Cevap 1) Ardi Milletlerarası Özel Hukuk anlamında korunması gereken bir tüketici'dir. MÖHUK m. 26/2-c'de bahsedilen, tarafların hukuk seçimi yapmamış olması halinde, tüketicinin mutad mesken hukuku uygulanır. Tüketicinin mutad mesken hukukunun uygulanabilmesi için;

(c) ilişkin bir satın sözleşmesi olması halinde, satıcı tüketiciyi satın almaya ikna etmek amacıyla bir gezi düzenlemiş ve tüketici de bu gezi ile bulunduğu ülkeden başka bir ülkeye gidip siparişini orada vermiş olmalıdır.

Somut olayda, taraflar arasında herhangi bir hukuk seçimi yapılmamıştır. 26.maddenin 2.fıkrasına göre, tüketicinin mutad mesken hukuku uygulanacaktır. Sonuç olarak Üstülp yani mabedonya hukuku uygulanacaktır.

Cevap 2) Somut olayda haksız film izlendiği yer ile zarar meydana geldiği yer aynı ülke yani Türkiye olduğu için MÖHUK m.34/1 uygulanacaktır. MÖHUK m.34/1, "Haksız film den dolayı zarar haksız film izlendiği ülke hukukuna tabidir." Buna göre de Türk hukuku uygulanacaktır.

Cevap 3) Somut olaydaki ihtilaf, haksız film somut olarak düzenlendiği imalatının sözleşme dışı sorumluluğundan kaynaklanmaktadır. Buna göre de MÖHUK m.36 gereği, "imal edilen şeylerin sebep olduğu zarardan dolayı sorumluluğa, zarar görenin seçimine göre, zarar verenin mutad meskeni veya işyeri hukuku ya da imal edilen şeyin iktisap edildiği ülke hukuku uygulanır. İktisap yeri hukukunun uygulanabilmesi için zarar verenin, mamulün o ülkeye rızası dışında sokulduğunu ispat edememiş olması gerekir." O halde burada zarar gören, zarar verenin mutad meskeni veya işyeri hukuku olarak Türk hukukuna veya iktisap edildiği ülke olan mabedonya hukukunu seçebilir. Ancak iktisap yeri hukukunun uygulanabilmesi için zarar verenin, mamulün o ülkeye rızası dışında sokulduğunu ispat edememiş olması gerekir. Yani olayda Alexa, mabedan hukukunun uygulanmasını talep ederse yesilmişlik zeytinlik diyebilir ki, "mabedonya'ya benim ürünlerimin pazarlanması söz konusu değil. Buraya gelen birisi 10-15 tane almış götürmüş. Benim bilgim dahilinde olmadan ve herhangi bir yetkim olmadan kendi dükkanına 5-10 koli kaymış. Ben bunun mabedonya'da satılacağını nereden bilebilirdim." diyebilir. Böylece mabedan hukukunun uygulanmasının yerine Türk hukukunun uygulanması gerçekleştirilebilecektir.

Somut olay bakımından da net bir şey söyleyebilmek mümkün değil. Yani yesilmişlik zeytinlik sahibi olduğu Dimka Seyahat Acentesine geliyor ve orada bir takım geziler ve aktiviteler düzenliyor. Bu nedenle bu bize aslında mabedonya'ya ithalat yapıyor, yani bir pazar olarak görüldüğü düşünülürse de dayandırabilir. Ancak bu böyle söylemiş değil. Dolayısıyla duruma göre farklı bir sonuç olabilir.

OLAY III

Cevap 1) Bosanma için m.14 hukuk seçimine izin vermemiştir. M.14, bosanma eşlerin milli hukukuna tabidir demektir. Bu maddede irade serbestisine hiçbir şekilde yer verilmemiştir. Kararda da tarafların milli hukuku Yugoslav hukuku olduğu için ve aile hukukunda atıf kabul edildiğinden Yugoslavya'nın kanunlar ihtilafı kurallarına batar. Eğer oradaki hükümler, başka bir ilke hukukunun kanunlarını uygulayacağına işaretlerse başka hukuk uygulanabilir. Ayrıca burada kamu düzenine aykılık da bulunmadığı için direkt Türk hukuku da uygulanabilir diyemeyiz. Bu nedenle başka bir hukukun uygulanmasını isteyemeler.

Cevap 2) Yabancı hukukun tatbiki konusunda yasalarımızda bağlayıcı bir düzenleme yoktur. Yabancı hukukun tespit edilmesinde ilk bakmamız gereken, Türkiye'nin taraf olduğu yabancı hukuk hakkında Bilgi Edinilmesine dair Avrupa Sözleşmesi ve bu sözleşme ek protokoldür. Sözleşme dışında Adalet Bakanlığı, Dışişleri ve Avrupa Genel Müdürlüğünden, Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı veya Türkiye elçilik ve konsolosluklarından da yardım alınabilir.

M.14 n. 2/1-2 uyarınca, hâkim yetkili yabancı hukukun muhtevasının tespitinde tarafların yardımını isteyebilir. Yabancı hukukun olaya ilişkin hükümlerinin tüm araştırılmasına rağmen tespit edilememesi halinde, Türk hukuku uygulanır.

OLAY IV

Cevap 1) M.14'e gitmemiz gerekiyor. "Tarafların hukuk seçimi yapmış olmaları halinde sözleşmeden doğan ilişkiye, o sözleşmeyle en sıkı ilişkili olan hukuk uygulanır. Bu hukuk, karakteristik edim borçlusunun, sözleşmenin kuruluşu sırasında mutad mesken hukuku, ticari veya mesleki faaliyetler gereği kurulan sözleşmelerde karakteristik edim borçlusunun işyeri, bulunmadığı takdirde yerleşim yeri hukuku, karakteristik edim borçlusunun birden çok işyeri varsa söz konusu sözleşmeyle en sıkı ilişki içinde bulunan işyeri hukuku olarak kabul edilir. Ancak hâlin bütün şartlarına göre sözleşmeyle daha sıkı ilişkili bir hukukun bulunması halinde sözleşme, bu hukuka tâbi olur."

Somut olayda ticari veya mesleki faaliyetler gereği kurulan sözleşmelerde karakteristik edim borçlusunun işyeri hukuku uygulanacaktır. Yani Fransa hukuku uygulanacaktır.

Cevap 2) M.14 n. 1'de, "Tasarılar ve tasarımlar üzerindeki mülkiyet hakkı ve diğer aynı haklar, işlem anında malların bulunduğu ilke hukukuna tabidir." Burada tasit edilen işlemi, satış sözleşmesi olarak kabul edersek satış sözleşmesi sırasında mallar Fransa'dadır. Aile ve şahıs hukuku dışındaki içm atıf kabul edilmediğinden Fransız maddi hukuku uygulanacaktır. Ek bilgi de Fransız hukukuna göre mülkiyetin satın sözleşmesinin kurulması ile geçtiği vurgulanmıştır. Dolayısıyla satın sözleşmesi kurulduğu an mülkiyet Gıyınclı'ye geçmiştir. Ayrıca teslimine gerek yok. (2)

Cevap 3) Eşyanın taşınmasına ilişkin yabancılık unsuru içeren uygulamalarda m. 29'a bakılır. Ancak eşyaların karayolundan taşınmasına ilişkin uluslararası bir sözleşme old. için önce bunun uygulanması gerekir. Bu sözleşmenin uygulanabilmesi için, yükleme ve varma yerinin farklı olması ve bu devletlerden en az birinin sözleşmeye taraf olması gerekir. Somut olayda yükleme yeri Fransa ve varma yeri Türkiye olduğu ve Türkiye'nin de bu sözleşmeye taraf old. bilindiğne göre bu uygulama uluslararası sözleşme uygulanır. Bu sözleşmenin uygulanmadığı neticesi için de m. 29 uygulanacaktır.

Cevap 4) Taşınması A.Ş. ile tir zoför Fabien arasında iş sözleşmesi vardır. Dolayısıyla vasıflandırmanın m. 27 gereğindedir olacaktır.

m. 27 → ilk 3 fıkrayı oku!

Somut olayda taraflar herhangi bir hukuk seçimi yapmamışlardır. Tarafların hukuk seçimi yapmamış olması halinde iş sözleşmesinin işçinin, işini mutat olarak yaptığı işyeri hukuku uygulanır. Ancak tir zoför old. için mutat işyeri hukuku yoktur. Dolayısıyla 3. fıkraya bakmamız gerekecek işçinin işini belirli bir ülkede mutat olarak yapmayı devamlı olarak bir den fazla ülkede yapması halinde işverenin esas işyerinin bulunduğu ülke hukukuna tabi olacaktır. İşverenin esas işyeri İstanbul'dadır. Dolayısıyla Türk hukuku uygulanacaktır.

Cevap 5) m. 21/2'de, "taşınmakta olan mallar üzerindeki aynı haklara varma yeri hukuku uygulanır." Somut olayımızda Bayan Ayşe'nin elme horoz geçmemiş olan mallar taşınmaktadır vasıflandırılmıza göre, varma yeri hukuku yani Türk hukukunu uygulaymamız gerekir. Türk hukukuna taşınır mülkiyeti, teslimle geçer. Buna göre de Bayan Ayşe mülkiyeti kazanmıştır.

Cevap 6) Somut olayda imalatının sorumluluğu söz konusudur. İmalatının sorumluluğu imal edilen ürünlerdeki ayıp nedeniyle üretici ve gerektiğinde üretici sayılan alıcılara karşı bedensel zarar veya ürün dışındaki bir esyaya verilen zarar için ürünün satılan abit dışı sorumluluğu ifade eder. m. 36'da imalatının sözleşme dışı sorumluluğu düzenlenmiştir. Şöyle ki, "imal edilen şeylerin sebep old. zararın doğan sorumluluğu, zarar görenin sorumluluğuna göre, zarar verenin mutat meskeni veya işyeri hukuku ya da imal edilen şeyin edinildiği ülke hukuku uygulanır. İktisap yeri hukukunun uygulanabilmesi için zarar verenin, malın ülkeye girisi dışında satışlarının ispat etmemiş olması gerekir." Zarar görenin sorumluluk hakkı vardır.

OLAY V

Cevap 1) MÖHUK m.13 oku!

Hollanda vatandaşı Bay Milan ile Hollanda vatandaşı Bay Tim Hollanda'ya gidip kendi milli hukuklarına göre ve oranın şekil şartlarına göre evlenmişlerdir. Dolayısıyla evlilikleri Hollanda hukuku açısından geçerlidir.

Türk hukuku açısından ise aynı cinsten olan kişilerin evlenmesine kendi milli hukukları müsaade etse bile bu evlilik Türk hukukunda aynı cinsten evlenmesi kamu düzenine aykırılık olur için geçerli sayılmayacaktır.

Cevap 2) Burada haksız fiil söz konusudur. MÖHUK m.34'de, "Haksız fiilden doğan borçlar haksız fiilin işlendiği ülke hukukuna tabidir."

Somut olayda haksız fiilin işlendiği ülke Türkiye'dir. Dolayısıyla Türk hukukunun uygulanır.

Cevap 3) Miras konusunda doktrinde 1. fıkranın mı yoksa 2. fıkranın uygulanacağına yönelik oldukça fazla tartışma vardır. Mirasın iktisabında konusunda bir bazı ilkelere kabul edilmesi için direkt iktisap edilmiyor. Bir süre veriliyor ve o süre içinde kabul edilmezse reddedilmiş sayılıyor. Burada da bir hak kaybı yaşanabileceğinden dolayı mirasın m.20/1. Jeşil de m.20/2'nin uygulanmasını doğru buluyorum.

MÖHUK m.20'de, "Miras ölenin milli hukukuna tabidir. Türkiye'de bulunan taşınmazlar hakkında Türk hukuku uygulanır.

(2) mirasın açılması sebeplerine, iktisabına ve taksimine ilişkin hükümler teretenin bulunduğu ülke hukukuna tabidir.

OLAY VI

Cevap 1) Burada bir sözleşmesel ilişki var ama mesele bu sözleşmeden kaynaklanmıyor. Sözleşme kapsamı dışında olan hallerden bir tanesi de, ehliyet. Dolayısıyla fizel kişi söz konusu oldu için fizel kişinin fiil ehliyeti olacaktır. MÖHUK m.9'a gitmemiz gerekiyor. Fizel kişinin fiil ehliyeti, statülerindeki idare merkezi hukukuna tabidir. Ancak fizel idare merkezinin Türkiye'de olması halinde Türk hukuku uygulanabilir. Somut olayda idare merkezi, işveren hukukudur. Ancak milli hukukuna göre ehliyetsiz olan bir kişi, işverenin yapıldığı ülke hukukuna göre ehil ise, yaptığı hukuki işlemle bağlıdır. Bu işlem güvencesi kuralıdır. Hem doktrindeki hakim görüş hem de Yargıtay uygulaması işlem güvencesi prensibinin fizel kişiler bakımından da uygulandığı söz konusudur. Dolayısıyla burada milli hukukuna göre ehliyetsiz olan bir kişi var, işveren hukukuna göre bağlıdır ama işlemin yapıldığı ülke Türkiye ve Türk hukukuna göre de ehil adı bilgisi zaten bize verilmiş. Bu nedenle burada Bay Emil yapmış oldu. Garanti sözleşmesine ehil olmadığı iddiası ile Türk hukuku önünde garanti sözleşmesinin kendisine yüklediği yükten kurtulamaz.

(3)

Cevap 2) Burada tüketici sözleşmesi ve sözleşmeden doğan boru ilişkileri söz konusu olabilir. Bu nedenle 24.maddeyi ve 26.maddeyi incelememiz gerekir. MÖHK m.26'da "mesleki veya ticari olmayan amaçla . . . . . 26.madde tanımını oku!

Maddeyi incelediğimizde somut olaydaki uyumsuzluk, tüketici sözleşmeleri kapsamında değildir. Bu nedenle m.24'e bakmamız gerekir.

İsveç vatandaşı Bay Emil ile Kapitalgörsi esnafı ile arasında şartın sözleşmesi vardır. Vasıflandırılmamız mÖHK m.24 kapsamında olacaktır. m.24/4'e bakarız. Somut olayda karakteristik edim borçlusu Kapitalgörsi esnafı old. için Türk hukuku uygulanacaktır. Dolayısıyla bay Emil'in İsveç hukukundaki uzun cayma hakkı süresinden yararlanması mümkün değildir. Sözleşme Türk hukukuna göre kurulmuştur.

Cevap 3) İsveç vatandaşı Bay Emil ile Türk sigorta Güven A.Ş. arasında sözleşmeden doğan bir boru ilişkisi vardır. MÖHK m.24/4'e göre, taraflar hukuk seçimi yapmamış olması halinde ticari veya mesleki faaliyetler gereği kurulmuş sözleşmelerde karakteristik edim borçlusunun işyeri hukukuna tabii olur. Somut olayda karakteristik edim borçlusu Türk sigorta şirketi Güven A.Ş.'dir. Dolayısıyla Türk hukuku uygulanacaktır.

OLAY VII

Cevap 1) Türk vatandaşı Tarık ve Amerikan vatandaşı Jennifer Michigan Belediye-sinde, Michigan hukukuna uygun olarak evlenmişlerdir. Burada bu evliliğin Türk hukukuna göre geçerli olup olmayacağı meselesi mÖHK m.13'e göre değerlendirilmelidir. mÖHK m.13'ün 1. ve 2. fıkrasına baktığımızda; evlenme ehliyeti ve şartları, tarafların evlenme anındaki milli hukukuna tabii'dir. Tarık için Türk hukukuna, Jennifer için Amerikan hukukuna bakmamız gerekecek. Evliliğin maddi şartları açısından ise evliliğin şekilde yapıldığı ilke hukuku uygulanacaktır. Evlilik Michigan'da olan hukukuna uygun olarak gerçekleşmiştir.

Cevap 2) Evlenme zeklinin, evlenme yeri hukukuna tabii olması kuralın tek istisnasıdır. KONSÜLER EVLENME dir. Konsolosluklarda yapılan evlenmelerde kural olarak, evlenmenin yapıldığı yeri konsoloslukun bulunduğu ilke hukuku değil, konsoloslukun bağlı old. ilke hukuku uygulanır. Bunun da bazı şartları vardır. Evlendirme Yönetmeliği'nin 10.maddesi uyarınca, "yurt dışında bulunan ve misyon reifi olan Türk büyükelçilikleri, konsoloslukları veya Disiplin Bölümü'nün konsolosluk işlerini yürütmek amacıyla yetki verdiği görevliler, bulunduğu devletin hukukunun bu yetkiyi tanımış olması ve esterin her ikisinin de Türk vatandaşı olması şartıyla evlendirme yetkisine sahiptir."

Bu yetkiyi ev sahibi olan devlet yani Fransa kabul görürse ve diplomatik temsilcinin de evlendirmeye yetkisi old. sürece geçerli bir evlilikten söz edebiliriz.

CEVAP 3) MÖHUK m.20 uyarınca ölenin milli hukukuna bakarız. Yani Türk hukukuna bakmamız gerekir. Türk hukukuna göre eş mirasçısıdır. 1.soruda geçerli bir evlilik old. tespit etmiştik. Dolayısıyla Jennifer mirasçı olabilir.

Ayşe'nin mirasçı olabilmesi bakımından Ayşe, mevcut bir evliliğe rağmen evlenen yani Türk hukukuna göre batıl olan Ayşe 2.ektir. Ancak miras meselesi bakımından, miras ölenin milli hukukuna tabidir. iğniyetli eşin haklarına Türk hukukuna göre karar verilir.

OLAY VIII

Cevap 1) Vasıflandırmamız MÖHUK m.21 gereğesinde aynı haklara ilişktir. m.21/2'de tasınmatta olan mallar üzerinde aynı haklara varma yeri hukuku uygulanır. Rover'in yolda olan parsi mallarının mülkiyeti varma yeri Türkiye olan Türk hukuku hükümlerine göre uygulanacaktır. Ek bilgide verilen İngiliz hukukuna göre, mülkiyet tarafların bu konudaki anlaşmaları ile intikal eder diyerek gönderilmiş. malların zaten mülkiyetinin Türk şirketi Arabacı'ya geçtiğini söyleyebiliriz.

Cevap 2) MÖHUK m.21/3 → ilgili fıkrayı oku. malın son bulunduğu ülke İngiltere'dir. İngiliz hukukunu uygulamamız gerekecek. İngiliz hukukuna göre ise, mülkiyet tarafların anlaşması ile intikal edecektir. Dolayısıyla Türk Arabacı ile İngiliz Rover'in anlaşması ile mülkiyet Türk Arabacı'dadır.

OLAY IX:

Cevap 1) Alman gazetesinin özel kartsız fiil kurallarından kişilik haklarının ihlali sorumlu olduğu vardır. Doktrinde medya yoluyla veya kitle iletişim araçlarıyla gerçekleştirilen kişilik hakkı ihlallerine uygulanacak hukukun tayini konusunda ifa yeri hukuku, zarar yeri hukuku, yayım yeri hukuku, kuruluş yeri hukuku, davacının yerleşim yeri hukuku veya davalının yerleşim yeri hukuku gibi bağlama noktaları önerilmektedir. Türk hukukunda ise, MÖHUK m.35 gereğesinde zarar görenin seçimine bırakılmış bağlama noktaları düzenlenmiştir. Şöyle ki, (a) zarar gören kendi mutad mesken hukukunun, (b) zarar verenin işyeri hukukunun veya mutad mesken hukukunun (c) zararın meydana geldiği ülke hukukunun uygulanmasını isteyebilir. Ancak zarar veren, zararın zarar görenin mutad meskeninde veya zararın meydana geldiği yerde meydana geleceğini bilecek durumda değilse, bu iki ülke hukuku uygulanmayacaktır.

Sonuç olarak Alman gazetesinin kişilik haklarını ihlalde zararın Aba firmasının mutad meskeninde veya zararın meydana geldiği Türkiye ve Almanya'da meydana geleceğini bilmemesi gibi bir durum söz konusu değildir. Dolayısıyla Aba firması 35.maddede sayılan seçimlik haklardan birini seçebilecektir.

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU II

PRATİK ÇALIŞMA VII

14.02.2022

Karar I:

“Davacı Türk vatandaşı Bay (A), davalı Türkiye Danimarka Kraliyeti Büyükelçiliği işyerinde 1.1.1944-30.9.1984 tarihleri arasında sigortasız geçen hizmetlerin tespitini istemiş, ancak mahkeme, Türkiye'nin de taraf olduğu Viyana Sözleşmesi'nin 31'inci maddesindeki yargı bağışıklığından söz ederek davanın reddine karar verilmiştir. Bunun üzerine Bay (A), temyiz mahkemesine başvurmuştur.”

Soru: İlk derece mahkemesinin kararını değerlendiriniz. İlk derece mahkemesinin kararı yerinde midir?

Karar II:

“Türkmenistan Devleti aleyhine yapılan ilamlı takip ile ilgili olarak, İcra Müdürlüğünce talep üzerine Türkmenistan Büyükelçiliğinin İş Bankası Köroğlu-Ankara şubesindeki hesabına ve aynı devletin İstanbul Başkonsoloslğunun Denizbank Yeşilköy şubesindeki hesaplarına konan hacizlerin, ve aynı devletin uçakları üzerine haciz, muhafaza ve seferden menine ilişkin işlemlerin borçlu tarafından kaldırılması istemi ile ilgili olarak İcra Mahkemesine yapılan şikayetin kabulüne İcra Müdürlüğünün kararının kaldırılmasına karar verilmiştir.”

Soru: İcra mahkemesinin kararını değerlendiriniz.

Olay I:

Alman vatandaşı Karen, yaz tatili amacıyla geldiği Antalya'da Beyaz A.Ş.'den 5000 TL değerinde küçük ev aletleri satın almış ve parasını nakit olarak ödemiş; karşılığında herhangi bir fiş, fatura, makbuz almamıştır. Küçük ev aletleri, merkezi Kayseri'de bulunan Türk firma Kolay A.Ş. tarafından üretilmiştir. Karen, Beyaz A.Ş.'den aldığı bu aletleri evde kullanmaya başladığında, bazılarının bozuk olduğunu anlar. Bozuk olan çay makinesini kullanırken Karen'in birlikte tatil yaptığı küçük kızı Helga'yı elektrik çarpar ve Helga hastaneye kaldırıp orada bir süre tedavi görür.

1. Karen'in Kolay A.Ş.'ye karşı açacağı davada Türk mahkemeleri yetkili midir?
2. Karen'in Kolay A.Ş.'ye karşı açacağı davada hangi hukuk uygulanır?
3. Beyaz A.Ş.'nin avukatı, Kolay A.Ş.'nin avukatına Karen'in mahkeme önünde ödeme yaptığını ispatlayamayacağını söyler. Karen ise ödemeyi yaparken yanında komşusu Ayşe bulunduğu için onun tanıklık edebileceğini düşünmektedir. Hukuken hangisi haklıdır?
4. Karen işiyle ilgili olarak acele Almanya'ya dönmek zorunda kalır. Almanya'ya gidince, davasını takip etmesi için Antalyalı Avukat Ahmet'e vekaletname gönderir. Almanya'da düzenlenen vekaletname Türk mahkemesi önünde kullanılabilir mi, nasıl?
5. Vekaletname duruşma gününe yetişmez; ancak Ahmet vekaletnamesini daha sonra ibraz etmek koşuluyla duruşmaya katılmak ister. Bunun mümkün olup olmadığı hususunda hangi hukuk karar verir?

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU
PRATİK ÇALIŞMA VII

2. Vnerm

Karar I: Bay A ile Danimarka Büyükelçiliği arasında fahi olarak bir iş ilişkisi vardır. Yabancı devletin yargı muafiyetine ilişkin düzenleme m.49'da düzenlenmiştir. Bu olayda Danimarka Büyükelçiliği ve Türk vatandaşı ile bir iş sözleşmesi akıttmış gibi düşünelim. Bir Türk vatandaşı ile yabancı devlet bir iş ilişkisine gitmiş. Bu durumda yabancı devletin yargı bağımsızlığı var mıdır yok mu? M.49/1'e göre; yabancı devlete, özel hukuk ilişkilerinden doğan hukuki sorumluluklarda yargı muafiyeti tanınmaz.

Burada değerlendirmemiz gereken şey, Bay A ile Danimarka Büyükelçiliğinin arasında bir özel hukuk ilişkisinin olup olmadığıdır. Eğer bu özel hukuk ilişkisi ise, o zaman artık yabancı devletin yargı muafiyetinden söz edilemez.

Bu bir özel hukuk ilişkisidir, yani sigortasız işçi çalıştırmak Devletin, devlet egemenliğini kullanarak yapmış olduğu bir tasarruf işlemi olmadığına göre 49.maddenin kapsamı içindedir ve dolayısıyla yargı muafiyeti söz konusu olmaz.

O halde ilk derece mahkemesinin vardığı sonuç yanlıştır. Çünkü yargı bağımsızlığından söz etmiş ve davayı kabul etmemiş. Halbuki burada yabancı devletin yargı muafiyeti yoktur.

Aynı zamanda Viyana Sözleşmesi'nden bahsediliyor. Diplomatik temsilciler arasında Viyana Sözleşmesine Türkiye'nin de taraf olduğu doğru, fakat burada uygulanma alanı bulmaz. Burada gereksemiz ise, uluslararası bir sözleşmenin konusu kapsamına giren bir konu değil. M.49'un uygulanması gerekiyor.

Karar II: Somut olayda Türkmenistan Devleti aleyhine ilamlı bir takip yapılmış, yani Türkmenistan Devletinin yargı muafiyetine sahip olmadığı bir dava söz konusu olmuş ve bu dava görülmüş. Sonunda da Türkmenistan aleyhine bir ilâm çıkmış. Sonra da diğer taraf bu ilamlı takibe kayın ve bu takip sonucu birtakım haciz işlemleri yapılmıştır.

Bu haciz işlemlerinin hukuka uygun olup olmadığı noktasında neye göre karar verilecek? Burada yabancı devletin icra muafiyeti söz konusudur. Yargı muafiyeti ve icra muafiyetinin farkı; bir yabancı devletin başka bir devlet mahkemesi önünde görülen davada taraf olup olamayacağı yargı muafiyetidir.

Diyeğim ki yargı muafiyeti söz konusu değil. Bu dava görülmüş ve bir karar çıktı. Bu karar, yabancı devletin aleyhine zorla icra dairelerinin gücünü kullanmak suretiyle yerine getirebilir miyim bunu için yabancı devletin malvarlığı üzerine

haciz, onların zorla sattırılması gibi tedbirler kayabilir miyim? Bu sorunun cevabı ise yabancı devletin icra muafiyetine sahip olup olmadığıdır.

Yabancı devletin icra muafiyeti konusunda bizim kanunumuzda bir düzenleme yoktur. icra iflas kanununda bağlantılı bazı düzenlemeler var. Oradan da şu anlığına, kural olarak bir yabancı devletin icra muafiyeti yok. Çünkü yabancı devlete karşı ilamlı icra yapılabileceği, ilamsız icra yapılamayacağı düzenleniyor. Hangi mallarına haciz kayabilirim veya icra muafiyetinden faydalanan malvarlığı var mıdır yok mudur bu konularda Türk hukukunda herhangi bir düzenleme yoktur. Bu konularda yapılmış Türkiye'nin taraf olmadığı anlaşmalar var. Biri, Avrupa Konseyi Anlaşması; diğeri ise Birleşmiş Milletler Anlaşması. Bunlar her ne kadar Türkiye tarafından taraf olmuştur olmasa bile Türkiye bakımından da bağlayıcı olmaları beraber teamül kuralı olarak uygulanabilecek bazı sorulara varabiliriz.

Bu anlaşmaların söylediği şeyi eğer bir yabancı devletin kamu hizmetleri için kullandığı bir malvarlığı söz konusu ise, mesela bir büyükelçiliğin hesapları gibi veya Başkonsoloslukun hesapları gibi bu hesaplar üzerinde herhangi bir inceleme yapılmazsınız, bu hesaplar hangi amaçlarla kullanılıyor bu da belirtilmemiş bu hesaplara haciz konulması uluslararası teamül kurallarına aykırıdır.

Somut olayda bahsedilen uçaklar özel bir şirkete ait yani Türkmenistan devletinin sahip olduğu ticari kâr elde eden bir havaolu şirketine ait uçaklar ise, o zaman kamu yararı söz konusu değil. Tıptı bir özel hukuk kişisinin malı gibi yani herhangi bir ticaret şirketinin de edinebileceği bir malvarlığı ise burada icra muafiyetinden bahsedemem.

Ancak bu uçaklar devlete ait sadece devlet başkanının vs. uçakları ise o zaman burada yabancı devletin icra muafiyetinden bahsedebiliriz. Dolayısıyla burada olay açık değil, icra mahkemesinin gerekçesi açık değil.

(iki ihtimali de düşünüp, açıklamamız ve gerçekleştirilmemiz bekleniyor)

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU II

PRATİK ÇALIŞMA VII

21.02.2022

Olay I:

Alman vatandaşı Karen, yaz tatili amacıyla geldiği Antalya'da Beyaz A.Ş.'den 5000 TL değerinde küçük ev aletleri satın almış ve parasını nakit olarak ödemiş; karşılığında herhangi bir fiş, fatura, makbuz almamıştır. Küçük ev aletleri, merkezi Kayseri'de bulunan Türk firma Kolay A.Ş. tarafından üretilmiştir. Karen, Beyaz A.Ş.'den aldığı bu aletleri evde kullanmaya başladığında, bazılarının bozuk olduğunu anlar. Bozuk olan çay makinesini kullanırken Karen'in birlikte tatil yaptığı küçük kızı Helga'yı elektrik çarpar ve Helga hastaneye kaldırıp orada bir süre tedavi görür.

1. Karen'in Kolay A.Ş.'ye karşı açacağı davada Türk mahkemeleri yetkili midir?
2. Karen'in Kolay A.Ş.'ye karşı açacağı davada hangi hukuk uygulanır?
3. Beyaz A.Ş.'nin avukatı, Kolay A.Ş.'nin avukatına Karen'in mahkeme önünde ödeme yaptığını ispatlayamayacağını söyler. Karen ise ödemeyi yaparken yanında komşusu Ayşe bulunduğu için onun tanıklık edebileceğini düşünmektedir. Hukuku hangisi haklıdır?
4. Karen işiyle ilgili olarak acele Almanya'ya dönmek zorunda kalır. Almanya'ya gidince, davasını takip etmesi için Antalyalı Avukat Ahmet'e vekaletname gönderir. Almanya'da düzenlenen vekaletname Türk mahkemesi önünde kullanılabilir mi, nasıl?
5. Vekaletname duruşma gününe yetişmez; ancak Ahmet vekaletnamesini daha sonra ibraz etmek koşuluyla duruşmaya katılmak ister. Bunun mümkün olup olmadığı hususunda hangi hukuk karar verir?

Olay II:

Belçika vatandaşı Alex, tatil için geldiği Bodrum'da ünlü bir Türk ressam olan Ayşe ile tanışır. Çift kısa süre sonra evlenir ve Belçika'ya yerleşir. Evlendikten sonra Ayşe Belçika vatandaşlığını da kazanır. Çiftin evliliği sorunsuz giderken, Ayşe'nin Türkiye'ye taşınmayı istemesi üzerine çift arasında anlaşmazlık çıkar.

1. Ayşe, Alex'e karşı Türkiye'de boşanma davası açabilir mi?
2. Ayşe'nin aynı zamanda Belçika'da da Alex'e boşanma davası açtığını öğrenirseniz, yukarıdaki soruya cevabınız değişir mi?
3. Ayşe'nin Türkiye'de açacağı boşanma davasında hangi hukuk uygulanır?

Olay III:

İstanbul'da ikamet eden Türk vatandaşı Ali ve Sevgi, Almanya'da ikamet eden arkadaşları Ahmet'i ziyaret etmek için Almanya'nın Münih kentine giderler. Münih Havaalanı'nda Ali pasaport kontrolünü geçerken, Sevgi polis tarafından durdurulur, vize süresi dolmadığı halde ülkeye alınmaz, geceyi havaalanında gözlem altında geçirir ve ertesi gün İstanbul'a geri döner. Sevgi ile birlikte Türkiye'ye dönmeyen Ali, Ahmet ile birlikte Bayern Münih – Beşiktaş maçını izlemeye gider. Beşiktaş'ın maçı kaybetmesi üzerine sinirlenen Ali ve Ahmet, maç çıkışında Almanya'da ikamet eden Alman vatandaşı Hans ile kavga eder. Dayak yiyen Hans, Türkiye'de her iki Türk'e dava açmak istemektedir.

1. Sevgi uğradığı kötü muamele sebebiyle Türkiye'de Almanya'ya karşı dava açarak manevi tazminat talep edebilir mi?
2. Hans, Ali ve Ahmet'e karşı Türk mahkemelerinde dava açabilir mi?
3. Hans'ın Ali ve Ahmet'e açacağı davada hangi hukuk uygulanır?

DEVLETLER ÖZEL PRATİK VII

Olay I (Alman vatandaşı Karen)

1) Burada genel yetki kurallarına bakmamız gerekiyor. MÖHK m.40'da, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini, iç hukukun yer itibarıyla yetki kuralları tayin eder. İç hukukumuzda HMK 6.maddede, "Genel yetkili mahkeme, davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesidir." Yerleşim yeri vasıflandırmasını lex foriye göre yapmamız gerekiyor. Kolay A.Ş tüzel kişi olduğu için Tmk 51.maddesinde, işlerin yönetildiği yer yetkilidir. Dolayısıyla Türk mahkemeleri yetkilidir.

2) MÖHK m.36'ya gitmemiz gerekiyor. Buna göre, "imal edilen şeylerin sebep olduğu zarardan doğan sorumluluğa, zarar görenin seçimine göre, zarar verenin mutad meskeni veya işyeri hukuku ya da imal edilen şeyin iktisap edildiği ülke hukuku uygulanır. İktisap yeri hukukunun uygulanabilmesi için zarar verenin, malulün o ülkeye rızası dışında sokulduğunu ispat edememiş olması gerekir." Zarar verenin mutad meskeni veya işyeri hukuku Türkiye'de olduğu için Türk hukuku uygulanır.

3) Lex fori prensibi gereğince HMK m.200'de incelememiz gerekiyor. Lex fori prensibine gitmemizin sebebi; ispat, kesin delille ispatın olup olmadığına ilişkin bir sorudur bu. HMK m.200'de senetle ispat zorunluluğu düzenlenmiştir. Buna göre "Bir hakın doğumu, düşürülmesi, devri, değiştirilmesi, yenilenmesi, ertelenmesi, itirarı ve itfası amacıyla yapılan hukuki işlemlerin, yapıldıkları zamanki miktar veya değerleri itibinden beş yüz Türk Lirasını geçtiği takdirde senetle ispat olunması gerekir. Bu hukuki işlemlerin miktar veya değeri ödeme veya borçtan kurtarma gibi bir nedenle itibinden beş yüz Türk Lirasından aşağı düşse bile senetsiz ispat olunamaz." Dolayısıyla HMK m.200'e göre karar verilecektir.

Taraflardan birinin yabancı olması, o tarafın kendi hukukuna göre ispata ilişkin bir kuralları olması vs. bütün bunlar bizim için önemli değildir. Lex fori prensibi gereği ispata ilişkin meselelerde her zaman Türk hakimini Türk usul kurallarını uygulayacaktır.

4) Vekaletname resmi bir belgedir. Yabancı ülkede bulunan resmi belgelerde tek başlarına geçerli olmaz. Bu belgenin geçerli olabilmesi için 2 yola başvurulabilir. Birincisi HMK m.224'te yer alır. Burada da ilgili ülkedeki Türk konsoloslugu bu belgeyi onaylayabilir. Ancak her ülkede Türk konsoloslugu bulunmayabilir. Bu nedenle ikinci olarak Türkiye'nin de taraf olduğu 1961 tarihli Yabancı Resmi Belgelerin Tasdiki mecburiyetinin kaldırılması Hakkında La Haye Sözleşmesi düzenlenmiştir. Uygulamada buna Apostil Söleşmesi de denilmektedir. Buna göre, her taraf ülke,

3) bir idari makam belgeler. Türkiye'de nüfustan alınan belgeler için valilikler ve kaymakamlıklar, adli belgeler için de Adalet Komisyonu Başkanlıkları belirlenmiş makamlardır. Ancak bu iki şekilde alınan belge yine kullanılmaz. Çünkü bizim yargılamaya baktığımızda bu yöntemler sıkıntı çıkardığı için bir kolay yol olarak her ülkede olmasa da bazı ülkelerde Türk konsolosluklarının noter gibi işlem yapabileceği yetkisi de vardır. Almanya'daki Türk konsolosluklarının da bunu yapabileceği yetkisi vardır.

5) Bir avukatın vekâletnamesi olmadan duruşmaya girip giremeyeceği, vb. durumların hepsi Hmk'da düzenlenmiştir. Hmk'da bir sonuç bağlanmıştır. Sonucun ne olduğu çok önemli değil, usul hukuku meselesi olduğunu bilmemiz yeterli. Hakim'in kendi ulusal usul hukukunda Hmk'da düzenlenmiş, gözümlemiş sorunlardır. Dolayısıyla bu meseleler Lex fori pressibi kapsamı içindedir. Bu nedenle de meselelerin bir yabancılık unsuru içermesi durumu değiştirmez. Yani burada Ahmet'in vekâletnamesi daha sonra ibraz etmek koşuluyla duruşmaya girip giremeyeceğine Türk hakim Hmk'ya bakıp karar verecek. Müvekkilin yabancı olması veya vekâletnamenin yabancı ülkeden gelecek olması durumu değiştirmez.

Olay II (Belçika vatandaşı Alex)

4) Boşanma davası kişi hallerine ilişkin bir davadır. Bu nedenle m.41'i incelememiz gerekiyor. Buna göre, "Türk vatandaşlarının kişi hallerine ilişkin davaları, yabancı ülke mahkemelerinde açılmadığı veya açılmadığı takdirde Türkiye'de yer itibarıyla yetkili mahkemede, bulunması halinde ilgilinin sâkin olduğu yer, Türkiye'de sâkin değilse Türkiye'deki son yerleşim yeri mahkemesinde, o da bulunmadığı takdirde Ankara, İstanbul veya İzmir mahkemelerinden birinde görülür." Türkiye'de yer itibarıyla yetkili mahkemeyi tespit edebilmek için Tmk m.168'e gitmeniz gerekiyor. Tmk m.168'e göre, eşlerden birinin yerleşim yeri veya son altı aydır Türkiye'de oturduğu yerdir. Son altı aydır oturdukları yer Türkiye değil zaten. Çünkü hep Belçika'da oturmuşlar. Eşlerden birinin yerleşim yerinin Türkiye olup olmadığı olayda çok net belli olmamakla birlikte Türkiye'de olmadığını varsayalım. 168.maddeye devam edersek, bulunmadığı halinde ilgilinin sâkin olduğu yer de olayda tam anlaşılmıyor. Türkiye'de sâkin değilse, Türkiye'deki son yerleşim yeri mahkemesinde yani Bodrum'da açabiliriz. Bu da olmasaydı Ankara, İstanbul veya İzmir mahkemelerinde açabilecektik.

32) MÖHKUK m.14'ü incelememiz gerekiyor. Buna göre, "Boşanma ve ayrılık sebepleri ve hükümleri, eşlerin müşterek milli hukukuna tabidir. Tarafların ayrı vatandaşlıkta olmaları halinde müşterek mutad mesken hukuku, bulunmadığı takdirde Türk hukuku uygulanır." Öncelikle eşlerin müşterek milli hukuklarının olup olmadığını incelememiz gerekiyor. müşterek milli hukuk Belçika'dır. Ancak bundan önce incelememiz gereken bir başka husus vardır. Ayşe, Belçika vatandaşlığını evlendikten sonra kazanmış. Burada bunu dikkate almamıza gerek yok. Çünkü 14. maddede bu konuda bir düzenleme yok. MÖHKUK m.3'e göre, boşanma anındaki müşterek milli hukuk esas alınır. Bu nedenle burada dava anında Ayşe, Belçika ve Türk vatandaşı; Alex ise, Belçika vatandaşıdır. müşterek milli hukuk Belçika'dır ve Belçika hukuku uygulanır.

MÖHKUK m.4'ü de incelememiz gerekiyor. Buna göre, "Bu kanun hükümleri yarıncı yetkili olan hukukun vatandaşlık esasına göre tayin edildiği hallerde, bu kanunda aksi öngörülmedikçe;

b) Birden fazla devlet vatandaşlığına sahip olanlar hakkında, bunların aynı zamanda Türk vatandaşı olmaları halinde Türk hukuku,

c) Birden fazla devlet vatandaşlığına sahip olup, aynı zamanda Türk vatandaşı olmayanlar hakkında, daha sıkı ilişki halinde buldukları devlet hukuku uygulanır."

Burada Ayşe'nin Belçika vatandaşlığını değil, Türk vatandaşlığını dikkate alırsam Ayşe Türk, Alex Belçika vatandaşıdır ve dolayısıyla müşterek milli hukuk bağlama noktasının amacı bir müşterek milli hukuk varsa bunun uygulanması gerekiyor. Burada da Belçika hukuku uygulanmalıdır. Dolayısıyla m.4/b'ye gitmemize gerek kalmaz. Yargıtay'ın görüşü ise, m.4/b her halde uygulanır ve vatandaşlıklardan bir tanesi Türk vatandaşlığı ise müşterek milli hukuk vardır diyemeyiz der.

Yargıtay uygulaması gereği, somut olayda Ayşe ve Alex'in müşterek milli hukukları yoktur sonucuna varırız. Bu nedenle 14. maddeyi incelemeye devam ederiz.

müşterek milli hukuk bulunmaması halinde müşterek mutad mesken hukuku uygulanır. Somut olayda Ayşe Türkiye'ye taşınmıyorsa Belçika hukuku uygulanır. Ancak Ayşe Türkiye'ye taşındysa müşterek mutad mesken de yoktur. O zaman son basamağa geliriz. Ve Türk hukukunu uygulayabiliriz.

2) 41'de yabancı ülke mahkemelerinde açılmadığı veya açılmadığı takdirde diler. Yani bu neydi? milletlerarası derdestliği dikkate aldığımız bir durumdur. Şimdi biz 2.soruya gelip de Ayşe'nin Alex'e aynı zamanda Belçika'da da bir boşanma davası açtığını öğrendiğimizde milletlerarası derdestlik söz konusudur. Ve milletlerarası derdestliğin dikkate alınması gereken bir durum 41.maddede düzenlenmiştir. Bu sebeple artık Türk mahkemelerinde Ayşe ile Alex arasındaki boşanma davası görülemez dememiz lazım

Olay III (İstanbul'da ikamet eden Türk vatandaşı Ali ve Sevgi)

1) MÖHKUK m.49'u incelememiz gerekiyor. Buna göre, "Yabancı devlete, özel hukuk ilişkilerinden doğan hukuki uyumsuzluklarda yargı muafiyeti tanınmaz." Sevgi ve Alman devleti arasındaki meselenin kaynağı, vize süresi dolmadığı halle ülkeye alınmamış olmasıdır. Burada özel hukuk ilişkisi söz konusu değildir. Bir yabancıyı ülkeye alıp almamak, bir yabancıya vize verip vermemek gibi meseleler devletin egemenlik faaliyetiyle ilgili konulardır. Dolayısıyla burada özel hukuk uyumsuzluğu söz konusu değildir. Dolayısıyla Sevgi, Almanya'ya karşı dava açamaz.

2) HMK m.7'de davalının birden fazla olma durumu düzenlenmiştir. Buna göre, "Davalı birden fazla ise dava, bunlardan birinin yerleşim yeri mahkemesinde açılabilir. Ancak, dava sebebine göre kanunda, davalıların tamamı hakkında ortak yetkiyi taşıyan bir mahkeme belirtilmişse, davaya o yer mahkemesinde bakılır." Ali'nin yerleşim yeri Türkiye'de olduğu için Türk mahkemelerinde dava açabilir.

Maddede bahsedilen ortak yetki, özel yetki kuralıdır. Yani burada davalılardan birinin yerleşim yeri değil, ortak yetkiyi düzenleyen hüküm olan 16.maddeye göre tesis etmem gerekiyor.

Burada haksız fiil söz konusudur. Ve bu özel yetki kuralı olup HMK m.16'da düzenlenmiştir. HMK m.16, "Haksız fiilden doğan davalarda, haksız fiilin işlendiği veya zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer ya da zarar görenin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir." Bu maddeye göre de, Türk mahkemesinin yetkisine ilişkin olumlu bir sonuç varamaz. Tüm noktalar bize Almanya'yı verir.

HMK m.7'nin ilk fıkrasını incelediğimizde Türk mahkemelerinin yetkili olduğu sonucuna varmış olabiliriz. Ama maddenin devamını da unutmamak lazım. Maddenin devamı bize çok farklı bir sonuç verdi. Dolayısıyla bu olay bakımından Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkiyi tesis edilememiştir.

3) Somut olay haksız fiile ilişkin olduğu için MÖHKUK m.34'ü incelememiz gerekecek. Buna göre, "Haksız fiilden doğan borçlar haksız fiilin işlendiği ülke hukukuna tabidir." Dolayısıyla Alman hukuku uygulanır.

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU II

IX

PRATİK ÇALIŞMA II

28.02.2022

Olay I:

Türk firması Tıkır A.Ş. birçok sanayi ürünlerinin üretilmesinde kullanılan kimyasal maddelerin yurtdışından ithal edilmesi işiyle uğraşmaktadır. Tıkır A.Ş., merkezi Almanya'da bulunan Chemical Brothers firmasından mal satın almaktadır. Tıkır A.Ş.'nin bu firma ile olan sözleşmesine göre, aralarındaki sözleşmeden doğan ihtilaflarda Frankfurt mahkemeleri yetkili olacaktır. Malların teslimatı Berlin'de gerçekleştirilecektir ve sözleşme bedeli Chemical Brothers'ın İstanbul'daki banka hesabına yatırılacaktır. Yabancı firmanın yüklü miktarda bir malı göndermekte aşırı gecikmesi üzerine, Tıkır A.Ş. firma aleyhine İstanbul'da dava açar.

1. Taraflar arasındaki sözleşmede Frankfurt mahkemelerinin yetkili kılınması mümkün müdür?
2. Frankfurt mahkemelerinin yetkilendirilmemiş olduğu varsayımında İstanbul mahkemelerinde dava açılabilir mi?
3. Tıkır A.Ş. ile Chemical Brothers arasındaki davada hangi hukuk uygulanır?

Olay II:

Viyana'da yaşayan Türk vatandaşı Bay Tarık, merkezi Viyana'da yer alan Hundert GmbH şirketini kurmuştur. Hundert GmbH'nin Türkiye ile ilişkilerini yönetmek üzere ise İstanbul'da yaşamakta olan İdil ile altı ay süreli iş sözleşmesi imzalanır ve sözleşmede Viyana mahkemeleri yetkili kılınır. İdil çalışmalarını Viyana'da yürütmeye başlar. Bir süre sonra memleket hasreti yaşayan İdil, iş sözleşmesini de feshederek İstanbul'a döner. Hundert GmbH, iş sözleşmesinin haksız feshedildiği gerekçesiyle İdil'e karşı İstanbul'da dava açmak istemektedir.

1. Hundert GmbH ve İdil arasında yapılan yetki anlaşması geçerli midir?
2. Ödenmemiş işçilik alacağı olduğunu iddia eden İdil, Hundert GmbH'e karşı İstanbul'da dava açabilir mi?
3. Hundert GmbH, iş sözleşmesinin haksız feshedildiği gerekçesiyle İdil'e karşı İstanbul'da dava açabilir mi?
4. İdil ile Hundert GmbH arasındaki iş sözleşmesine hangi hukuk uygulanır?

Olay III:

Yunanistan'ın Sakız adasında yaşayan Yunan vatandaşı Bay Yorgo, bir süpermarkette yaptığı alışveriş sebebiyle katılmaya hak kazandığı çekiliş sonucu İzmir merkezli GezGör A.Ş.'nin Çeşme'ye düzenlediği günübirlik geziye bir adet bilet kazanır. Gezi programına göre katılımcılar Atina merkezli turizm şirketi Greek Lines'a ait FastSea isimli tekne ile Çeşme'ye götürülecek, Çeşme'de kahvaltı ve çarşı gezisinin ardından Urla'da GezGör A.Ş.'nin şarap bağları ve fabrikası ziyaret edilecektir. Bay Yorgo, Urla'daki şarap bağlarından özel koleksiyona ait 100 şişe kırmızı şarap siparişi verir. Misafirler tekneyi gezerken Çeşme Fener Koyu'nda alargada bekleyen FastSea'nin miçosu Dimitri, fırsattan istifade ağır kimyasallar kullanarak teknenin krom aksamını

temizlemeye girişir. Deniz üzerindeki kirliliği gören çevre halkından Bayan Ayşe, olayı Twitter'da paylaşır ve FastSea'nin miçosunu da tespit ederek "Ahlaksız, aşağılık, hain, pislik miço Dimitri" gibi ifadeler içeren çok sayıda twit atar. Bu arada, bu kimyasallar nedeniyle, denizde yüzmekte olan alerjik bünyeli küçük çocuk Ali hastalanıp acile kaldırılır.

1. Bay Yorgo'ya kargolanan şarap kolilerinden sipariş ettiği özel koleksiyon kırmızı şaraplar yerine o yılın mahsülü beyaz şaraplar çıkar ve GezGör A.Ş. bir hata olmadığını, değişim yapamayacağını söyler. Bunun üzerine, Yorgo Türkiye'de dava açabilir mi?
2. Yorgo'nun GezGör A.Ş.'ye açacağı davada hangi hukuk uygulanır?
3. Ali'nin ailesi Greek Lines'a karşı Türkiye'de dava açabilir mi?
4. Ali'nin ailesinin Greek Lines'a açacağı davada hangi hukuk uygulanır?
5. Miço Dimitri, Ayşe'ye karşı Türkiye'de dava açabilir mi? (MK md. 25 uyarınca, kişilik haklarının korunması için dava açan davacının kendi yerleşim yeri veya davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabileceğini dikkate alınız)
6. Dimitri'nin Ayşe'ye açtığı davada hangi hukuk uygulanır?

OLAY I (Tikir A.Ş.)

1) Yabancı bir mahkemeyi yetkili kılan bir yetki anlaşmasının geçerli olup olmadığını m.47'ye bakarak karar vermemiz gerekir. m.47'ye göre bazı şartlar halinde yabancı mahkemeye yetki veren anlaşmalar geçerlidir. Bu şartlar; yer itibarıyla yetkinin münhasır yetki esasına göre tayin edilememesi, aralarındaki uyumsuzluğun yabancılik unsuru taşıması ve aralarındaki uyumsuzluğun borç ilişkisinden doğmasıdır. Somut olayda ihtahat, bir satım sözleşmesi var. Dolayısıyla münhasır yetki, Türk mahkemelerinin yetkisi söz konusu değil. Yabancılik unsuru taşıyor. Çünkü taraflardan biri Almanya'da kurulmuş bir şirket. Ve de sözleşmesel bir ilişki kaynaklı borç doğmuş. m.47'nin devamına baktığımızda anlaşma, yazılı delille ispat edilmesi halinde geçerli olur demektedir. Yazıllık, ispat şartıdır. (geçerlilik şartı değil!)
Taraflar arasında Frankfurt mahkemelerinin yetkili bilinmesi mümkündür diyebiliriz.

2) İlk olarak m.40'a bakarız. Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini, iç hukukun yer itibarıyla yetki kuralları tayin eder. Genel yetkiyi incelememiz gerekir. HMK m.6; genel yetkili mahkeme, davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesidir. Tikir A.Ş., Almanya'daki şirkete dava açacağına göre davalının yerleşim yeri Türkiye'de değil. Dolayısıyla genel yetkili mahkemede Türk mahkemesinin milletlerarası yetkisini tesis edemedik. O yüzden özel yetkiyi düzenleyen hükümlere bakmamız gerekir. HMK m.10, sözleşmeden doğan davalarda yetki, sözleşmenin ifa edeceği yer mahkemesinde de açılabilir demektedir. Hangi edimin ifa yerini tespit etmeliyiz gibi bir sorun yok burada. Edimlerden herhangi birinin ifa yeri Türkiye'de ise, Türk mahkemesi ile yeterli bağlantı tesis edilmiş sayılır. Bu olayda da sözleşme bedeli Chemical Brothers'ın İstanbul'daki banka hesabına yatırılacağına göre, para borcunun ifa yeri Türkiye'dedir. O halde Türk mahkemesi yetkilidir diyebiliriz.

Ama burada doktrindeki farklı görüşler sorulmuş olsaydı, farklı tartışmalar da açtığımız gerektirdi. (Sınavda bunları da sorabilir.)

Eski klasik görüş burada öncelikle m.24'e gitmemiz gerektiğini söylüyor. Sözleşmenin esasına uygulanacak hukuku tespit edelim. Bu şekilde cevaplasaydık, sözleşmeden doğan borç ilişkileri tarafların açık olarak seçtikleri hukuka tabidir. Tarafların somut olayda seçtikleri bir hukuk yok. m.24/4 gereği, tarafların hukuk seçimi yapmış olmaları halinde sözleşmeden doğan ilişkiye, o sözleşmeyle en sıkı ilişkili olan hukuk uygulanır. Karakteristik edim borçlusu, Alkan firmadır. Alkan hukukuna göre ifa yeri Türkiye'de ise o zaman Türk mahkemesi yetkilidir demek gerektirdi. Ancak uygulamada sorun daha sık kabul edilen sözleşmenin ifa yerinin Türk hukukuna göre belirlenmesidir. Klasik görüş hangisi edimin ifası isteriyorsa, o edimin ifa yerine göre belirlenir! ①

3) Sözleşmeden doğan borca ilişkilerinde uygulanacak hukuk için m.24'e bakınız. Tarafların açık olarak seçtikleri hukuka tabidir. Somut olayda taraflar hukuk seçimi yapmamıştır. m.24/4'te belirtildiği üzere tarafların hukuk seçimi yapmaması halinde, sözleşmeden doğan ilişkiye, o sözleşmeyle en sıkı ilişkili olan hukuk uygulanır. Bu hukuk karakteristik edim borçlusunun, sözleşmenin kuruluşu sırasındaki metod meskeni hukuku, ticari veya mesleki faaliyetler gereği, kurulan sözleşmelerde karakteristik edim borçlusunun işyeri, bulunmadığı takdirde yerleşim yeri hukuku, karakteristik edim borçlusunun birden çok işyeri varsa söz konusu sözleşmeyle en sıkı ilişki için de bulunan işyeri hukuku olarak kabul edilir. Olayda karakteristik edim borçlusu olarak Alman hukukunu tespit ederiz.

OLAY II (Vienna'da yaşayan Türk vatandaşları Bay Tarık)

4) Türk mahkemelerine yetki veren yetki anlaşmalarının geçerliliği için HMK m.17-18'e bakmak gerekir. Ancak yabancı mahkemelerin yetkili kılındığı yetki anlaşmalarının HMK ile bir ilişki yoktur. m.17'de düzenlenir. m.17'ye gitmeden önce bakmam gereken madde m.44'tür. Çünkü olay iş sözleşmesinden kaynaklanan bir milletlerarası uyumsuzluktur. Vienna'daki şirket ile idil arasında bir iş sözleşmesi var. Dolayısıyla 44. maddeye gitmem lazım ve aynı zamanda 47.maddelerin 2. fıkrasında da 44. maddeye atıf var.

47/2: "44, 45 ve 46ncı maddelerde belirlenen mahkemelerin yetkisi tarafların anlaşmasıyla bertaraf edilemez."

Bertaraf edilemez, geçersizdir anlamına gelmiyor. Yani ben yetkili mahkemeyi tespit etmek için 44.maddeye bakacağım ve buna göre, Türkiye'de bir mahkemenin yetkili olup olmadığına karar vereceğim. Ve diyeceğim ki tarafların arasında yabancı mahkemeyi yetkili kılan bir anlaşma yapılmış olsa bile, eğer 44.maddeye göre Türkiye'de yetkili bir mahkeme varsa, bu mahkeme yetkili olmaya devam eder. Tarafların yabancı mahkemeyi yetkilendirmiş olması 44.maddeye göre yetkili olan Türk mahkemesinin yetkisini ortadan kaldırmaz. Bu demek değildir ki yabancı mahkemeyi yetkilendiren anlaşma geçersiz, böyle bir şey söylemiyorum. Sadece 44.madde uyarınca yetkili olduğunu kabul ettiğim Türk mahkemesi bir yetki anlaşması olsa da olmasa da yetkili olmaya devam eder. Bu anlamda m.47/2 uyarınca yetki anlaşması geçersizdir demiyorum.

Peki geçerli midir? İnceleyen nereye bakacağız? Yani 44.maddeye göre milletlerarası yetkiyi tesis etsem de etmesem de, tabii bunun uygulamada çıkma ihtimali çok yok. Yani 44'e göre Türkiye'de yetkili bir mahkeme varsa artık nasıl ortaya çıkacak. Yani 47'ye göre incelemesi ona şöyle düşünelim. Diyelim ki işin başındayız, hatta bir uyumsuzluk farkın çıkmış ve size idil gelip diyor ki buraya Vienna yazmak istiyorum. Bu geçerli mi diğer mesele. Siz ona evet 47'ye göre bakıp

Sen her zaman Tr'de dava açabilirsin, yabancılık unsuru taşıyor, borç ilişkilerinden doğuyor. Dolayısıyla, evet böyle bir Viyana dışarı anlaşma geçerlidir. Ama bu senin 44. maddede düzenlenen Tr'de bulunan mahkemede dava açma hakkın varsa bunu elinden almaz. Bunu söylememiz gerekiyor işin başında.

İş sözleşmesi ve iş ilişkisi davaları

madde 44 - (1) Bireysel iş sözleşmesinden veya iş ilişkisinden doğan uyumsuzluklarda işçinin işini mutaden yaptığı işyerinin Türkiye'de bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir. İşçinin, işverene karşı açtığı davalarda işverenin yerleşim yeri, işçinin yerleşim yeri veya mutad meskeninin bulunduğu Türk mahkemeleri de yetkilidir.

(İşçinin işini mutaden yaptığı yer Viyana, Viyana'ya gelmiş çalışmalarını Viyana'da yürütüyor. Yani evet Tr'deki ilişkileri yürütmek için Viyana'ya taşınıyor, çalışmalarını Viyana'da yürütüyor ve hatta memleket hasretini alıp işten ayrılıp İstanbul'a geri dönüyor.)

2) m. 44'e bakmamız gerekiyor.

madde 44 - işçinin, işverene karşı açtığı davalarda işverenin yerleşim yeri, işçinin yerleşim yeri veya mutad meskeninin bulunduğu Türk mahkemeleri de yetkilidir.

İdili geri döndüğüne göre ya da zaten kısa bir süreliğine Viyana'ya çalışmaya gittiğine göre Tr'de yerleşim yeri ya da mutad meskeni var. İstanbul'da olmaya devam ediyor. Dolayısıyla kendi mutad meskeninde işçi, dava açabilir. O halde idilin açacağı davalar bakımından yerleşim yeri olan İstanbul'daki mahkemeleri yetkisi Viyana mahkemesini yetkilendiren anlaşmayı imzalamış olması sebebiyle bu geçerli bir yetki anlaşması olmuş olsa bile ortadan kalkmaz. İdili isterse Viyana'da isterse de İstanbul'da davasını açabilir.

3) m. 44'ün bu sefer ilk cümlesine bakmamız gerekiyor.

madde 44 - (1) Bireysel iş sözleşmesinden veya iş ilişkisinden doğan uyumsuzluklarda işçinin işini mutaden yaptığı işyerinin Türkiye'de bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir.

Sonuç olarak işçinin işini yaptığı yer mutaden Türkiye'de olmadığına göre yabancı şirket İstanbul'da idille karşı dava açamaz.

4) Vasıf bandırmanın m. 27'dir.

İş sözleşmeleri

madde 27 - (1) İş sözleşmeleri, işçinin mutad işyeri hukukunun emredici hükümleri uyarınca sahip olacağı asgari koruma satılı olmak kaydıyla tarafın serbestliği hukuka tâbidir.

(2) Tarafların hukuk seçimi yapmamış olmaları halinde iş sözleşmesine, işçinin işini mutad olarak yaptığı işyeri hukuku uygulanır. İşçinin işini geçici olarak başka bir ülkede yapması halinde, bu işyeri mutad işyeri sayılmaz.

Birinci fıkraya göre taraflar arasında hukuk seçimi yapmamışlardır. 2. Fıkra göre de işçinin işini mutad olarak yaptığı işyeri hukuku uygulanır. Dolayısıyla Avusturya hukuku uygulanır.

OLAY III (Yunanistan'ın Sakız adasında yaşayan Yunan vatandaşı Bay Yargo)

1) Madde 45 varken genel yetkili mahkemeye gitmiyoruz. Özel yetki m. 26/1'de düzenlenmişse, m. 45'e öncelik veriyoruz. 45. maddenin içine girerken de orada yine 26. maddede tanımlanan tüketici sözleşmeleri derken sadece 26/1'in ilk cümlesindeki mesleki ve ticari faaliyet gereği olmayan tüm sözleşmeler mi 45'in kapsamına girer, yoksa 26/2'deki şartları taşıyanlar mı sadece girer noktasında da bir tartışma var. Ama burada fark etmez. Bu olay öyle bir olay ki 26/2'nin de kapsamına girer zaten. Çünkü satıcı tarafından özel bir tur düzenlenmiş alınmış götürülmüş. O yüzden her şekilde bu olay 45. maddenin kapsamına girer ve cevabını dolayısıyla 45'te aramamız lazım.

Vasıflandırmamız m. 45'tir.

Tüketici sözleşmelerine ilişkin davalar

Madde 45 - (1) 26 ncı maddede tanımlanan tüketici sözleşmelerinden doğan uyumsuzluklarda, tüketicinin seçimine göre, tüketicinin yerleşim yeri veya mutad meskeni ya da karşı tarafın işyeri, yerleşim yeri veya mutad meskeninin bulunduğu Türk mahkemeleri yetkilidir.

Burada 1. fıkrada düzenlenen bir durum var. Çünkü davayı tüketici açacak. Tüketicinin seçimine göre, tüketicinin yerleşim yeri veya mutad meskeni Türkiye'de değil, ama karşı tarafın işyeri Türkiye'de olduğuna göre Urlo'da davasını açabilir.

2) Burada vasıflandırmamız m. 26'dır.

Tüketici sözleşmeleri

Madde 26 - (1) Mesleki veya ticari olmayan amaçla mal veya hizmet ya da kredi sağlanmasına yönelik tüketici sözleşmeleri, tüketicinin mutad meskeni hukukunun emredici hükümleri uyarınca sahip olacağı asgari koruma saklı kalmak kaydıyla, tarafların seçtikleri hukuka tabidir.

(2) Tarafların hukuk seçimi yapmamış olması halinde, tüketicinin mutad meskeni hukuku uygulanır. Tüketicinin mutad meskeni hukukunun uygulanabilmesi için;

c) ilişkinin bir satın sözleşmesi olması halinde, satıcı tüketiciyi satın almaya ikna etmek amacıyla bir gezi düzenlemiş ve tüketici de bu gezi ile bulunduğu ülkeden başka ülkeye gidip siparişini orada vermiş, olmalıdır.

MÖHUK m.26/2/c hükmüne giren bir örnektir. O yüzden 26'nın kapsamında mıdır 24'ün kapsamında mıdır tartışmasına gitmenize hiç gerek yok. 26'nın kapsamında yani neden 26'ya soktuğumuzu da belirtmemiz gerekiyor. 26/2-c'de düzenlenen bir durum olduğu için 26'ya soktum. Ve bakıyorum somut olayda tarafların seçtikleri bir hukuk yok ve tarafların hukuk seçimi yapmış olması halinde de tüketicinin mutad mesken hukuku uygulanır, dolayısıyla Yunan hukuku uygulanır.

3) ilk olarak HMK m.6'ya gitmemiz gerekiyor.

Genel yetkili mahkeme

Madde 6-(1) Genel yetkili mahkeme, davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesidir.

(2) Yerleşim yeri, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu hükümlerine göre belirlenir.

Yerleşim yeri Türkiye'de değildir. Bu nedenle HMK m.16'ya gitmemiz gerekecek.

Haksız fiilden doğan davabada yetki

Madde 16-(1) Haksız fiilden doğan davalarda, haksız fiilin istendiği veya zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer ya da zarar görenin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir.

Buna göre, haksız fiilin istendiği veya zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer Türkiye'de oldu sürece Türkiye'de dava açılabilir.

4) MÖHUK m.34'ün incelenmesi gerekir.

Haksız fiiller

Madde 34-(1) Haksız fiilden doğan borçlar haksız fiilin istendiği ilke hukuken tabiidir.

Türk hukuku uygulanır.

5) Kizilik haklarına ilişkin özel yetki kuralımız yok. İlk bakmam gereken yer MÖHUK m.40'tir.

Milletlerarası yetki

Madde 40-(1) Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini, iç hukukun yer itibarıyla yetki kuralları tayin eder.

Buradan da Tmk'ya bakmam gerektiğini anlıyorum. Zaten genel yetkili mahkemeye de gidebilirim. Medeni Kanun 25'e göre de, davanın kendi yerleşim yeri veya davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabileceğini ve davalının yerleşim yeri (zaten genel yetki kuralı da bu) Ayşe Cesme'de ikamet ettiğine göre burada dava açılabilir.

6) Kişilik haklarının ihlaliinde sorumluluk

Madde 35-(1) Kişilik haklarının, basın, radyo, tv gibi medya yoluyla, internet veya diğer kitle iletişim araçları ile ihlalinin doğan taleplere (alayda da twitter üzerinden olduğuna göre) zarar görenin seçimine göre;

- Zarar veren, zararın bu ülkede meydana geleceğini bilecek durumda ise zarar görenin mutad meskeni hukuku,
- Zarar verenin işyeri veya mutad meskeninin bulunduğu ülke hukuku veya
- Zarar veren, zararın bu ülkede meydana geleceğini bilecek durumda ise zararın meydana geldiği ülke hukuku uygundur.

Burada Ayşe zararın bu ülkede meydana geleceğini bilebilecek durumdadır. Sonuçta Dimitri'nin adını da bir şekilde öğrendiğine göre Yunanlı olduğunu vs. bunları da biliyor. Dolayısıyla Yunanistan'da da Dimitri'nin sosyal çevresinin bulunduğu, onu tanıyan insanların bulunduğu Yunanistan'da da zararın meydana gelebileceğini bilebilecek durumdadır. O halde Dimitri burada kendi mutad mesken hukukunu, zarar verenin mutad mesken hukuku olan Türk hukukunu veya zararın meydana geldiği ülke hukuku olan Yunan hukukunu seçebilir. Hangisini tercih etmek istiyorsa.

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU
PRATİK ÇALIŞMA X
14.03.2022

Olay I:

Türk firması ABC Turizm A.Ş. ile kendisine ait cruise tekneleri ile Yunan Adaları turları düzenleyen Yunan Yorgo Bey arasında, Yorgo Bey'e ait "Sea Breeze" teknesinin kiralanmasına ilişkin gemi kira sözleşmesi imzalanır. Sözleşmede, sözleşmeden doğan uyuşmazlıklar bakımından Atina Mahkemelerinin yetkili olduğu kararlaştırılmıştır. İzmir'de ikamet eden ABC Turizm A.Ş. yetkilisi Ahmet Bey ve Kaptan Cemal Bey gemiyi teslim almak üzere Yunanistan'a gitmek için vize başvurusunda bulunur. Yunanistan Konsolosluğu Kaptan Cemal Bey'in vize başvurusunu onaylar, Ahmet Bey'in başvurusunu ise gerekçe göstermeksizin reddeder. Atina'ya giden Kaptan Cemal Bey, burada alkollü bir Yunan şoförün kullandığı taksi ile kaza geçirir ve hastaneye kaldırılır. Kazayı öğrenen Yorgo Bey, geminin bir süre daha teslim alınamayacağını düşünerek, gemiyi 1 aylığına başkasına kiralar ve ABC Turizm A.Ş.'ye geminin tesliminin gecikeceğini bildirir.

1. ABC Turizm A.Ş.'nin, geminin teslim edilmediği iddiasıyla İzmir Mahkemeleri'nde dava açması üzerine yabancı firma yetki itirazında bulunabilir mi? Bu itirazın haklılığını değerlendiriniz.
2. Sözleşmede, sözleşmeden doğan uyuşmazlıklar bakımından Atina mahkemelerinin yetkili olduğu kararlaştırılmış olmasaydı, ABC Turizm A.Ş.'nin açacağı davada İzmir mahkemeleri yetkili olur muydu?
3. Ahmet Bey, kendisine vize vermeyen ve bu nedenle geminin tesliminin gecikmesine neden olduğunu düşündüğü Yunanistan devletine karşı İzmir'de dava açabilir mi?
4. Kaptan Cemal Bey, alkollü araç kullanan Yunan taksi şoförüne karşı Türkiye'de dava açabilir mi?
5. Kaptan Cemal Bey'in Yunan taksi şoförüne açacağı davada hangi hukuk uygulanır?

Olay II:

İranlı karı koca Amira ile Hamid üç ay önce Türkiye'ye gelmişlerdir. Hamid, Amira'ya karşı boşanma davası açar. Amira, davanın görülebilmesi için Hamid'in teminat göstermek zorunda olduğunu ileri sürer de mahkeme bu iddiayı dikkate almadan İran hukukunu uygulayarak boşanmaya karar verir. Bu karara karşı istinaf yoluna başvuran Amira, bu davada Türk mahkemesinin milletlerarası yetkiye sahip olmadığını, Hamid'in teminat göstermek zorunda olduğunu, İran hukukunun uygulanmaması gerektiğini ileri sürer.

1. Amira'nın istinaf aşamasında ileri sürdüğü milletlerarası yetki itirazı dikkate alınır mı?
2. Amira'nın istinaf aşamasında ileri sürdüğü teminata ilişkin iddiası bozma sebebi olur mu?
3. İlk derece mahkemesinin boşanmaya İran hukukunu uygulaması yerinde midir?

Olay III:

İstanbul'da kurulu Yelkenci isimli şirket, ABD'de kurulu yelken malzemeleri üreticisi SouthSail isimli şirketin Türkiye münhasır acenteliğini uzun süredir yapmaktadır. SouthSail aralarındaki anlaşmayı tek taraflı olarak feshedince, Yelkenci, hak etmiş olduğu ücretlerin ödenmesi ve denkleştirme tazminatı istemiyle İstanbul'da dava açar. SouthSail, aralarındaki sözleşmede New York mahkemelerinin ve New York hukukunun yetkili kılındığını; sözleşme sona erdiğinde acentenin denkleştirme tazminatı talep edemeyeceğinin açıkça düzenlendiğini ileri sürer.

Ek Bilgi: New York hukukuna göre, acentenin denkleştirme tazminatından önceden feragat etmesi mümkündür.

TTK md. 122/4 uyarınca ise, "Denkleştirme isteminden önceden vazgeçilemez."

1. Taraflar arasındaki yetki sözleşmesi geçerli midir?
2. SouthSail'in yetki itirazında bulunmaması halinde İstanbul mahkemesi yetkili hale gelir mi?
3. Türk mahkemesi TTK md. 122/4 hükmünü uygulayabilir mi, tartışınız.

Olay I

1) Burada yetki anlaşması ile yabancı bir mahkeme yetkili kılınmıştır, Atina mahkemesi. Davalı olan yetkili firma, yetki itirazında bulunabilir. Çünkü ortada yabancı firmayı yetkili kılan bir yetki anlaşması var. Bu yetki itirazını mahkeme kabul etmeli mi? Şartlarını değerlendirmemiz gerekiyor. M&Huk m.47'ye göre, 4 tane şartımız var. Yer itibarı ile yetkinin münhasır yetki esasına göre tayin edilmemesi gerekir, yabancılik unsuru taşıyan uyumsuzluk söz konusu olmalıdır. Borç ilişkisinden doğan uyumsuzluk olmalı ve yazılı delille ispat edilmelidir. Somut olayda yetki itirazı münhasır yetki itirazına göre tayin edilmemiştir. Çünkü sözleşmeden kaynaklanan bir uyumsuzluktur. Yabancılik unsuru taşıyan bir uyumsuzluk vardır, sözleşmeden dolayı borç ilişkisinden doğan bir ilişki vardır. Yazılı delille ispat konusundan somut olayda bir açıklama yoktur. Yazılı olarak da ispat edilebilir ise 47. maddedeki diğer şartları zaten taşıyor. O halde itirazı haklı bulmalı ve davayı usulden reddetmelidir.

2) Bu konu ile ilgili m&Huk'ta özel yetki kuralımız yoktur. Bu nedenle genel yetki kuralımız olan m&Huk m.40'a gideceğiz. Hmk'da özel yetkili mahkeme genel yetkili mahkemenin yetkisini ortadan kaldırmaz. Bu nedenle hem Hmk m.6'ya hem de Hmk m.10'a gidebiliriz. Ancak Hmk m.6'ya batmak işimizi kolaylaştırır. Genel yetki kuralına göre yetkiyi tesis edebiliyorsam yani davalının yerleşim yeri veya mutad meskeni Türkiye'de ise o zaman zaten milletlerarası yetkili bir mahkeme vardır diyebiliriz.

Genel yetkili mahkeme

madde 6 - (1) Genel yetkili mahkeme, davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesidir.

6. maddeden İzmir mahkemesi'ne ulaşamıyoruz. Çünkü ABC Turizm Yorgo Bey'e dava açıyor. Yorgo Bey'in de yerleşim yeri Türkiye'de değildir. O halde Türk mahkemesinin milletlerarası yetkisi yoktur demeden önce, Hmk m.10'a da batmak gerekiyor.

Sözleşmeden doğan davalarda yetki

madde 10 - (1) Sözleşmeden doğan davalar, sözleşmenin ifa edileceği yer mahkemesinde de açılabilir.

Sözleşmenin ifa yerinin Türkiye'de olup olmadığını değerlendirmen gerekiyor. Bu sözleşmenin ifa yeri Yunanistan. Bu nedenle de Hmk m.10'u kullanarak bu uyumsuzlukla Türk mahkemesi arasında bir bağlantı kurmam. Yani Türk mahkemesi yetkili değildir.

Burada tam iki tarafa boru yükleyen bir sözleşme vardır. Geminin teslim edilmesi de talep edildiği için talep konusu edimin ifa yerini dikbata alırım. Bu dağru bir ifadedir. Ancak bu konuda başka düşünceler de vardır. Yutarıca söylediğimiz görüşü klasik görüştür.

Kitabımızın görüşü ise; birincisi; talep edilen şey ya da dava edilen şey, edimlerden birinin ifası değilse, mesela sözleşmenin haksız feshedildiği veya sözleşmenin geçersiz olduğu gibi bir iddia benim ismi çözmüyor diyor. ikincisi ise, hatimin burada yapması gereken milletlerarası yetkinin tesisinde uyumactık ile Türk mahkemesi arasında bir bağ kurmak. Bu nedenle edimlerden herhangi birinin ifa yeri Türkiye olup olmadığına bakarız. Somut olayda çekimeli edimin ifa yeri Yunanistan'dır. O zaman diğer edime de bakarız. Diğer edim de ücret yani para edimidir. Bu para ediminin ifa yeri TBK m.89.

Klasik görüşe göre; önce esasa uygulanacak hukuku tespit ederiz, sonrasında da ona göre para ediminin ifa yerini tespit edeceğim diyor.

Kitabımızdaki görüşe göre ise, ifa yeri kavramı Hmk'da geçer. Yani Türk iç hukukunun kullandığı bir kavramdır. Bu nedenle de ifa yeri kavramı lex fori'ye göre değerlendirilir. Bu nedenle de TBK m.89'a bakmak doğrudur.

TBK m.89;

para boruları → alacaklının ödeme zamanındaki yerleşim yerinde

parça boruları → sözleşmenin kurulduğu sırada boru konusunun bulunduğu yerde

Bunların dışındaki bütün borular → doğumları sırasında borucunun yerleşim yerinde ifa edilir.

Somut olayda kira bedelinin alacaklısı, geminin sahibi Yorgo Bey'dir. Dolayısıyla para alacağının da ifa yeri Yorgo Bey'in ikametgâhi yani Yunanistan'dır. Yani bu davada Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini tesis edemedim.

3) Hiçbir devlet, başka bir devletin vatandaşına vize vermek, ülkesine kabul etmek zorunda değildir. Dolayısıyla vize vermediği için yargı muafiyeti vardır ve dava açılmaz.

4) mÖHK'ta özel yetki olmadığı için genel yetki kuralı olan mÖHK m.40'a bakmam gerekir. Oradan da haksız fiilden doğan davalarda yetki başlığı taşıyan Hmk m.16'ya bakmam gerekir.

Haksız fiilden doğan davalarda yetki:

maddesi 16 - Haksız fiilden doğan davalarda, haksız fiilin işlendiği veya zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer ya da zarar görenin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir.

Zarar görenin yerleşim yeri İzmir'dir. Dolayısıyla İzmir'de dava açabiliriz. Ve Türk mahkemesinin milletlerarası yetkisi vardır.

5) Haksız fiiller (5. soru)

madde 34- Haksız fiilden doğan boralar haksız fiilin işlendiği ülke hukukuna tabidir.

Haksız fiilin işlendiği yer Yunanistan'dır. Dolayısıyla Yunanistan hukuku uygulanır.

OLAY II (iranlı karı koca Amira ile Hamid)

1) MÖHUK m. 40'a bakmamız gerekir. m. 40/1'de, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini, iş hukukun yer itibarıyla yetki kuralları tayin eder. Boşanma davalarında yetki maddesi kanun m. 168'de düzenlenmiştir.

m. 168 - Boşanma davalarında yetki:

Boşanma ve ayrılık davalarında yetkili mahkeme, eşlerden birinin yerleşim yeri veya davadan önce son defa altı ayın her birinde birlikte oturdukları yer mahkemesidir.

Buradan tesis edeniyfiz. (Türk mahkemesi milletlerarası yetkiye sahip midir diye sorarak yukarıdaki bu cevap doğrudur. Amira ilk derece mahkemesi önünde itiraz etmemiş, karar vermiştir. Soru şu: Amira istinaf aşamasında ileri sürdüğü milletlerarası yetki itirazı diktate alınır mı?)

milletlerarası yetki itirazı lex fori prensibi gereği bir ilk itirazdır. Yabancıların da yetki itirazını, ilk itiraz olarak ileri sürmesi gerekir. Dolayısıyla milletlerarası yetki itirazının istinaf aşamasında ileri sürülmesi diktate alınmayacaktır.

2) Amira'nın istinaf aşamasında ileri sürdüğü teminata ilişkin iddiası dava şartı olduğundan bakma sebebi olur. Teminat bakımından bir inceleme yaparsak; MÖHUK m. 48'e bakmamız gerekir.

Teminat

madde 48 - (1) Türk mahkemesinde dava açan, davaya katılan veya isra takibi binde bulunan yabancı gerçek ve tüzel kişiler, yargılama ve takip giderleriyle karşı tarafın zarar ve ziyanını karşılamak üzere mahkemenin belirleyeceği teminatı göstermek zorundadır.

(2) Mahkeme, dava açanı, davaya katılanı veya isra takibi yapanı karşılıklılık esasına göre teminattan muaf tutar.

Bu soruda muafiyet ile ilgili bir bilgi verilmemiş. İran hukukuna Atli uygulamasını, taraf old. sözleşmeleri bilmemiz mümkün değil. Bu soru bakımından değinilmeyebilir. Her zaman acaba muafiyet söz konusu olur mu diye aklınıza getirmenizde fayda var.

3) İlk derece mahkemesinin boşanmaya İran hukukunu uygulaması yerinde midir sorusunun cevabı için MÖHUK m. 14/1'e bakmamız gerekir.

Boşanma ve ayrılık

madde 14 - (1) Boşanma ve ayrılık sebepleri ve hükümleri, eşlerin müşterek milli hukukuna tabidir. Tarafların ayrı vatandaşlıkta olmaları halinde müşterek mülki mülki hukuku, bulunmadığı takdirde Türk hukuku uygulanır.

Eşlerin müşterek milli hukuku, İran hukukudur. Uygulama yerindedir.

OLAY III (İstanbul'da Kurulu Yetkenci isimli şirket, ABD'de Kurulu)

1) Taraflar yabancı bir mahkemeyi yetkili kılmışlar. m.47'ye taban ve şartları sağlayıp sağlamadığına göre karar vereceğiz. Şartlardan biri Türk mahkemelerinin münhasır yetkili olmaması gerekir. Yabancılık unsuru tasması gerekir. Borç ilişkilerinden doğan bir uyuşmazlık olması gerekir. Ve yazılı delille ispat edilmesi gerekir. Olayımıza baktığımızda, Türk mahkemeleri münhasır yetkili değildir. Taraflardan birinin yabancı olması sebebiyle yabancılık unsuru da tasıdığı görüyoruz. Borç ilişkilerinden doğan bir uyuşmazlık söz konusudur. Yazılılık ile ilgili herhangi bir bilgi verilmemiştir. Eğer yazılı delille ispat edilebiliyorsa, yetki sözleşmesi geçerli olabiliriz.

2) İstanbul mahkemelerinde dava açıldığını düşünelim ve New York mahkemelerini yetkili kılan bir yetki anlaşmamız var. Karşı taraf (davalı) yetki anlaşmasını hiç sılmüyor, ilk itirazda bulunmuyor. İstanbul mahkemesi yetkili hale gelir mi? Bunun cevabını m.47/1'de son cümlesinde görmekteyiz.

m.47/1; " - - - - - Dava, ancak yabancı mahkemenin kendisini yetkisiz sayması veya Türk mahkemelerinde yetki itirazında bulunmaması halinde yetkili Türk mahkemesinde görülür." Bu durumda İstanbul mahkemesi yetkili hale gelir.

3) TTK m. 122/4 uyarınca "Denkleştirme isteminden önce feragat edilemez." Somut olayda taraflar New York hukukunu yetkili kılmışlardır. Ve New York hukukuna göre, sözleşme sona erdiğinde acente'nin denkleştirme tazminatı talep edemeyeceği düzenlenmiştir. Türk hukukuna göre ise, denkleştirme isteminden önce feragat edilemez. Kamu düzenine aykırılık konusu tartışılabilir. Hocaya göre, kamu düzenine aykırılık olmamalı. Acente bir tacir, zayıf taraf olarak kabul edilen bir grupta değil kiracı gibi Ticaret şirketinin maddi menfaatinin korunması, kamu düzeninin korunması kapsamına girer mi, tartışılabilir.

Başka bir konu, TTK m. 122/4'den uygulanacak bir kural mıdır? Doğrudan uygulanacak kuralların amacı, Türk ekonomisi, sosyal-politik konumunu korumaktır. Hocaya göre zorlama bir tartışma ama mümkün.

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU
PRATİK ÇALIŞMA XII
28.03.2022

Olay I:

Türk vatandaşı Türkan ile Amerikan vatandaşı John'un evliliklerinden Deniz isimli bir çocukları olmuştur. Çiftin, evlendikten sonra ortak satın aldıkları, İstanbul ve Ankara'da iki daireleri bulunmaktadır. Çift, Deniz'in doğumundan sonra anlaşamamaya başlar ve John, Kaliforniya mahkemesi önünde Türkan'a boşanma davası açar. Bir yıl süren davanın sonunda Kaliforniya mahkemesi çiftin boşanmasına, Deniz'in velayetinin anne ve babasına ortak olarak verilmesine ve çiftin malvarlığının İstanbul'daki daire Türkan'da, Ankara'daki daire John'da kalacak şekilde paylaşılmasına karar verir. Boşanma davası açıldıktan sonra İstanbul'a taşınan Türkan, boşanma kararını Türkiye'de tenfiz ettirmek ister.

1. Türk hâkim tenfiz davasını kabul edecek midir, nasıl bir karar verecektir? (Türk mahkemesi kararlarının fiilen Kaliforniya'da tenfiz edildiğini varsayalım.)
2. ABD'nin Kaliforniya Eyaleti'nde boşanma kararlarının belediyelerce verilebildiğini kabul edelim. Boşanma kararının Kaliforniya Belediyesi'nden alınması halinde Türkan boşanma kararının Türkiye'de tanınmasını sağlayabilir mi? Nasıl?

Olay II:

Muğla merkezli Çıtır A.Ş. ile Portekiz Lizbon merkezli süpermarket zinciri Mercado Lda. arasında bir sözleşme akdedilmiştir. Sözleşmede Çıtır A.Ş. tarafından üretilmiş 10 ton kavrulmuş bademin İspanya'nın Valencia Limanı'nda Mercado Lda.'ya teslim edilmesi ve sözleşmeden doğabilecek uyuşmazlıklarda Türkiye mahkemelerinin yetkili olacağı kararlaştırılmıştır. Bademlerin teslimi için anlaşılan tarihte, bademleri taşıyan konteyner Valencia Limanı'na ulaşmamıştır. Mercado Lda tarafından Çıtır A.Ş.'ye malların teslimi için ihtar gönderilmiş ancak cevap alınamamıştır. Bunun üzerine Mercado Lda Lizbon Mahkemeleri'nde Çıtır A.Ş.'ye karşı dava açmış, mahkeme aynen ifa ve gecikmeden doğan zararın tazmini yönünde karar vermiştir. Karar kesinleşmiştir. Mercado Lda'nun Türkiye'deki işlemlerini takip eden avukatı Ahmet İstanbul mahkemelerinden Lizbon mahkemeleri'nin kararının tenfizini talep etmiştir.

1. Ahmet'in Mercado Lda'ya vekaleten açtığı tenfiz davasında İstanbul mahkemeleri yetkili midir?
2. Çıtır A.Ş., taraflar arasındaki sözleşme ile Türkiye mahkemelerinin yetkilendirilmiş olduğunu, Lizbon mahkemelerinin bunu gözardı ederek vermiş olduğu kararın Türkiye'de tenfiz edilemeyeceğini öne sürmektedir. Bu iddia haklı mıdır?
3. Lisbon Mahkemeleri'nde açılan davanın Çıtır A.Ş.'ye tebliğ edilmediği, Çıtır A.Ş.'nin dava esnasında hiçbir beyanda bulunmadığı varsayımında karar tenfiz edilebilecek midir?

Olay III:

Malta vatandaşı Bay Michael, Türk vatandaşı Bayan Ayşe ile 2008 yılında Türkiye'de evlenir ve Bay Michael'ın işleri dolayısıyla kışları Malta'da, yazları Hırvatistan'da yaşamaya başlarlar. 2010 yılına gelindiğinde, Bayan Ayşe evliliğinde mutsuz olduğuna karar vererek İstanbul'a geri dönüp burada boşanma davası açar.
Ek Bilgi: 2011 yılına kadar Malta aile hukukunda boşanma yasağı öngörülmekteydi.

1. Ayşe'nin açtığı boşanma davasında Türk mahkemeleri yetkili midir?
2. Ayşe, boşanma davasında Malta'da yaşayan Malta vatandaşı arkadaşları Bayan Jennifer'ı tanık gösterir. Bayan Jennifer'ın tanıklığına başvuracak olan mahkemenin nasıl bir prosedür izlemesi gerekir?
3. Türk mahkemesi, boşanma davasına hangi hukuku uygular?
4. Ayşe'nin Türk vatandaşlığının yanı sıra Malta vatandaşlığı da olsaydı, yukarıdaki soruya verdiğiniz cevap değişir miydi?
5. Boşanma davası esnasında, Ayşe ve Michael anlaşarak boşanma davasına Türk hukukunun uygulanmasını talep ederler. Türk hakimi, tarafların bu talebiyle bağlı mıdır?
6. Ayşe'nin boşanma davasını Hırvatistan'da açıp boşanma kararı aldığını varsayarsak, bu kararın Türkiye'de hukuki etki doğurması mümkün olur mu?

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU

PRATİK GAUSMA XII

28.03.2022

OLAY I (Türk vatandaşı Türkan ile Amerikan vatandaşı John)

1) Bir kararın tenfizine konu olması için mütlak m50 uyarınca hukuk davalarına ilişkin kesinleşmiş bir mahkeme ilâmı olması gerekmektedir.

Burada 3 ayrı karar var. Tespit etmek ve ayrı ayrı değerlendirmek gerekir. Burada her yönüyle cevap verememiz bekleniyor. Ön şartların; bir hukuk davası, kesinleşmiş bir karar ve mahkeme ilâmı olduğu noktasında bize verilen bir bilgi yok. Kaliforniya mahkemesinden alınmış bir karar olduğu söyleniyor. Ön şartlar gerçekleşmiştir dememiz yeterli (3 karar için de var.)

sınavda bu farkı belirtmeniz bekleniyor!

Öncelikle Bozama kararının tanınması söz konusu olur, tenfizi değil. Dolayısıyla kesinlik aranmaz. Diğer kararlar bakımından sorun yok. Bozama bakımından Türk mahkemelerinin münhasır yetkisi söz konusu değil. Kamu düzenine bir aykırılık yok.

Denizin velayetinin anne ve babasına ortak olarak verilmesi kararının tenfizi gerekir. Burada fiili karşılıklık var ve yeterlidir. Savunma hattına ilişkin bir şey yok. Velayet konusunda Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi söz konusu değil. Kamu düzeni bakımından, Türk mahkemelerinde ortak velayetin kamu düzenine aykırı olmadığı kabul ediliyor. Bu da tenfiz edilir.

Gıftın malvarlığının İstanbul'daki daire Türkan'da, Ankara'daki daire John'da bulmak şeklinde paylaşılması kararına geliyoruz. Türk mahkemeleri, Türkiye'de bulunan taşınmazların ayırma ilişkin uyumsuzluklar bakımından münhasır yetkili oldukları için, yabancı mahkemenin bu şekilde vermiş olduğu bir kararın tenfizi mümkün değildir. Mütlak m56 gereğince kısmen tenfize karar verilebilir.

Bozama kararının tanınmasına, velayete ilişkin kararın tenfizine, İstanbul ve Ankara'daki dairelerin mülkiyetine ilişkin kararın tenfizinin reddine karar verilecektir.

2) Nüfus Hizmetleri Kanunu'na 27A hükmü eklenmiştir.

(1) yabancı ülke adli veya idari makamlarca bozamaya, evliliğin bitirilmesi, iptaline veya mevcut olup olmadığının tespitine ilişkin olarak verilen kararlar; bizzat veya vekilleri aracılığıyla tarafların birlikte veya taraflardan birinin ölümü ya da yabancı olması halinde Türk vatandaşı olan diğer taraf veya vekilinin tek başına başvurusu, verildiği devlet kanunlarına göre konusunda yetkili adli veya idari makamlardan verilmiş ve usulen kesinleşmiş olması ve Türk kamu düzenine aykırı bulunmaması şartıyla nüfus kütüğüne tescil edilir.

(2) Nüfus kütüğüne yapılacak tescil işlemleri, yurt dışında kararın verildiği ülkedeki dış temsilcilikler, yurt içinde ise Bakanlık tarafından belirlenen nüfus müdürlükleri tarafından yapılır.

①

Tescil için aranacak şartlar:

→ Birlikte başvuru - bizzat veya vekilleri aracılığıyla tarafların birlikte veya taraflardan birinin ölmüş ya da yabancı olması halinde Türk vatandaşı olan diğer taraf veya vekilinin tek başına başvurusu

→ Yabancı kararın verildiği devlet kanunlarına göre yetkili adli veya idari makam tarafından verilmiş olması

→ kararın usulen kesinleşmiş olması

→ kararın Türk kamu düzenine aykırı olmaması

Bu şartlar sağlanarak Türkiye'de tanınması sağlanabilir.

OLAY II (Muğla merkezli: Gıtır A.Ş. ile Portekiz Lizbon merkezli süpermarket)

↓) Tenfiz davasında İstanbul mahkemeleri yetkili midir diye soruluyor. Bunun cevabını m. 51'de (mötük) arayacağız

Görev ve yetki

madde 51- (1) Tenfiz kararları hakkında görevli mahkeme asliye mahkemesidir.

(2) Bu kararlar kendisine karşı tenfiz istenen kişinin Türkiye'deki yerleşim yeri, yoksa satın olduğu yer mahkemesinden, Türkiye'de yerleşim yeri veya satın olduğu bir yer mevcut değilse, Ankara, İstanbul veya İzmir mahkemelerinden birinden istenebilir.

Gıtır A.Ş.'ye karşı dava açılmış. Gıtır A.Ş.'nin merkezi Muğla'dır. Dolayısıyla İstanbul mahkemeleri yetkili değildir.

(Burada yetki sözleşmesi geçerli midir, hangi hukuk uygulanır sorulmuyor. Ne sorulduğuna dikkat edin!)

2) Türk mahkemeleri, yabancı mahkemenin vermiş olduğu kararın isenliğini ve yabancı mahkemenin kendisini nasıl yetkilendirdiğini inceleyemez. Yetki nedeniyle tenfizi reddedebileceği iki durum;

→ Bir Türk mahkemelerinin menhasır yetkili olması

→ Diğer ise aşırı yetki. Yabancı mahkemenin bir aşırı yetki kuralına dayanarak kendisini yetkili saymış olması.

Samut olayda bunlar yok. Yetkili hiçbir şekilde inceleyemez demek de sadık değil olabilir. Yetki nedeniyle tenfizi reddedebilir.

Bir yetki sözleşmesi olduğu halde, bunu dikkate almadan kendisini yetkili gören mahkemenin aşırı yetki kuralına dayandığını ileri sürerler var. Ama böyle bir uygulama yok, datlarında var olan bir göstür.

Tenfiz edilemeyeceği yönündeki bu iddia doğru değildir. Çünkü, tenfiz mah. yabancı mahkemenin yetkisini inceleyemez. (isreni tetkik yasası) Sadece iki durumda yetkiye ilişkin bir inceleme yapıp reddedebilir.

→ yabancı mahkemenin aşırı yetki kuralına dayanması.

→ Türk mahkemelerinin yurisdiction bakımından menhasır yetkili olması

3) MÖHTUK m.54 (1-9 ; " . . . . . ve bu kişinin yukarıdaki hususlardan birine dayanarak tenfiz istemine katışı Türk mahkemesine itiraz etmemiş olması."

Bu fıkrada, Türk hakiminin re'sen göze alabileceği bir tenfiz engeli değildir.

Burada kişinin itiraz ettiğine dair bir bilgi yok. Çıtır A.Ş.'ye tebliğ edilmemesi, dava esnasında hiçbir beyanda bulunmaması, Çıtır A.Ş.'nin bu konuda tenfize itiraz edip etmediğini bilmiyoruz. Etmediyse eğer, tenfiz edilebilir mi? O zaman tenfiz edilebilir. Çünkü mahkeme bu durumu re'sen dikkate almaz.

Mahkemenin re'sen dikkate alabileceği başka bir durum olabilir mi? Bir tarafa hiç tebliğat yapılmaması, davaya dahil olması için fırsat verilmemesi adil yargılanma hakkının ihlalidir. İnsan hakkıdır. Ve kamu düzeni: gerçekleşinde Türk hakim: re'sen de dikkate alınmalıdır. Adil yargılanma hakkının ihlali ve kamu düzenine aykırı olduğu için kararın tenfizini reddedecektir.

OLAY III (Malta vatandaşı Bay Michael, Türk vatandaşı Ayşe)

1) MÖHTUK m.41'e bakarız.

Türklerin kişi hallerine ilişkin davalar maddede 41 - (1) Türk vatandaşlarının kişi hallerine ilişkin davaları, yabancı ilke mahkemelerinde açılmadığı veya açılmadığı takdirde Türkiye'de yer itibarıyla yetkili mahkemede, bulunması halinde ilgilinin sakin olduğu yer, Türkiye'de sakin değilse Türkiye'deki son yerleşim yeri mahkemelerinde, o da bulunmadığı takdirde Ankara, İstanbul veya İzmir mahkemelerinden birinde görülür.

Türkiye'de yer itibarıyla yetkili mahkemede dediği için Tmk m.168'e bakarsak Tmk m.168 → Bosanma ve ayrılık davalarında yetkili mahkeme, eşlerden birinin yerleşim yeri veya davadan önce son defa 6 aydan beri birlikte oturdukları yer mahkemesidir.

Ayşe evliliğinde mutsuz old. Karar vererek İstanbul'a geri döner ve burada bosanma davası açıyor. İstanbul'da yaşamaya, yerleşme niyeti varsa İstanbul onun yerleşim yeridir diyebiliriz.

Peki İstanbul yerleşim yeri değilse, MÖHTUK m.41 sonunda belirttiği üzere Ankara, İstanbul veya İzmir mahkemelerinden birinde görülür. O zaman Türk mahkemeleri yetkilidir deriz.

2) Malta'da yaşayan Malta vatandaşı Bayan Jennifer'in tanıklığında nasıl bir prosedür izlenecek?

(MÖHTUK m.40, lex fori prensibini düzenleyen bir madde değil. Genel olarak her usule ilişkin konuda MÖHTUK m.40 diye başlanmamalı. Bu madde Türk mah. Milletlerarası yetkisine ilişkindir. Çoğu öğrenci bu şekilde başlayarak hata yapıyor.)

Malta ile Türkiye arasında adli yardımlaşmaya ilişkin ikili bir anlaşma varsa buna bakarım. Yoksa elimde her zaman kabuleceğim çok taraflı bir anlaşma var mı buna bakarım. 1970 tarihli Lahey Sözleşmesine (Delil Toplanmasına ilişkin) kabullünüm. Bir de Adalet Bakanlığı'nın genelgelerine bakarım. Bakanlığın genelgesindeki prosedürüne bakarım.

3) MÖHUK m.14'e bakarız. MÖHUK m.14/1'e göre; "Boşanma ve ayrılık sebepleri ve hükümleri, eşlerin müşterek milli hukukuna tabidir. Tarafların ayrı vatandaşlıkta olmaları halinde müşterek mutad mesken hukuku, bulunduğu takdirde Türk hukuku uygulanır."

Michael Malta vatandaşı, Ayşe Türk vatandaşıdır. Dolayısıyla müşterek milli hukukları bulunmamaktadır. Taraflar ayrı vatandaşlıkta, müşterek mutad mesken hukuk da somut durumda yok. Bu yüzden Türk hukuku uygulanır.

4) Ayşe'nin hem Türk hem Malta vatandaşı } olması durumunda 3.sorunun cevabı Michael Malta vatandaşı } bu değişir miydi?

Vize sınavında çok sık yapılan bir hata!

MÖHUK m.4/1-b; "Birden fazla devlet vatandaşlığına sahip olanlar hakkında, bunların aynı zamanda Türk vatandaşı olmaları halinde Türk hukuku uygulanır."

Direkt m.4'ten Türk hukuku uygulanır demiyoruz. Ayşe'nin hem Türk hem Malta vatandaşı olmasından dolayı Türk hukukunu dikkate alıp MÖHUK m.14'e geri döneriz. Müşterek milli hukuk, Ayşe'nin Türk, Michael'in Malta vatandaşı olması sebebiyle bulunmamaktadır. Müşterek mutad mesken hukuku da yoktur. O halde Türk hukuku uygulanır. (Yargıtay'ın da yerleşik içtihatları bu yöndedir.) Cevabımız değişmez, ama gerekmez değişti.

5) MÖHUK m.4'ü inceledik. Hukuk seçimine imkan vermemiştir. Maddede yazılanlar uygulanmaktadır.

?

6) Tanıma davası açılacak. MÖHUK m.58 kapsamında tanınması istenen kararın terfiz şartlarını taşıyıp taşımadığına bakılacak. Karar kesilmiş ve hukuk davasıdır. (mahkemeden alınmış) Kararı düzenine aykırılık bulunmuştur. (iki taraf boşanıyor.) Boşanma davalarında Türk mahkemeleri münhasır yetkili değil. (Tanıma davası karışıklık aramıyoruz.) Savunma hakkında da aykırılık yok. (Bir yol dava açılması)

Diğer bir yol, Nüfus Kanunu m.27A'ya da gidilebilir. Michael yabancı oldu. İzin tek başına Ayşe başvurabilir. Tescil için aranan şartlar sağlandığında, doğrudan nüfusa gidilip talepte bulunabilir. Davaya açmayabilir. Tescil için aranan şartlar;

- Birlikte başvuru (birinin ölmüş/yabancı olması halinde Türk vatandaşının başvurusu)
- yabancı kararın yetkili adli/İdari makam tarafından verilmiş olması
- kararın usulen kesilmiş olması
- kararın Türk kamu düzenine aykırı olmaması

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU

PRATİK ÇALIŞMA XIII

04.04.2022

Olay I:

Türk beyaz eşya firması Ardemir A.Ş. ile Romanya vatandaşı Bay Victor 500 adet buzdolabının alım-satımı konusunda yaptıkları sözleşmede uyuşmazlıklarını çözümüne ilişkin şu hükme yer verirler: "İşbu sözleşmeden doğacak uyuşmazlıklar İstanbul Tahkim Merkezi Kuralları (ITOTAM) uygulanarak bu kurallar dairesinde tayin edilen üç hakem tarafından çözümlenecektir, tahkim yeri İstanbul olacaktır". Sözleşmenin ifasından bir süre sonra Ardemir A.Ş. ile Bay Victor arasında bir uyuşmazlık çıkar ve Ardemir A.Ş. İstanbul Tahkim Merkezi nezdinde tahkime başvurur.

1. Bay Victor, taraflar arasındaki sözleşmede İstanbul Tahkim Merkezi dendiği halde parantez içerisinde "İTOTAM" ibaresinin yazılmış olması tahkim sözleşmesinin geçersiz olduğunu iddia edebilir mi?

Olay II:

İstanbul'da kurulu bir startup şirketi olan TeknoGöz A.Ş., özel bir elektronik gözlük üretimi yapmayı hedeflemektedir. Bu amaçla, merkezi Amerika Birleşik Devletleri'nin Minneapolis kentinde bulunan Smartchip LLC.'den gözlük camlarına takılacak özel bir çip almak istemektedir. TeknoGöz A.Ş. temsilcisi Deniz, Smartchip LLC ile görüşmek üzere Minneapolis'e gider. Görüşme olumlu sonuçlanır ve sözleşme imzalanır. Sözleşmede, sözleşme bedelinin sipariş anında ödeneceği ve çiplerin 1 Haziran 2020 tarihinde TeknoGöz A.Ş.'ye teslim edileceği kararlaştırılmıştır. Ayrıca sözleşmenin uyuşmazlıkların çözümü başlıklı maddesi "*Bu sözleşmeden doğan uyuşmazlıklar üç hakemle, İngilizce dilinde yürütülecek tahkim yargılaması sonucunda çözümlenecektir. Tahkim yeri İstanbul'dur*" şeklindedir.

Gözlük camları için ise TeknoGöz A.Ş., Paris merkezli Verre SA ile anlaşır. Taraflar arasında yazılı şekilde düzenlenen sözleşmede, sözleşmeden doğan uyuşmazlıkların İstanbul veya Paris mahkemelerinde çözümleneceği kararlaştırılmıştır. İlk parti camlar, 15 Mayıs 2020'de İstanbul'da teslim edilecektir. Ayrıca, Verre SA ile uzun süreli bir ticari ilişki yürütmeyi planlayan TeknoGöz A.Ş., Paris'te küçük bir ofis açar ve Fransız vatandaşı Catherine ile bu ofiste TeknoGöz A.Ş. için bir yıl süreyle çalışması amacıyla anlaşır.

2020 yılı Mart ayında tüm dünyada başlayan COVID-19 salgını sebebiyle TeknoGöz A.Ş.'nin işleri olumsuz etkilenir. Verre SA, 15 Mayıs 2020'de gözlük camlarını İstanbul'da teslim eder; ancak TeknoGöz A.Ş. sözleşme bedelini ödeyemez. Ayrıca finansal sıkıntı içinde olan TeknoGöz A.Ş. Catherine ile yaptığı sözleşmeyi de fesheder. Diğer yandan SmartChip LLC, 1 Haziran 2020 tarihinde TeknoGöz A.Ş.'ye bir e-posta göndererek, ülkelerinde gerçekleşen ırkçılık karşıtı protestolar esnasında çıkan olaylarda depolarının ve depolarında teslimatı bekleyen çiplerin zarar gördüğünü, çiplerin teslim edilemeyeceğini bildirir. Bunun üzerine TeknoGöz A.Ş., İstanbul'da SmartChip LLC'ye karşı tahkim yoluna başvurur.

1. TeknoGöz A.Ş. ile Verre SA arasındaki yetki anlaşması geçerli midir? İnceleyiniz.
2. Sözleşme bedelinin ödenmemesi üzerine Verre SA, Paris Mahkemeleri'nde TeknoGöz A.Ş.'ye karşı dava açar ve dava sonucunda, TeknoGöz A.Ş.'nin sözleşme bedelini faiziyle Verre SA'ya ödemesine karar verilir. Verre SA bu kararı Türkiye'de icra ettirebilir mi? Nasıl?
3. Sözleşmesinin haksız şekilde feshedildiğini düşünen Catherine, TeknoGöz A.Ş.'ye karşı İstanbul'da dava açabilir mi?
4. TeknoGöz A.Ş.'nin başlattığı tahkim yargılamasında SmartChip LLC'nin, Deniz'in TeknoGöz A.Ş. adına tahkim anlaşması imzalamaya yetkili olmadığı iddiasını öne sürmesi halinde, bu iddiayı hangi hukuka göre karara bağlamak gerekir?

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU

PRATİK GAZİMA XIII

04.04.2022

OLAY I (Türk beyaz eşya firması Ardemir A.Ş. ile Romanya vatandaşı)

1) İstanbul Tahkim merkezi: (ISTAC)

İstanbul Ticaret Odası Tahkim merkezi: (ITOTAM)

Tarafların tahkime gitme iradesi var ama; bu aşamada uyumsuzluk çıktıktan sonra bunun İstanbul Tahkim merkezi mi olacağı, yoksa İstanbul Ticaret Odası Tahkim merkezi mi olacağı noktasında taraflar bir anlaşma sağlayamazlarsa, bu konuda taraflardan birinin bir itirazı olur, biz ISTAC değil de ITOTAM'ı düşünmüştük diye itirazı olursa veya hakemlerden taraflardan bu itiraz değerlendirilir, hatta da görüşmeyebilir. Bu sebeple hakemler ISTAC'ın söz konusu olmasına karar verebilir. Böyle bir itirazda bulunmuş olan taraf, olayımızda Bay Victor, tahkim anlaşmasının geçersiz olduğuna dair iptal başvurusunda da bulunabilir.

Hangi kurumun seçilmediği belli olmayan veya kısaltmasının yanlış yazılmış olduğu tahkim anlaşmalarına patolojik tahkim anlaşmaları diyeriz.

OLAY II (İstanbul'da kurulu bir startup şirketi olan TeknoGöz A.Ş.)

1) Taraflar sözleşmeden doğan uyumsuzluklarda İstanbul veya Paris mahkemelerinde çözümleneceği kararlaştırmışlardır. Yetki anlaşmasıyla yabancı mahkemenin yanında bir Türk mahkemesinin yetkilendirilmesi de mümkündür. Bu kapsamda yetki anlaşmasının geçerliliği için Paris mahkemeleri konusunda m.17'de, İstanbul mahkemeleri için de Hmk'ya bakmanız gerekir. Paris mahkemeleri için m.17'deki şartların sağlanması gereklidir. Münhasır yetki esasına göre tayin edilmediği hallerde yabancılik unsuru taşınması gerekir ve bazı ilişkilerden doğan uyumsuzluklar olmalıdır. Karşıya ilişkin münhasır yetki bulunmamaktadır. Dakta'de de dikkatli görüş olarak, belirli veya belirtilebilir olması gerektiği düşünülür. Bu kapsamda Paris mahkemeleri açısından yetki anlaşması geçerlidir.

İstanbul mahkemeleri için de Hmk m.17 ve m.18'i incelememiz gerekir.

Hmk m.17: "(1) Tacirler veya kamu tüzel kişileri, aralarında yaşamış veya yaşayabilecek bir uyumsuzluk hakkında, bir veya birden fazla mahkemeyi sözleşmeyle yetkili kılabilirler. Taraflarca aksi kararlaştırılmadıkça dava sadece sözleşmeyle belirlenen bu mahkemelerde açılır."

Hmk m.18: "(1) Tarafların üzerinde serbestçe tasarruf edemeyecekleri konular ile kesin yetki hallerinde, yetki sözleşmesi yapılamaz.

(2) Yetki sözleşmesinin geçerli olabilmesi için yasal olarak yapılmış, uyumsuzluğun kaynaklandığı hukuki ilişkinin belirli veya belirtilebilir olması ve yetkili kılınan mahkeme veya mahkemelerin gösterilmesi şarttır."

①

Bu maddeleri incelediğimizde landşın, söyleriz.

İstanbul mahkemeleri için gereken şartların sağ-

hem İstanbul hem Paris'e kapsamında geçerli anlaşmadır.

yetki veren anlaşmalar mük ve Hmk hükümleri

2) Yabancı mahkeme kararının Türkiye'de icra edilebilmesi için tenfiz gerekir. mük m.50'deki şartları gerçekleştirip gerçekleştirmediğine bakalım. 3 şartımız vardı. Kararın hukuk davalarına ilişkin bir karar olması, kesinleşmiş olması, mahkeme ilâmı olmasıdır. Bu 3 şartı taşımaktadır.

Daha sonra mük m.51'deki esas koşullara bakalım gerekir. mük m.51'e göre;

a) Karşılıklılık aranması gerekir.

b) Türk mahkemelerinin münhasır yetkisine girmeyen bir konuda olması gerekir.

c) Kamu düzenine açıkça aykırı olmamalı.

d) Savunma hakkının engellenmemesi gerekir.

Dayan karşılıklılık ile ilgili net bir ifade yok. münhasır yetkiye girmeyen bir konu var. Kamu düzenine aykırı bir durum yok. Savunma hakkı ile ilgili de bir bilgi yok.

Karşılıklılık konusunda net bir cevap vermemiz bu soru kapsamında yok. Eğer karşılıklılık şartı sağlanıyorsa, diğer şartlar bakımından bir sorun olmadığı için bir tenfiz kararı almak suretiyle bu kararı tenfiz ettirebilir.

3) Burada Fransız vatandaşı Catherine ile Tekno Göz A.Ş. için 4 yıl süreyle satıl-ılması amacıyla anlaşılıyorlar. mük m.44'ü uygulamamız gerekir.

mük m.44 (iş sözleşmesi ve iş ilişkisi davaları)

1) Bireysel iş sözleşmesinden veya iş ilişkisinden doğan uyumsuzluklarda işçinin işini mutad yaptığı işyerinin Türkiye'de bulunduğu yer mahkemesi yetkilidir. İşçinin, işverene karşı açtığı davalarda, işverenin yerleşim yeri, işçinin yerleşim yeri veya mutad meskenin bulunduğu Türk mahkemeleri de yetkilidir. İşçinin, işverene karşı açtığı davalarda işverenin yerleşim yeri İstanbul'da dava açılabilir.

4) Burada SmartChip LLC'nin iddiası, tahkim anlaşmasının geçersizliğine ilişkin bir iddihadır. Eğer tahkim anlaşması geçersiz ise mahkemeler bu davayı görme konusunda yetkili olmaya devam edecekler. Ama geçerli bir tahkim anlaşması varsa (SmartChip LLC'nin iddiasını dikkate almayacak veya Deniz tahkim anlaşması konusunda ehil ve yetkili ise) ve artık mahkemelerin bu davayı görme konusunda yetkisi ortadan kalkacak. Ama sorunun cevabı bu değil.

Konu ikiye ayırmanızı gerekir. Birinci durum, tahkim anlaşmasını imzalayan gerçek kişinin, tahkim anlaşmasının tarafı olan tüzel kişi adına onun bir organı olarak imzayı attığı durumudur. SmartChip LLC ve Tekno Göz A.Ş. diye iki tane şirket var.

TeknoGöz A.Ş. adına imzayı Deniz (gerçek kişi) atmıştır. Diğer bir durum ise, TeknoGöz A.Ş.'nin bir avukatı olabilir. Deniz avukat olsaydı, bir organ sıfatıyla değil; bir vekil, temsilci TeknoGöz A.Ş. adına tahkim anlaşmasını imzalayacaktı. Bu iki durumu birbirinden ayırmamız gerekir. Olayda hangi durum var onu tespit etmeliyiz. Birinci durum söz konusudur. Kişi organ olarak TeknoGöz A.Ş. adına hareket eder. Milletlerarası Tahkim uygulamasında Deniz'in imzaya ehil olup olmadığına karar vereceğiz. Buna hangi hukuk karar verecek? MTK'da buna yönelik bir düzenleme var mı? MTK'da da ehliyetle ilgili hangi hukukun uygulanacağını belirten düzenleme yok. Tahkimde lex fori de yok. Tahkim yeri var. (İstanbul) O halde Türk Kanunlar ihtilafı kurallarını uygulayacağız. Milletlerarası tahkim uygulamasında genel kabul, tahkim yerinin kanunlar ihtilafı kurallarının bu konuda da uygulanmasıdır. Veya hiç kanunlar ihtilafı kurallarına gitmeden tüzel kişinin idare merkezinin / kuruluş yerinin bulunduğu hukukun uygulanmasıdır. Dolayısıyla tüzel kişinin ehliyeti konusunda, Deniz'in TeknoGöz A.Ş.'yi temsil etmeye yetkili olduğu konusunda karar verecek olan Türk hukukudur. Deniz yetkili bir ortaksa, müdürse, yönetim kurulu üyesiyse imza sirküleri istenir. Taraf Türkiyede, tahkim yeri Türkiyede, Türk hukukuna göre imza sirküleri istenir. Deniz'in tahkim anlaşması yapma konusunda yetkisi var mı buna bakarız

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU
PRATİK ÇALIŞMA XIV
11.04.2022

Olay I:

Solunum cihazları üreten Türk firması Nefes A.Ş., 2019 yılı sonunda İspanya’da bulunan bir özel hastane olan Salud Hospital ile 200 adet solunum cihazının satışı konusunda anlaşmıştır. Cihazlar 2020 yılının Mart ayı sonunda teslim edilecektir. *Anlaşmaya göre, sözleşmeden doğan uyuşmazlıklar İstanbul’da, üç hakemle İngilizce yürütülecek tahkim yargılaması ile çözümlenecektir.* 2020 yılının Şubat ayında başlayan salgın bir hastalık, tüm dünyaya yayılır ve hastalığın Türkiye’de de görülmesi ile birlikte solunum cihazlarına ülkede ihtiyaç duyulabileceğini düşünen Nefes A.Ş., Salud Hospital ile arasındaki sözleşmeyi fesheder. Bunun üzerine Salud Hospital, zararlarının tazmini için İstanbul’da tahkim yoluna başvurur.

1. Salud Hospital’in tahkim talebi ve Nefes A.Ş.’nin tahkim talebine cevabı ile taraflar hakemlerini seçmişlerdir. Ancak taraflarca atanan iki hakem, başhakemin seçimi konusunda anlaşamamıştır. Bu durumda nasıl bir yol izlenecektir?
2. Salud Hospital’in atadığı hakem olan Prof. Adrian’ın, hastanenin eski ortaklarından olduğunu öğrenen Nefes A.Ş.’nin bu duruma karşı başvurabileceği bir yol var mıdır? Açıklayınız.
3. Nefes A.Ş.’nin banka hesaplarını boşalttığından şüphelenen Salud Hospital, hakem heyetinden, Nefes A.Ş.’nin banka hesaplarına haciz konulmasını ve sözleşmeye konu 200 adet solunum cihazının üçüncü kişilere satışını yasaklayan bir karar verilmesini talep edebilir mi?
4. Tahkim yargılamasının bir yıl içerisinde tamamlanamayacağını anlaşılması halinde tarafların başvurabileceği bir yol var mıdır?
5. Salud Hospital’in zararlarının tazminine yönelik bir hakem kararı verildiğini varsayalım. Nefes A.Ş. hakem kararının gereğini yerine getirmezse, Salud Hospital ne yapabilir?
6. Taraflar arasındaki tahkim sözleşmesinde tahkim yeri İstanbul değil Barcelona olarak belirlenmiş olsaydı, yargılama sonucunda verilen hakem kararının Türkiye’de icra edilmesi mümkün olabilir miydi? Açıklayınız.

Ek Bilgi: İspanya, New York Sözleşmesi’ne taraftır.

Aşağıdaki soruları Salud Hospital ile Nefes A.Ş. arasındaki anlaşmada tahkim şartı bulunmadığını varsayarak cevaplayınız:

7. Salud Hospital, Nefes A.Ş.’ye karşı İstanbul’da dava açabilir mi?
8. Dava İstanbul mahkemesinde görülürse, esasa uygulanacak hukuk hangisidir? Ek Bilgi: İspanya, Viyana Satım Sözleşmesine taraftır.

Olay II:

Bordo merkezli Fransız şirketi Vino Veritas Ltd. nadide ve pahalı şaraplar üreten bir şarap üreticisidir. Vino Veritas, şarap şişelerini Türkiye’den almaya karar verir ve İstanbul merkezli Camşişe A.Ş. ile anlaşır. Camşişe A.Ş. ile e-posta yolu ile yapılan sözleşmede “İşbu sözleşmeden doğan uyuşmazlıklar, Fransız maddi hukukuna göre, Milletlerarası Ticaret Odası Tahkim Kurallarına göre 3 hakemden oluşacak hakem heyeti tarafından çözümlenecektir. Tahkim yeri İstanbul’dur.” maddesi yer almaktadır. 2019 yılı başında Camşişe A.Ş.’nin Vino Veritas’a gönderdiği şişelerin de sözleşmede belirlenen şartları taşımadığı ortaya çıkar. Tarafların anlaşamaması üzerine Vino Veritas Ltd. sözleşmeyi fesheder ve Milletlerarası Ticaret Odası nezdinde tahkim yargılaması başlatır. Tahkim yargılaması sonucunda hakem heyeti Camşişe A.Ş.’nin Vino Veritas Ltd.’ye 5000 Euro tazminat ödemesi gerektiğine hükmeder.

1. Camşişe A.Ş. ile Vino Veritas Ltd. arasında geçerli bir tahkim anlaşması var mıdır?
2. Vino Veritas, tahkim şartında yer alan Fransız maddi hukuku ibaresi ile Viyana Sözleşmesi’nin uygulanmamasının kararlaştırıldığını ileri sürmesine hakem heyeti Türkiye ve Fransa’nın Sözleşme’ye taraf olması nedeniyle Sözleşme’yi uygulayarak karar verir. Vino Veritas’ın hakem kararına karşı başvurabileceği bir yol var mıdır? Açıklayınız.

3. Camşişe A.Ş. ile Vİno Veritas Ltd.'in iptal davası açma hakların feragat etmeleri mümkün müdür? Açıklayınız.

Olay III:

Amerika Birleşik Devletleri vatandaşı John, 17 yaşındadır ve 10 yaşından beri annesiyle İzmir'de yaşamaktadır. John, ayırt etme gücüne sahip ve ABD'de doğduğu eyaletin kanunlarına göre ergindir. Küçük yaşta babasını kaybetmiş ve babasından kendisine ABD ve Türkiye'de yüklü miktarda menkul ve gayrimenkul miras kalmıştır. Yaşamına İzmir'de devam etme niyetinde olan John, kendi adına bir ev sahibi olmak ve kendisi gibi 17 yaşında olan Türk vatandaşı Ayşe ile evlenmek istemektedir. Ayşe'nin abisi Ahmet ise, çiftin yaşlı küçük ve John yabancı olduğu için bu evliliği istememektedir. Bir gün Ayşe'nin önünde John'a sözlü ve fiziki olarak saldırır, ağır hakaretler eder, ölümle tehdit eder.

Ek Bilgi: John'un doğduğu eyaletin kanunlarının, hak ve fiil ehliyetini yerleşim yeri hukukuna tabi kıldığını varsayınız.

1. John, İzmir'de ev almak için gerekli fiil ehliyetine sahip midir?
2. John'un İzmir'de ev alması durumunda, evin alım-satımından doğacak uyuşmazlıklar hangi hukuka tabi olacaktır?
3. John ile Ayşe'nin evlenmelerinin mümkün olup olmadığına hangi hukuk uygulanır?
4. John, Ahmet'e karşı İzmir mahkemelerinde dava açabilir mi?
5. John'un Ahmet'e dava açabilmesi ihtimalinde, teminat gösterme yükümlülüğü var mıdır?
6. John, Ahmet'e karşı açtığı davada kendisinin Amerikan vatandaşı olması dolayısıyla Amerikan hukukunun daha sıkı irtibatlı hukuk olduğunu ileri sürmüş ve Amerikan mahkemeleri tarafından hükmedilen yüksek miktarda tazminata hükmedilmesini talep etmiştir. John'un bu talebini değerlendiriniz.
7. John, kendisine bir şey olursa, yüklü malvarlığının annesi ve Ayşe arasında eşit bölünmesini istemektedir. Bu nedenle düzenlemek istediği vasiyetnamenin şekline hangi hukuk uygulanır?
8. John'un vasiyetname düzenlemeye ehil olup olmadığına hangi hukuk uygulanır?

Olay IV:

Çalışmak için Almanya'ya giden Türk vatandaşı Bay Mahmut, Almanya'da Alman vatandaşı Bayan Helga ile yaşamaya başlar ve Helga, Hans adını verdikleri bir çocuk doğurur. Çocuğun doğumu üzerine, Mahmut, Türkiye'de kalan karısı Bayan Meral'den boşanmak için Almanya'da mahkemeye başvurur; kendi evini Meral'in de ikametgahıymış gibi göstererek Meral'in haberi olmadan Alman mahkemesinden boşanma kararı alır. Araya ailelerin girmesiyle Mahmut, Türkiye'ye dönmeye ikna edilir ancak kısa süre sonra Helga da Türkiye'ye gelir ve Mahmut'a karşı babalık davası açar.

Ek Bilgi: Medeni Kanun Madde 283 - *Soybağına ilişkin davalar, taraflardan birinin dava veya doğum sırasındaki yerleşim yeri mahkemesinde açılır.*

1. Alman mahkemesinin Mahmut ve Meral'in boşanmalarına yönelik kararı Türkiye'de tanınabilir mi? Nasıl, açıklayınız.
2. Helga'nın açtığı davada Türk mahkemeleri yetkili midir?
3. Helga'nın açtığı babalık davası Türk mahkemelerinde görülürse, hangi hukuka tabi olacaktır?

Olay V:

Davacı Hollanda Yardım Sandığı, Türk vatandaşı Bay Kadir'e karşı, Kadir'in sahip olduğu bir apartmanın bulunduğu Kayseri'de açtığı davayla, uzun süre Hollanda'da yaşayıp Türkiye'ye dönen davalı Kadir'in Hollanda'da yaşadığı dönemde gerçeğe aykırı beyannameler doldurup gerçek gelir ve malvarlığını saklayarak yardım almaması gerektiği halde geçim yardımı aldığını; haksız alınan toplam 150.000 Euro geçim yardımının iadesini talep etmiştir. Kadir, aynı taleple kendisine karşı Amsterdam mahkemeleri önünde bir davanın görülmekte olduğunu ve söz konusu yardımları yıllar önce aldığı için davanın zamanaşımına uğradığını iddia etmiştir.

1. Olayda Kayseri mahkemelerinin milletlerarası yetkisi var mıdır?
2. Uyuşmazlığın esasına hangi hukuk uygulanmalıdır?
3. Aynı davanın Amsterdam'da görülmekte olmasını Türk mahkemesi dikkate almalı mıdır?
4. Kadir'in zamanaşımı iddiasına hangi hukuk uygulanır?

OLAY I (Solunum cihazları üreten Türk firması Nefes A.Ş.)

1) Öncelikle tahkim şartına bakılır. Sözleşmeden doğan uyuşmazlık İstanbul'da ve tahkimle çözülecektir denmektedir. Tahkim yeri İstanbul olduğuna göre Milletlerarası Tahkim Kanunu'nun uygulama alanına girer. Çünkü MTK m. 1/2; "Bu Kanun, yabancılık unsuru taşıyan ve tahkim yerinin Türkiye olarak belirlendiği veya bu Kanun hükümlerinin taraflar ya da hakem veya hakem kurulunca seçildiği uyuşmazlıklar hakkında uygulanır." Tahkim anlaşmasının taraflarının yerleşim yerlerinin, olağan oturma yerlerinin ya da işyerlerinin aynı devletlerde bulunması durumunda yabancılık unsuru vardır. (MTK m.2) Tahkim yeri de İstanbul/Türkiye olarak kararlaştırıldığına göre burada MTK'yi uyguluyoruz. Burada kurumsal bir tahkim yok. Kurumsal tahkim olsaydı, İstanbul Tahkim Merkezi nezdinde, ITOTAM nezdinde bir düzenleme olsaydı tahkim kurumunun kurallarına bakılacaktı MTK'dan önce. Çünkü bu taraf isradisini yansıttığı için. Ama burada kurumsal tahkim olmadığından bakabileceğimiz bir kurum kuralı bulunmamaktadır.

2) 1.soruda MTK uygulanacağını tespit etmiştik. (Yabancılık unsuru var ve tahkim yeri İstanbul olduğu için. 2.sorunun cevabını da MTK'da bulacağız. Hakem tarafsız ve bağımsız olmalıdır. Hakemin tarafsızlığını ve bağımsızlığından şüphe etmeyi gerektiren haller var ise, bu hususlar hakem atanması aşamasında ve tahkim sürecinde taraflara beyan edilmeli veya bildirilmelidir. MTK m.7/c-1 gereğince. Tarafsızlığı ve bağımsızlığından şüphe olan hakemin reddi mümkündür. Hakemin reddi usulü MTK m.7 ve devamında düzenlenmiştir. Hakemi reddetmek isteyen taraf, reddi isteminde bulunabileceği durumu öğrendiği tarihten itibaren 30 gün içinde ret isteminde bulunabilir. Ve bu istemi karşı tarafa yazılı olarak bildirir. Hakem kurulundan, hakemin reddini isteyen taraf ret isteminin ve gerekçesini hakem kuruluna bildirir. Ret isteminin kabul edilmediğini öğrenen taraf, bu tarihten itibaren bu karar karşı 30 gün içinde Asliye Hukuk Mahkemesine başvurarak bu kararın kaldırılmasını ve hakem/hakemlerin reddine karar verilmesini isteyebilir.

3) Olayda taraflar ihtiyati tedbir, ihtiyati haciz için mahkemeye başvurabilir mi diye sorulmuştur. Soru; taraflar arasında bir tahkim anlaşması olmasına rağmen Nefes A.Ş. bir tahkim şüpheli hareketlerde bulunduğu için, mal kaçırmayı önlemek adına bu konuda bir ihtiyati tedbir talebi bulunabilir mi diye sorsaydı bunun cevabı, evet gerekirdi de m.6/1 olacaktı. Ama burada hakemlere böyle bir talepte bulunulmuş. Bizim bir olay bakımından cevabımızı 2-fikra (6/2) veriyor. Burada aksi kararlaştırılmadıkça, tahkim yargılaması sırasında hakem veya hakem kurulu taraflardan birinin istemi üzerine ihtiyati tedbir / ihtiyati haciz konusuna karar verebilir. Hakem veya hakem kurulu, cebri icra organları tarafından icrası ya da diğer resmî makamlar tarafından yerine getirilmesi gereken ihtiyati tedbir ve ihtiyati haciz kararı veremez.

Sonuç olarak banka hesaplarına haciz konulması isteniyor. Bu cebri icra organının hareketini gerektiriyor. (ihtiyati haciz) Dolayısıyla banka hesaplarına haciz konulmasını istemez. Ayrıca 3. Kişileri bağlayan ihtiyati haciz / ihtiyati tedbir kararı veremez. Bunlar tahkim yargılamasının tarafları dışındaki kişilerdir. Ama sözleşmeye konu 200 adet solunum cihazının 3. Kişilere satışını yasaklayan bu yasağı, solunum cihazını üreten Nefes A.Ş.'ye getirecek. 3. Kişi: Laf, biraz akıl karıştırıcı olmuş. Ama satış eylemini yapacak olan, piyasaya sürecek ve başka kişilerle pazarlık yapıp bunları teslim edecek olan yine Nefes A.Ş. (tahkim yargılamasının tarafı olmadığına göre) böyle bir ihtiyati tedbir kararını hakimler verebilir. (Nefes A.Ş. buna uymazsa, başkalarına satarsa ne olur diye sorulmuş.) Hakemlerin MTK m. 6/2 gereğince böyle bir ihtiyati tedbir kararı verme yetkisi var. Ama bankadaki hesapların haciz konulmasını sağlayacak tedbir kararı veremez.

4) Tahkim süresi: MTK m.10 da düzenlenmiştir. MTK m.10/B; "Taraflar aksini kararlaştırmadıkça, tek hakemli davalarda hakemin seçildiği, birden çok hakemli davalarda ise hakem kurulunun ilk toplantı tutanağının düzenlendiği tarihten itibaren bir yıl içinde hakem veya hakem kurulunca esas hakkında karar verilir. Tahkim süresi, tarafların anlaşmasıyla, anlaşamamaları halinde taraflardan birinin başvurusu üzerine asliye hukuk mahkemesince uzatılabilir. Başvurunun reddi halinde tahkim süresi sonunda yargılama sona erer, mahkemenin kararı kesinler."

5) Salud Hospital'in zararlarının tazminine yönelik bir hakem kararı var. Nefes A.Ş. bu tazminatı ödemiyor. (Nefes A.Ş. bu kararın iptalini isteyebilir. Ama o ayrı bir konu.) Soru; Salud Hospital ne yapacak? Kararı aldıktan hemen sonra gidip icra edilebilirlik belgesi isteyemez. 30 gün içinde karşı taraf iptal davası açabilir. 30 gün bekleme lazım. Eğer bu 30 günlük süre geçerse, icra edilebilirlik belgesi için mahkemeye başvurabilir. Veya iptal davası açılırsa, bu iptal davasının sonucunu beklemek zorundadır. Ancak iptal davası reddolursa icrası mümkün olabilecektir.

MTK m.15-B;

(1) iptal davasının reddine ilişkin kararın kesinleşmesinden sonra asliye hukuk mahkemesi; hakem kararının icra edilebilir olduğuna ilişkin bir belgeyi istemeye bulunan tarafa verir. Bu belgenin verilmesi harca tâbi değildir. Hakem kararının icraya konulması halinde Haralar kanunu hükümleri uygulanır.

6) Tahkim yeri Barcelona olsaydı, hakem kararını aldığım gibi icra davasına gidebilir miydik? Gidenezdik. MTK uygulanır mı? Uygulanmaz. Çünkü MTK, tahkim yeri sadece Türkiye olduğunda uygulanır. Tahkim yeri kapsamında olmaz. MTK m.60'a bakarız. Yabancı hakem kararının tenfizine ilişkin düzenlemeler ve İspanya New York sözleşmesi'ne taraf olduğuna göre, New York sözleşmesi uyarınca bu yabancı hakem kararının tenfizini talep etmemiz gerekir.

(Bir hakem kararının icrası, iptali, tenfizi gibi meseleler söz konusu oldu ille yapmamız gereken milli mi (MTK kapsamında mı) yabancı hakem kararı mı olduğunu tespit etmeliyiz)

7) MÖK m.40 Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini düzenler. O da bizi iç hukukun yetki kurallarına gönderir. Bakacağımız genel yetkili mahkemeler. Davanın yerleşim yeri Türkiye'de ise, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisi vardır dizebiliriz. (HMK m.6) Davalı Nefes A.Ş.'nin yerleşim yeri İstanbul'dadır. Dolayısıyla Salud Hospital, Nefes A.Ş. için karar İstanbul'da dava açabilir.

HMK m.10 da burada uygulanır. Yanlış değildir. (Sınav esnasında vakit kaybetmiş oluruz ikincisi, HMK m.10 uygulandığında sözleşmenin ifa yerini hangi hukuka göre tespit edeceğim, Türk Hukukuna göre tespit edersen tek bir görüşü benimser ve oradan ilerlersek, hangi edimin ifa yeri tespit edeceğim? Kitabın benimsediği görüş (bizim de katıldığımız) diyor ki; herhangi bir edimin ifa yerinin Türkiye'de olması yeterlidir. Burada da teslim yeri söylenmiş. Dolayısıyla TBK m.89'u da uygulamak gerekir. Edimin ifa yeri tek tek tespit etmek gerekecektir.

(HMK m.6'yı uygulayıp hemen cevap vermek vakti m.10'a gitmek epey zaman olacaktı. Fakat yanlış değil. Hava açısından, Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini HMK m.6'da davalının yerleşim yerinde tespit edebiliyorsa yeterli bir cevaptır.)

8) Olayda ipucu var zaten. İspanya ve Türkiye'nin, Viyana Satım Sözleşmesine taraf olduğunu biliyoruz. Konu bakımından sözleşmenin dışında kalan bir durum yok. Sözleşmenin kapsamı dışında kalan menkullerden değil. Bir satım sözleşmesi söz konusu. Dolayısıyla hem coğrafi olarak hem konu olarak kapsam içerisine girer. Viyana Satım Sözleşmesi uygulanır. → Su soruluyordu; Viyana Satım Sözleşmesinde düzenleme bulunmayan hallerde hakim hangi hukuka bakar derseniz; burada MÖK m.24'e göre tespit edeceğimiz hukuktur dendi. Ama bu sorulmuş soruda.

OLAY II (Burada merkezli Fransız şirketi Vino Veritas Ltd.)

1) Geçerli tahkim anlaşmasının 4 şartını arıyoruz. (MTE m.4 gereğince)

- Tahkim anlaşması geçerli şekilde yapılmalı.
  - Taraflar iradelerini açıkça ortaya koymalıdır.
  - Tahkime elverişli olmalı.
  - Tarafların ehliyeti ve 3.kisiyi temsil etme yetkisine sahip olmaları gerekir.
- Burada tahkim anlaşmasını, tarafların açık iradeleri ışığında inceleyeceğiz. iradeler açık olmalı ve değişik anlamlara sebebiyet vermemelidir. Yer açıkça belirtilmiş ve parantezle tahkim anlaşması da bulunmamaktadır. Sekil şartı konusunda, tahkim anlaşması yazılı şekilde yapılmalıdır. E-posta yoluyla yapılmış. "Yazılı sekil şartının yerine getirilmiş sayılması için, tahkim anlaşmasının taraflarca imzalanmış yazılı bir belgeye veya taraflar arasında geçirilmiş olması ya da dava dilekçesinde itiraz edilmemiş olması gerekir. Anıl sözleşmenin bir parçası haline getirilmek amacıyla tahkim şartı içeren bir belgeye yollama yapılması halinde de geçerli bir tahkim anlaşması yapılmış sayılır." (MTE m.4/2)

2) Hakem kararına karşı bir yol, iptal davası açmaktır. iptal sebebi için de, tarafların ifadelerine aykırılık söz konusudur. Taraflardan biri, hukuk seçimi yaparak Fransız maddi hukukunu seçtik ve Viyana Satım sözleşmesi'nin uygulanmasını kararlaştırarak demektedir. Hakemler ise, bu iddüyü diktate almayarak, böyle bir anlaşmanın söz konusu olmadığını, Viyana Satım sözleşmesi'nin uygulanacağını, Fransız maddi hukukunun uygulanmayacağını söylemektedir. Hakemlerin yetkilerini aşması olarak yorumlanabilir. Usul konusunda, eğer ki esasa uygulanacak hukuku belirlemede Milletlerarası Ticaret Odası Tahkim Kurallarına uygunsuz hareket etseydi bu da sayılabilecek sebep iain.

3) MTK m.15/A-5 hükmü gereğince, "Taraflar, iptal davası açma hakkından kısmen veya tamamen feragat edebilirler. Yerleşim yerleri veya davanın oturma yerleri Türkiye dışında bulunan taraflar, tahkim anlaşmasına katılabildikleri açık bir beyanla veya sözleşmeden yazılı şekilde anlaşarak suretiyle iptal davası açma hakkından tamamen feragat edebilecekleri gibi; yukarıda sayılan bir veya birkaç sebepten dolayı iptal davası açma hakkından da feragat edebilirler."

Feragatın şartı, yerleşim yerleri veya davanın oturma yerleri Türkiye dışında bulunan taraflar için söz konusudur. Olayımızda bu söz konusu değil. Tarafların iptal davası açma hakkından feragat etmeleri mümkün değildir.

OLAY III (Amerika Birleşik Devletleri vatandaşı John)

1) MÖHUK m.9'a göre, hak ve fiil ehliyeti ilgilinin milli hukukuna tabidir. Aynı zamanda MÖHUK m.2/3 gereği devan eden atıf ve iade atıf, sadece aile hukuku ve şahsın hukukuna ilişkin alanlarda kabul edilmiştir. John'un milli hukuku, hak ve fiil ehliyetini yerleşim yeri hukukuna tabi olarak iade atıf yapmıştır. **iade atıf**, yabancı hukukun kanunlar ihtilafı kurallarının uymaması, hakim'in hukukuna göndermesine denir.

John'un yerleşim yeri izmir olduğundan, hak ve fiil ehliyetine Türk hukuku uygulanır. Türk hukukuna göre **fiil ehliyeti kazanmanın koşulları**; ayırt etme gücüne sahip olmak, **erginlik** ve **erisimli olmaktır**. Erginlik, kural olarak 18 yaşın doldurulmasıyla kazanılmakta birlikte, evlenmek kişiye erin kılar. Ayrıca 15 yaşını dolduran kişi, kendi isteği ve velisinin rızasıyla mahkemece erin kılabılır. John 18 yaşını doldurmadığı için ve diğer koşullardan biri de olmadığı için dolayısıyla sınırlı ehliyetsizdir. Sınırlı ehliyetsizler, kendilerini bors altına sokan işlemleri, smut olayda ev satın alma işlemini yasal temsilcisinin izni/onamı olmadan tek başlarına yapamazlar. Tek başına yaptıkları borsa altına sokan işlemler, temsilcisinin onamına kadar askıda hükümsüzdür.

2) Burada bir taşınmazla ilişkin sözleşme söz konusudur. Evin alın-satımından doğacak uyumsuzlukların hangi hukuka tabi olduğunu bulmak için, m.25'e gideriz.

Taşınmazlarla ilişkin sözleşmeler madde 25-(1) Taşınmazlara veya onların kullanımına ilişkin sözleşmeler taşınmazın bulunduğu ülke hukukuna tabidir.

İzmir'den ev alması durumunda, Türk hukuku uygulanır.

3) m.13 gereği, evlenme ehliyeti ve şartları, taraflardan her birinin evlenme anındaki milli hukukuna tabidir. Bunun anlamı erkeğin milli hukukundaki koşulların sadece erkek, kadının milli hukukundaki koşulların sadece kadına uygulanmasıdır. John'un evlenme ehliyeti ve şartları için ABD hukuku, Ayşe için ise Türk hukuku uygulanır.
(Burada yine atfı dikkate alırız. Ama atfa ilişkin bilgi verilmemiş.)

4) Yabancılar unsur taşıyan ve m.40'taki özel yetki kurallarının kapsamına girmeyen uyumsuzluklara ilişkin genel yetki kuralları m.40'da yer almaktadır. Bu madde yabancı hukukun yer itibarıyla yetki kurallarına bağlanmıştır. Somut olayda Ahmet'in John'a karşı fiili, haksız fiil teşkil etmektedir. HMK m.16 gereğince, haksız fiillerle ilgili davalarda, haksız fiilin işlendiği veya zararın meydana geldiği yahut gelme ihtimalinin bulunduğu yer ya da zarar görenin yerleşim yeri mahkemesi de yetkilidir. Bu yetki kuralı, kesin yetki kuralı olmadığından, HMK m.6'daki genel yetki: mahkeme de yetkilidir. HMK m.6'ya göre genel yetki: mahkeme, davalı gerçek veya tüzel kişinin davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesidir. Delayısıyla HMK m.6 ve m.16'daki yetki kurallarına göre, Ahmet'in yerleşim yeri İzmir ise, haksız fiil İzmir'de işlenmişse, zarar İzmir'de meydana gelmişse yahut ihtimali İzmir'de gerçekleşmişse ya da zarar görenin yeri John'un yerleşim yeri İzmir ise, John İzmir'de dava açabilir.

5) m.48 gereğince;

Teminat
madde 48-(1) Türk mahkemesinde dava açan, davaya katılan veya icra takibi binde bulunan yabancı gerçek ve tüzel kişiler, yargılama ve takip giderleriyle karşı tarafın zarar ve ziyannı karşılamak üzere mahkemenin belirleyeceği teminatı göstermek zorundadır.

(2) mahkeme, dava açarı, davaya katılanı veya icra takibi yapanı karşılıklılık esasına göre teminattan muaf tutar.

Hükümden de anlaşılacağı üzere anlaşma dışında yabancı davacı, davaya katılan veya icra takibi yapanın mahkemeye teminattan muaf tutulabilmesi için, teminattan muaf tutulması söz konusu olan yabancıların ülkesinde de Türk vatandaşları gerçek ve tüzel kişiler dava açtıklarında veya icra takibinde bulduklarında benzer imtiyaz ve kolaylıklar kendilerine tanınmış olmalıdır. Türkiye - ABD arasında itilî veya çok taraflı teminattan muafiyete ilişkin bir anlaşma yoktur. Fakat davacı veya takipte bulunan ülkelerde Türk vatandaşları dava açtıklarında

3

veya takipte bulduklarında herhangi bir teminat yatırmadıklarını ispatladıklarında karşılıklı ilişki ispatlanmış olurlar. Nitekim ABD hukuk sisteminde m.48 anlamında yabancı açısından yani yabancı old. için teminat yatırma mecburiyeti aranmamaktadır. Bu sebeple Türk mahkemelerinde dava açan ABD'li gerçek veya tüzel kişiler teminatla muaf sayılabilir.

(Cevap veren kişi, derste verilen bilgiler ışığında soruları cevapladı.)

Bunun dışında başka akla gelebilecek muafiyet sebebi var mıdır? Detründe tartışmalı olmakla beraber, Hmk'nın 84 ve devamı maddelerinde teminata ilişkin düzenlemeler var. 85. maddede teminat gerektirmeyen haller düzenleniyor. Bunlardan bir tanesi de teminat mükellefinin Türkiye dahilinde taşınmaz malvarlığının bulunmasıdır. Lex fori prensibi gereğince ve teminat göstermesinin mantığını da dikkate alırsak, Türkiye'de taşınmaz bulunan yabancıların da teminat göstermekten muaf tutulabileceğini yani 85. maddenin yabancıların teminat göstermesi bakımından da uygulanabileceğini söyleyebiliriz. John'un da Türkiye'de taşınmaz var ve teminat göstermeyecek diyebiliriz. (İlk cevaptaki nedeni hatırlamayanlar Hmk m.85'e dayanabilir umavda!)

6) Ahmet'in fiili, haksız fiil teşkil etmektedir. Haksız fiilin esasına, somut olaydaki tazminat türüne ve miktarına uygulanacak hukuku m.34 tayin etmektedir.

Haksız Fiiller

maddede 34- (1) Haksız fiilden doğan boralar haksız fiilin işlendiği ülke hukukuna tabidir.

(2) Haksız fiilin işlendiği yer ile zararın meydana geldiği yerin farklı ülkelerde olması halinde, zararın meydana geldiği ülke hukuku uygulanır.

(3) Haksız fiilden doğan boralar ilişkisinin başka bir ülke ile doğrudan ilişkili olması halinde bu ülke hukuku uygulanır.

(4) Haksız fiile veya sigorta sözleşmesine uygulanan hukuk imkan veriyorsa, zarar gören, talebini doğrudan doğruya sorumlunun sigortacısına karşı ileri sürebilir.

(5) Taraflar, haksız fiilin meydana gelmesinden sonra uygulanacak hukuku açık olarak seçebilirler.

3. fıkraya hükmü John'un iddiasına cevap verebilmektedir. En sıkı ilişkili ülke hukukunun tayininde, haksız fiilin bütün unsurları dikkate alınmalıdır. Buna göre somut olayda haksız fiilin işlendiği yer, zararın meydana geldiği yer, tarafların vatandaşlığı, yerleşim yerleri, mutad meskenleri gibi bağlama noktaları incelendiğinde en sıkı ilişkili ülke hukukunun ABD olması pek mümkün gözükmemektedir.

7) m.20/4 hükmü gereğince, ölümüne bağlı tasarrufların şekli konusunda bir hüküm içermekte olsa da, bu hükmün uygulama alanı daradır. Zira bir ölümüne bağlı tasarruf türü olan vasiyetnamelerin şekli hakkında, m.20/4 yerine, m.1/2 gereğince, Türkiye'nin de taraf olduğu ve lai uniforme nitelik taşıyan Vasiyet Tasarruflarının Birimine İlişkin Kanun Uyumlaştıkları Konusunda 1961 tarihli La Haye

Sözleşmesi uygulanır. Bu sözleşme vasiyetnameleri mümkün olduğunca ayakta tutar-
bilmek amacıyla düzenlenmiştir. Sözleşme bu amaç doğrultusunda, birşek hukuku bir-
birine alternatif teşkil edecek şekilde yetkili kılınmıştır. Sözleşmenin yetkili kıldığı
hukuklar şunlardır;

→ Vasiyetçinin, vasiyet tasarrufunu yaptığı ülke hukuku,

→ Vasiyetçinin, vasiyet tasarrufunu yaptığı anda veya ölümü anında vatandaş olduğu ülke
hukuku,

→ Vasiyetçinin, vasiyet tasarrufunu yaptığı anda veya ölümü anında ikametgâhının bu-
lunduğu ülke hukuku,

→ Vasiyetçinin, vasiyet tasarrufunu yaptığı anda veya ölümü anında mutad meskeninin
bulunduğu ülke hukuku

Tâşınmazlar söz konusu ise, bulunduğu ülke hukuku

Bir vasiyetname bu hallerde kanunlar ihtilafı kurallarının yetkili kıldığı ülke hukukların-
dan herhangi birine göre seçilen geçerli olduğu takdirde, bütün akrit devletlerde seç-
ilen geçerli kabul edilecektir.

Türkiye bu sözleşmeye bazı çekinceler koyarak taraf olmuştur.

8) Vasiyetname düzenleme ehliyeti m.20/5'de düzenlenmiştir. Buna göre ölümle bağlı
tasarruf ehliyeti, tasarrufta bulunanın, tasarrufun yapıldığı andaki milli hukukuna tabidir.
Buna göre John, ABD vatandaşı oldu için ABD hukuku uygulanır.

DEVLETLER ÖZEL HUKUKU

PRATİK ÇALIŞMA XIV

09.05.2022

Olay I:

Çalışmak için Almanya'ya giden Türk vatandaşı Bay Mahmut, Almanya'da Alman vatandaşı Bayan Helga ile yaşamaya başlar ve Helga, Hans adını verdikleri bir çocuk doğurur. Çocuğun doğumu üzerine, Mahmut, Türkiye'de kalan karısı Bayan Meral'den boşanmak için Almanya'da mahkemeye başvurur; kendi evini Meral'in de ikametgahıymış gibi göstererek Meral'in haberi olmadan Alman mahkemesinden boşanma kararı alır. Araya ailelerin girmesiyle Mahmut, Türkiye'ye dönmeye ikna edilir ancak kısa süre sonra Helga da Türkiye'ye gelir ve Mahmut'a karşı babalık davası açar.

Ek Bilgi: Medeni Kanun Madde 283 - *Soybağına ilişkin davalar, taraflardan birinin dava veya doğum sırasındaki yerleşim yeri mahkemesinde açılır.*

1. Alman mahkemesinin Mahmut ve Meral'in boşanmalarına yönelik kararı Türkiye'de tanınabilir mi? Nasıl, açıklayınız.
2. Helga'nın açtığı davada Türk mahkemeleri yetkili midir?
3. Helga'nın açtığı babalık davası Türk mahkemelerinde görülürse, hangi hukuka tabi olacaktır?

Olay II:

Davacı Hollanda Yardım Sandığı, Türk vatandaşı Bay Kadir'e karşı, Kadir'in sahip olduğu bir apartmanın bulunduğu Kayseri'de açtığı davayla, uzun süre Hollanda'da yaşayıp Türkiye'ye dönen davalı Kadir'in Hollanda'da yaşadığı dönemde gerçeğe aykırı beyannameler doldurup gerçek gelir ve malvarlığını saklayarak yardım almaması gerektiği halde geçim yardımı aldığını; haksız alınan toplam 150.000 Euro geçim yardımının iadesini talep etmiştir. Kadir, aynı taleple kendisine karşı Amsterdam mahkemeleri önünde bir davanın görülmekte olduğunu ve söz konusu yardımları yıllar önce aldığı için davanın zamanaşımına uğradığını iddia etmiştir.

1. Olayda Kayseri mahkemelerinin milletlerarası yetkisi var mıdır?
2. Uyuşmazlığın esasına hangi hukuk uygulanmalıdır?
3. Aynı davanın Amsterdam'da görülmekte olmasının Türk mahkemesi dikkate almalı mıdır?
4. Kadir'in zamanaşımını iddiasına hangi hukuk uygulanır?

Olay III:

Türk vatandaşı Tarkan, merkezi Taşkent'te bulunan Özbek şirket Buhara'da çalışmaktadır. Tarkan, Şirket Buhara'da on sekiz ay çalıştıktan sonra aynı şirkette çalışan Özbek Sevara ile tanışmıştır. Birbirlerine aşık olan Tarkan ile Sevara İstanbul'a taşınarak evlenmeyi kararlaştırmışlardır. İstanbul'a birlikte giden Sevara ve Tarkan, Bakırköy'de bir apartman dairesi kiralayıp burada yaşamaya başlarlar ve burada oturmaya başladıktan altı ay sonra evlenirler. Bu esnada Sevara Türkçesini geliştirmek üzere kursa yazılmıştır. Evlendikten iki buçuk sene sonra, Türkiye'de yaşayan, Türkçesini geliştiren ve Türkiye'yi çok seven Sevara, Türk vatandaşlığını kazanmak istediğine ve bu konuda bilgi edinmeye karar verir. Aynı günlerde, Tarkan'ın uzun yıllardır Almanya'da yaşamakta olan erkek kardeşi Mesut'un Alman vatandaşlığını kazandığını ve Türk vatandaşı eşi Çiğdem ile ikisinin Çağla isimli bir kız çocuğunun doğduğu haberini alırlar.

1. Sevara, Türk vatandaşlığını kazanabilir mi? Açıklayınız.
2. Mesut, Alman vatandaşlığı kazandığından, Türk vatandaşlığından çıkmak istemektedir. Bu mümkün müdür?
3. Mesut'un Türk vatandaşlığından çıkması Türkiye'de ona herhangi bir ayrıcalık sağlayacak mıdır? Anlatınız.
4. Mesut'un Türk vatandaşlığından çıkması halinde, Mesut'un kızı Çağla da Türk vatandaşlığını kaybeder mi?
5. Mesut'un kızı Çağla'nın da Türk vatandaşlığından çıkması halinde, Çağla, ileride Türkiye'ye döndükten sonra Türk vatandaşlığını kazanabilir mi? Nasıl?

Olay I (Çalışmak için Almanya'ya giden Türk vatandaşı Bay Mahmut)

(1) Tanıma, yabancı bir mahkeme kararının sahip olduğu kesin hüküm kuvvetinin yabancı bir ülkeye de teşmili, yabancı bir ülkeye de kabulüdür. Tanıma, cezai işçaya konu olmayan kararlardan Tanımın şartlarını m.50 düzenlemiştir. Buna göre in kararla; yabancı mahkeme tarafından verilmiş bir kararın bulunması, kararın hukuk davalarına ilişkin olması ve verilmiş devlet hukuku yönüyle kesinleşmiş olmasıdır.

Tanımayı m.56 düzenlemiştir.

Maddet 58 -(1) yabancı mahkeme ilâmının kesin delil veya kesin hüküm olarak kabul edilebilmesi; yabancı ilâmın tenfiz şartlarını taşıdığına mahkemeye tespitine bağlıdır. Tanıma da 54.maddenin 1.fikrasının (a) bendi uygulanmaz.

Tenfiz şartları (m.54)

- Kararlılık esası
- Türk mahkemelerinin münhasır yetkili olması
- kamu düzenine açıkça aykırı olmaması
- o yer kanunları yönüyle, kendisine karşı tenfiz isteyen kişinin hükmü veren mahkemeye usulüne uygun bir şekilde yapılmamış veya o mahkemede temsil edilmemiş yahut bu kanunlara aykırı bir şekilde gayabında veya yokluğunda hüküm verilmiş ve bu kişinin yukarıdaki hususlardan birine dayanarak tenfiz istemine karşı Türk mahkemesine itiraz etmemiş olması.

Sahte evrak tanzim etmek suretiyle hile ile elde edilen kararlar kamu düzenine açıkça aykırı sayılabilir. Somut olayda da Mahmut, boşanma kararını hile ile elde ettiğinden açıkça kamu düzenine aykırı sayılır ve karar tanınmaz.

Ayrıca yine tanınması talep edilen yabancı kararın, Türkiye'nin taraf olduğu sözleşmenin uygulama alanına dahil bir karar olması durumunda, bu kararın tanınması talebi öncelikle ilgili sözleşme hükümleri çerçevesinde değerlendirilir. Sözleşme koşullarının ağır olması durumunda m.58'e gidilebilir. Bildiğim kadarıyla Almanya- Türkiye arasında ikili veya çok taraflı boşanmanın tanınmasına dair bir sözleşme yoktur.

Bunun dışında Nüfus Hizmetleri Kanununa 2017 yılında eklenen, "yabancı ülke veya idari makamlarınca verilen boşanma kararlarının nüfus kütüğüne tescili başlıklı ZHA hükmü; yabancı devletlerin adli veya idari makamlarca ~~verilen~~ ~~boşanma~~ ~~kararlarının~~ boşanmaya, evliliğin bitmesine, iptaline veya mevcut olup olmadığının tespitine ilişkin olarak verilen kararların belirli şartların varlığı halinde nüfus kütüğüne tescil edileceğini düzenlemiştir. Mahmut, tanıma için bu yola da başvurabilir. Fakat Türk kamu düzenine aykırı olma şartı burada da aranmakta olduğu için Mahmut bu yola da boşanmanın hükmünün tanınmasını sağlayamaz.

(2) Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisinin incelenmesi için öncelikle môtuk yetki özel hükümlere bakmak gerekir. Özel hükümlere girmeyen bir uyumsuzlukta, môtuk m.40'a göre iş hukukun yer itibarıyla yetki kurallarına gitmek gerekir. Somut olayda Halga, mahmut'a karşı babalık davası açmaktadır. Bu uyumsuzluk môtuk m.41 kapsamında girmektedir. Môtuk m.41'in uygulanabilmesi için, davanın taraflarından herhangi birinin Türk vatandaşı olması gerekli ve yeterlidir. Bu hükmün uygulanabilmesi için, davanın kişi hallerine ilişkin olması gerekir. Kişi hallerinden ne anlaşılması gerektiği, Türk hukukuna göre tavin edilecektir. Türk hukukunda kişi halleri tabiri, kişinin şahsi statüsünü ortaya koyan durumlara işaret ettiği için; kişinin hukuki vasıfları ile hak ve mükellefiyetlerden faydalanma ve bunları kullanma ihtidârını gösteren şahsin hukuku ve aile hukukuna ait meseleler kişi halleri olarak ifade edilmiştir.

Buna bağlı olarak, Türk vatandaşlarını ilgilendiren evlenme, boşanma ve aynilik davaları ile ad, yad veya cinsiyet değişikliğine ilişkin davalar, nüfus kaydının düzeltilmesine ilişkin davalar şahsi statüsünün unsurlarında değişikliğe yol açmaları itibarıyla môtuk m.41 hükmünün uygulama alanına girmektedir.

môtuk m.41 hükmü öncelikle iş hukukun yer itibarıyla yetki kurallarına atıf yapmaktadır. Medeni Kanun'un 283. maddesine göre soybapna ilişkin davalar, taraflardan birinin dava veya doğum arasındaki yerleşim yeri mahkemesinde açılır. Somut olaya göre, babalık davasında mahmut'un yerleşim yeri mahkemesi yani Türk mahkemeleri yetkilidir.

(3) Soybapın kurulması môtuk m.16'da düzenlenmiştir.

Soybapın kurulması

maddede (1) Soybapın kuruluşu, doğum doğum anındaki milli hukukuna, kurulmaması halinde doğum mutad meskeni hukukuna tabidir. Soybapı bu hukuklara göre kurulmıyorsa, ananın veya babanın, doğum doğum anındaki milli hukuklarına, bunlara göre kurulmaması halinde ana ve babanın, doğum doğum anındaki müşterek mutad mesken hukukuna, buna göre de kurulmıyorsa doğum doğum yeri hukukuna tabi olarak kurulur.

maddede yer verilen bağlama noktalarının tatbiki, bir önceki basamakta yer alan hukukun tatbikiyle soybapın kurulmıyorsa olmasa şartna tabidir. Soybapın, önceki basamakta öngörülmesi bir hukuk yeri olarak kurulmuş olması halinde maddede öngörülmesi amaç edilmiştir. Önceki basamaklarda sıralanan diğer hukukların uygulanmasına gerek kalmamaktadır. Doğum doğum anındaki milli hukuku bilinmiyor. Çocuk doğum anında Türk vatandaşlığı kazanmıyor. Annesi Türk değil, Türk babasından Türk vatandaşlığı kazanabilmesi için baba ile soybapın kurulması gerekiyor. Bu ilk basamaktaki hukuk net olarak tespit edilememiz mümkün değil. O halde kurulmaması durumunda doğum mutad meskeni hukuku yani Almanya-Alman hukukuna göre kurulup kurulmayacağı da bilemeyeceğimize göre devam ediyoruz. Ana veya babanın, doğum doğum anındaki milli hukuklarına yani Alman veya Türk hukuku, bunlara göre kurulmaması halinde, ana babanın doğum doğum anındaki müşterek mutad meskeni hukuku yani Alman hukuku, buna göre de kurulmıyorsa doğum doğum yeri yani Alman hukukuna göre soybapı kurulabilir. it. formu hukuk sıklığı. Alman veya Türk hukuku. Burada biyolojik babanın bilgisi verilmiş, o halde zaten Türk hukukuna göre kurulacaktır.

Olay II (Davacı Hollanda Yardım Sandığı)

(1) yabancılık usuru taşıyan ve mÖHUK'taki özel yetki kurallarının kapsamına girmeyen uyumsuzluklara ilişkin genel yetki kuralları mÖHUK m.40'da yer almaktadır. Bu madde de yabancılık usuru taşıyan uyumsuzluk bakımından Türk mahkemelerinin milletlerarası yetkisini, iç hukukun yer itibarıyla yetki kurallarına bağlamıştır. Somut olay mÖHUK'un özel yetki kuralları kapsamına girmemektedir. Dolayısıyla mÖHUK m.40 uygulanır. Somut olay HMK'nın kesin yetkili maddeleri kapsamına da girmemektedir. Olayı Bay Kadri'nin yerleşim yerinin mevcut olup olmamasına göre incelemek gerekir. Olayda Bay Kadri'nin yerleşim yerine ilişkin bilgi bulunmamaktadır. Bay Kadri'nin yerleşim yeri Kayseri ise, HMK m.6 gereğince Kayseri mahkemeleri yetkilidir. Bay Kadri'nin yerleşim yeri bulunmaması halinde ise, HMK m.9 uygulanabilir.

HMK m.9 - Türkiye'de yerleşim yerinin bulunmaması halinde yetki

(1) Türkiye'de yerleşim yeri bulunmayanlar hakkında genel yetkili mahkeme, davalının Türkiye'deki mutad meskeninin bulunduğu yer mahkemesidir. Ancak, diğer özel yetki halleri saklı kalmak üzere, malvarlığı haklarına ilişkin dava, uyumsuzluk konusu malvarlığı usurunun bulunduğu yerde de açılabilir.

Burada davalı Kadri'nin mutad meskeni Kayseri ise, Kayseri mahkemelerinin milletlerarası yetkisi vardır. Bay Kadri'nin mutad meskeni Kayseri'de değilse, maddelerin devanına bakmak ve malvarlığı haklarının kapsamına dâhil olmak gerekir. Malvarlığı haklarının kapsamına, şahısların hakları dışında kalan haklar girmektedir. Alacak hakları, malvarlığı kapsamına girmektedir. Para alacağının bir usurunu teşkil etmesi sebebiyle ilgili para alacağına ilişkin bir teminatın mevcut olması ve bunun Türkiye'de olması gibi sınırlı hallerde HMK m.9, ikinci cümlesine istinaden yetki tesis edilebilir.

Olayda bağımsız olarak bu şekilde yetki tesis edilmiş mahkemenin kararı, yabancı ülkelerde terfiz konusu yapıldığında aşkın yetki olarak nitelendirilip terfiz edilmesinde sorun doğurabilir.

(2) Uyumsuzluk sebepsiz zenginleşme ilişkidir. Sebepsiz zenginleşme uygulanacak hukuk mÖHUK m.39'da düzenlenmiştir.

Sebepsiz zenginleşme maddesi 39-(1) Sebepsiz zenginleşmeden doğan talepler, zenginleşmeye sebep olan mevcut veya mevcut olduktan itibaren hukuki ilişkiye uygulanan hukuka tabidir. Diğer hallerde sebepsiz zenginleşme, zenginleşmenin gerektiği ülke hukuku uygulanır. Olayda sebepsiz zenginleşme tarafları arasındaki bir hukuki ilişkiden kaynaklanmaktadır. Nitekim gecim yardımı, Hollanda Gecim Kanunu'na göre yapılmaktadır. Bu nedenle hukuki ilişkiye Hollanda hukuku uygulandığı için, sebepsiz zenginleşme de Hollanda hukuku uygulanır.

3) Olaydaki iddia, derdestlik iddiasıdır. Kadın derdestlik içerisinde bulunuyor. Ama hakim buna dikkate alacak mı, almıyacak mı?

Türk hukukunda yabancı derdestliğe ilişkin olarak acık bir hüküm mevcut değildir. HMK 114.maddesindeki dava şartı olarak belirtilen derdestlik iki Türk mahkemesi arasında söz konusu olan derdestlik meselelerine yönelik kabul edilmektedir. Türk hukukunda sadece, m.141 Türklerin kişi hallerine ilişkin davalar ve yine m.147 gereğesinde bazı ilişkilerinden doğan yabancı usulü davalar, tarafların yetki anlaşmasıyla yetkili kılındıkları yabancı devlet mahkemesinde daha önce açıldığında ve Türkiye'nin taraf olduğu bazı milletlerarası anlaşmalar gereğesinde davalar, yetkili kılınan mahkemelerde daha önce açıldığında; yabancı derdestlik bu düzenlemelerin mahiyetinden hareketle, zımnen kabul edilmektedir. Dotrinde milletlerarası derdestliğe ilişkin görüş ayrılıkları mevcuttur.

4) m.8 uyarınca zamanasımı, hukukî işlem veya ilişkin esasına uygulanan hukuka tabidir. İşin esasına uygulanan hukuk Hollanda hukuku olduğu için zamanasımına da Hollanda hukuku uygulanır.

OLAY III (Türk vatandaşları Parkan, merkezi Paşkenti)

1) Severa Türk vatandaşlığını ancak TÜK m.10 gereğesinde yetkili makam kararı ile sonradan kazanım türlerinden biriyle şartları varsa kazanabilir. Ancak aranan şartları taşımak vatandaşlığın kazanılmasında kişiye mutlak bir hak sağlamaz. Burada idarenin takdir yetkisi vardır. Yetkili makam kararı ile Türk vatandaşlığın kazanımı, genel olarak vatandaşlığa alınma (TÜK m.11), istisnai yolla vatandaşlığın kazanımı, yeniden vatandaşlığa alınma -ki somut olayda bu türle kazanım mümkün görülmektedir. Zira yeniden vatandaşlığa alınanlar önceden vatandaşlık bağları ile bağlı oldukları ve fakat herhangi bir nedende vatandaşlığını kaybettiği bir devletin vatandaşlığına alınmaktadır. Eulme ile kazanım (TÜK m.16), evlat edinmeyle kazanım (TÜK m.17) şeklindedir. Severa, genel olarak vatandaşlığa alınma yoluyla kazanım (TÜK m.17) yoluyla kazanım 5 tane yetkili makam kararı ile vatandaşlığa alınma yoluyla kazanım şartları taşıyor ve özellikle Türkiye'de 5 yıl ikamet şartını da tamamlayıp valiliğe müracaat ederek işleri Bakanlığının kararıyla Türk vatandaşlığını bu yolla kazanabilir. Severa'nın istisnai yolla Türk vatandaşlığını kazanabilecek kişilerden olduğu bilgisi de bulunmaktadır. Severa, şartları daha hafif olan eulme ile de Türk vatandaşlığını kazanabilir. Bunun için öncelikle geçerli bir evliliğin mevcut olması gerekmektedir. Geçerli bir evliliğin tayini m.13'e göre yapılır. Sonrasında gerekli olan şartları özellikle evlilik süresinde 3 yıl olan ikamet şartını tamamlaması gerekmektedir. Severa evlat edinme yoluyla da Türk vatandaşlığını kazanabilir. Fakat bunun için öncelikle m.18 gereğesinde geçerli bir evlat edinme işleminin var olması gerekir.

2) Mesut, kişinin iradesine bağlı kayıp hallerinden olan TÜK m.25'deki şartları taşımak kaydıyla ve yetkili makamın izniyle Türk vatandaşlığından çıkabilir. Mesut; ergin ve ayırt etme gücüne sahip olmak, yabancı bir devlet vatandaşlığına ilişkin inandırıcı belirtilerde bulunmak, herhangi bir suça veya askerlik hizmetiyle anılan kişilerden olmamak ve hakkında herhangi bir mali ve cezai tahdit bulunmaması şartlarını taşıması halinde ikamet ettiği yer valiliğine başvurarak İçişleri Bakanlığı'nın izniyle Türk vatandaşlığından çıkabilir. Mesut'a Bakanlıkça çıkma belgesi verilir. Çıkma belgesinin teslimiyle Türk vatandaşlığını kaybeder.

3) TÜK'da düzenlemlerle Türk vatandaşı olup da çıkma izni olarak Türk vatandaşlığından çıkan kişilerin Türkiye'de bulunan diğer haklardan istisnalar hariçinde Türk vatandaşları gibi yararlanmaya devam edecekleri prensibi muhafaza edilmiştir. Çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişilere fannan haklar TÜK m.28'de düzenlenmiştir.

4) Türk vatandaşlığından çıkmanın sonuçlara sırasıyla TÜK m.27/2'de düzenlenmiştir. ilgili maddesi yazılmalıdır.

5) ~~Çıkma~~ Gagla TÜK m.21'e göre Türk vatandaşlığı kazanabilir. TÜK 21; 27.maddede ayrıca ana veya babalarına bağlı olarak Türk vatandaşlığı kaybeden şahıslar, ergin olmalarından itibaren 3 yıl içinde seçme hakkını kullanmak suretiyle Türk vatandaşlığı kazanabilirler. Gagla bu süre boyunca Türkiye'de ikamet etmemesi halinde millî güvenlik bakımından engel teşkil edecek bir hal bulunmaması şartıyla Bakanlık kararıyla yeniden Türk vatandaşlığı kazanabilir.

OLAY I (Yunan vatandaşlığının yanı sıra Türk vatandaşlığı da bulunan Bey Öğünç)

1) Madde 41-(1) Türk vatandaşlarının eşi hallerine ilişkin davaları, yabancı ülke mahkemelerinde açılmadığı veya açılmadığı takdirde Türkiye'de yer itibarıyla yetkili mahkemede, bulunması halinde ilgilinin sakin olduğu yer, Türkiye'de sakin değilse Türkiye'deki son yerleşim yeri mahkemesinde, o da bulunmadığı takdirde Ankara, İstanbul veya İzmir mahkemelerinin birinde görülür.

Önce Türkiye'de yer itibarıyla yetkili mahkemeye bakmak lazım. Ek maddeye gideceğiz, yer itibarıyla yetkili madde için HMK m.384 bize cevap vermiyor. Sakin olduğu bir yer de yok. Son yerleşim yeri de yok. Dolayısıyla Ankara, İstanbul veya İzmir mahkemelerinden birinde görülür.

2) isme ilişkin maddeler'de bir düzenleme yok. Doktrinde statü haklarından dolayı isme ilişkin uygulamalarda kişinin milli hukukunu uyguladığı esas alınır. Eğer herhangi bir evlenme, boşanma, evlat edinme gibi bir sebebe bağlı değilse; ad ve soyadı değişikliği, olayı uygulamaya geçiriyoruz. Ve bu olayda Öğünç'ün milli hukukunu tespit etmemiz lazım. Bu noktada da Yunan ve Türk vatandaşlığı olması demektir. Peki milli hukuku hangisi? 4. madde diyor ki; bir kişinin birden fazla vatandaşlığı varsa ve bu vatandaşlıklarından bir tanesi Türk vatandaşlığı ise, bu kişinin Türk vatandaşlığı dikkate alınır. Öğünç'ün milli hukuku, Türk hukukudur.

3) Lily'nin annesinin akademik çalışmalarından dolayı Türküz kart verilmiştir. Türküz kart sahibi olmaya hak kazananların yakınları için de kart sahibi yakın kartı verilmektedir. Türküz kart yönetmeliğinde m.20'de yazıyor. Türküz kart sahibi yakın kartı, kartın geçerlilik süresi içinde oturma izni yerine geçiyor. Türküz kart yönetmeliğinde bu yakınlar; eşi ve bakmakta yükümlü olduğu kişiler. Yabancılar Kanunu m.31'e gittiğimiz zaman; Türkiye'de saksımayan ancak Cumhurbaşkanınca belirlenecek kapsam ve tutarda yatırım yapacaklar ile bunların yabancı eşi, kendisinin ve eşinin ergin olmayan veya bağımlı yabancı çocuğu demektir. Yani eşi ve bağımlı yani ergin olmayan çocuk. Bağımlı olmayan ergin çocuk bu kapsamda değil. Lily 20 yaşında, ergin old. kabul edebiliriz. O halde Türküz kartının yakın olarak zaten ikamet iznine sahip olduğunu düşünmek doğru bir yaklaşım yanlış değil. Ama dikkat edilmesi gereken bu çocuk ergin. Daha kolay bir yol olarak ne olabilir? Öğrenci ikamet izni olabilir. (Öğrenim sürecince)

4) Bunun mümkün olup olmadığı hususunda; TTK m.12/1-b'de belirtildiği üzereCb kararı ile istisnai olarak Türk vatanlılığı kazanabilir. Olayda kişi Türküz kart almış. Dolayısıyla istisnai olarak kazanabilir. Genel yolla da kazanabilir. Ancak genel yoldaki şartları beklemeden Türküz kart sahibi olan için istisnai olarak vatanlılık kazanabilecek kişiler kapsamındadır.

OLAY II (merkezi İstanbul'da yer alan ve hisselerinin %60'ı)

1) Taraflar aralarında yapılacak olan uyumların tahkim yoluyla çözümü konusunda anlaşmaları için uyumluk sözleşme yolu olarak tahkime gidilmesi gerekmektedir. Tahkim anlaşmasına konu uyumluk, devlet mahkemesine götürüldüğü takdirde davalı taraf olan Kibar A.Ş. HMK m.116/1-b uyarınca ya da MTE m.5 tahkim itirazında bulunmalıdır. Burada ilk itiraz olarak bulunması gerekir. itiraz halinde mahkeme davayı usulen reddeder. Ancak davalı tahkim itirazında bulunmazsa İstanbul mahkemesi yani olaydaki milletlerarası yetkisi yapılacak. Kibar A.Ş.'nin ilk itiraz olarak tahkim itirazında bulunma hakkı var. Çünkü aralarında bir tahkim şartı var. Patolojik tahkim anlaşması var. Tahkim yargılamaya 3 ay içinde sonuçlanmazsa İstanbul mahkemesi ve icra daireleri yetkilidir, demis. Yani tahkimle beraber aynı zamanda bir yetki şartı da koymuşlar mahkemenin de yetkisini kabul etmişler. Dolayısıyla Yargıtay'ın ichtihad kesin olarak şu yönde, bu gibi hem tahkim hem mahkemelere yetki veren bir tahkim anlaşması varsa bunları geçersiz kabul ediyor. Çünkü tahkim anlaşmasında geçerlilik şartlarından, tarafların iradelerinin net olmasıdır. Mahkeme, tahkim itirazını değerlendirenken eğer geçerli bir tahkim anlaşması varsa kendi yetkisini reddedecek. Ama burada karşımıza çıkan, tahkim şartı geçerli bir tahkim şartı değil. Tarafların tahkime gitmesi yönündeki ifadesini kesin ve net olarak ortaya koymuyor. Taraflar hem tahkim yargılamasından bahsetmiş hem İstanbul mah. yetkilidir demiş. İlk itirazı inceleyen bir tahkim şartı var ama geçersiz bir şart diyecek. Tahkim ilk itirazını reddedecektir.

2) Japonya ek bilgide söylediği üzere Viyona satın sözleşmesine taraftır. Satım sözleşmesine ilişkin uyumluklar normalde m.24 ile çözümlenir. Fakat Japonya ve Türkiye Viyona satın sözleşmesine taraf oldu için Viyona satın sözleşmesi uygulanacaktır. Viyona satın sözleşmesinin şartları sağlanıyor. Çünkü bir satın sözleşmesi var. Viyona Satım Söz. kapsamı dışında bırakıldığı mal satışı söz konusu değil ve satıcının ve alıcının bulunduğu ülkelerin her ikisi de sözleşmeye taraf. Davanın esasına Viyona Satım Söz. uygulanır.

3) Yabancıların teminat yatırıma zorunluluğu m.48'de düzenlenmiştir. 48/2'de karşılıklılık şartıyla teminatın muaf tutulabilir yabancı. Bu karşılıklılık fiili, olası olabilir. Olaya baktığımızda La Haye sözleşmesi taraf. Ve bu sözleşme teminatın muafiyet getiren bir sözleşme. O yüzden HMK m.85'e gitmemiz gerek yok. Hakim La Haye sözleşmesi uyarınca Japonya'da kurulu şirketi teminatın muaf tutabilir.

4) a) İstanbul mahkemesinde dava görülürken Trijet şirket kendisine karşı aynı zamanda Tokyo'da da bir dava açıldığını öğreniyor. Derdestlik 2 halde dikkate alınabilir.

1) m.47 kapsamında kişi hallerine ilişkin davalarda, Türklerin kişi hallerine ilişkin davalar her halde Trije'de bir mahkemede açılabilir.

2) m.47 kapsamında yabancı mahkemeyi yetkili kılan bir ~~sözleşme~~ yetki sözleşmesi yapılmışsa.

Yani derdestlik 2 halde karşımıza çıkıyor. Eğer yurtdışında aynı konuda açılmış bir dava varsa derdestlik, milletlerarası derdestlik söz konusu olabilir. Yani yurtdışında açılan o dava dikkate alınacaktır. Olayımız kişi hallerine ilişkin uyumlaştıkça ilgili değil.

Bunun dışında bir de 47.maddede eğer taraflar bir yetki anlaşması yapmışlar ve yabancı bir mahkemeyi yetkili kılmışlarsa, örneğin Brüksel mah. yetkili kılmışlar ve dava yetki anlaşmasında yetkili kılınan bu şirketin mahkemelerinde bir taraftan açılmış görülürken diğer taraftan Trije'de de bir mahkemede açılıyor ise milletlerarası derdestlik dikkate alınabilir.

Bunların dışında milletlerarası derdestliğin dikkate alınabileceği herhangi bir durum söz konusu değil.

Yabancı ülkede görülmekte olan bir davanın sonucunda verilen karar nasıl ki kesinliğinden Türk hukukuna herhangi bir etki doğurmayacaksa karar dahi verilebilirden sonra kendiliğinden bir etki doğurmayacaktır. Açılan bir davanın görülmekte olan bir davanın etki doğurması da söz konusu değildir. İki istisna 41 ve 47'de. Bunlar dışında milletlerarası derdestlik dikkate alınmaz. Olayda da 2 durum söz konusu değil, dolayısıyla dikkate alınmayacak.

b) Öncelikle tanıma ve terfizin ön şartlarına bakarsak ki bunlar m.48 m.50'de düzenlenmiştir. Terfizin ön şartları başka terfiz şartları başka.

- mahkeme kararı olmalı
- kesinleşmiş olmalı
- hukuk davası olmalı

Tenfiz şartları ;

- Karşılıklılık
- Münhasır yetki alanına girmeyen
- Aşkın yetki olmayan
- Savunma hakkını engellemeyen
- Kamu düzenine aykırı olmayan

Ancak bu şartlarda tenfiz söz konusu olabilir.
münhasır yetki, aşkın yetki esasla ilişkililer. yet.

Somut olayda yabancı mah. kararı, kendisinden önce verilmiş ve kesinleşmiş TR mahkemesi kararı ile selâhiyetli ise, yabancı mah. kararı Türk kamu düzenine aykırı kabul edilir ve bu kararın TR'de tenfizi mümkün değildir.

5) Sakura bir tüketici. Mesleki ve ticari olmayan amaçla tren aldığı için Sakura ve Kibari arasında tüketici sözleşmesinden kaynaklanan bir uyuşmazlık var.

Möhtuk m. 45'deki tüketici söz uyuşmazlığına ilişkin m. 45'i yaz ve uygula!
Somut olayda davayı açan tüketici, tüketicinin yerleşim yeri veya mal mes-
keri Japonya ya da "kara tarafın işyeri" yeri İstanbul, dolayısıyla ist. mah. yetki.

Möhtuk m. 47/2 → möhtuk m. 44, 45, 46 maddelerinde belirlenen mahkemelerin yetkisi;
tarafaların anlaşmasıyla bertaraf edilemez.
Yabancı mah. yetki veren geçerli bir yetki anlaşması olsa dahi m. 45, mahkemenin yetkisi; tarafların anlaşmasıyla bertaraf edilemez.

6) Başvurma kararının tenfizine gerek yoktur. Tanınması yeterli.
Möhtuk m. 50 kapsamında tanıtmaya tabi olabilir mi?

- Ön şartları:
- Hukuk davalarına ilişkin bir karar
  - Kesinleşmiş bir karar
  - Mahkeme kararı

Somut olayda m. 50 uyarınca mahkeme kararı olmadığı için tanıma yapılamaz.
Nüfus Hizmetleri Kanunu m. 27/A'ya gideriz
→ tarafların bizzat başvurusu
→ birlikte başvurusu

Taraflardan bir: yabancıya, birlikte başvuruya gerek yok. Ahmet tek başına veya
birlikte başvurma kararının tanınması için Nüfus müdürlüğü'ne başvurarak Tokat
Belediyesi tarafından verilen kararın TR'de etkisi olacaktır.

OLAY 3 (İngiliz vatandaşı John)

1) Madde 44 - yaz.

İşçinin, işini mutad yaptığı yer Türkiye'de. Büyükelçilikte çalışıyor. John davayı açtığına göre davayı işçi aamıs. İşçinin yerleşim yeri veya mutad meskeninin bulunduğu Türk mah. ayrıca işverenin yerleşim yerinin bulunduğu Türk mahkemeleri de yetkili, onlardan da gidebiliriz

İşçinin işini mutad yaptığı yer Antkora'da (büyükelçilik) old. göre Antkora mah. yetkili. Aralarında yetki söz. var. m.47/2 uyarınca bertaraf edilemez. Antkora mahkemesi, yetki sözleşmesine rağmen yetkilidir.

2) Yargı muafiyeti sadece devletin egemenlik yetkisi: bulunduğu hallerde vardır. Devletin özel hukuk işlemlerinde yargı muafiyeti söz konusu olmaz. Olayda büyükelçilik iş sözleşmesi yapıyor ve sözleşmeyi tek taraflı feshediyor. Taraflar arasında ilişki egemenlik hakkına ilişkin bir şey değil. Özel hukuk, iş ilişkisi: Büyük elçilik bu itiraz dikkate alınmaz. Mahkeme davayı görmeye devam eder. Dayanak m.49, yargı muafiyeti sınırlı olarak kabul edilir.

3) m.27'yi yaz. m.27/1 uyarınca, Türk hukukunun işçiyi sağladığı asgari koruma saklı kalmak kaydıyla tarafların seçtikleri İngiliz hukukuna tabidir.

OLAY 4 (Hollanda vatandaşı Sigrid)

1) Miras davalarına ilişkin m.43'e gideriz. (yaz 43.maddesi)
Ölenin Türkiye'deki son yerleşim yeri olayda yok. Terekeye dahil malların bulunduğu yer mahkemesi ise, yani hisse senetleri var İstanbul'da bir bankada. Var olarak kabul edilerek Türk mahkemesi yetkilidir. Yargıtay'ın kararı yerinde değildir.
Hmk m.11'i uygulayarak milletvarası yetki tesis edilemeyecekti. Ama yabancı usulü bir miras uygulaması söz konusu old. m.43 öncelikli olarak uygulanır.

2) Yabancı ülkede düzenlenen resmi belgelerin Türkiye'de geçerli olabilmesi için Apostille ferhi alınmalıdır. Veya Türk konsoloshundan onay alınabilir. Apostille sözleşmeye taraf ise apostille ferhi olarak, belgeyi Türkiye'de notere getirip yeminli Türkiye tercümesini alıp belgeyi kullanabilir. Hollanda hakkında bilgi verilmemiş. Eğer Hollanda Hmk m.224 gereğince yabancı devlet makamlarca hazırlanmış resmi belgelerin Türkiye'de resmi belge sıfatını taşıması ilgili devlet makamı veya Türk konsoloshu ve makamı tarafından onaylanmasına bağlı şartlar sağlanırsa İstanbul mahkemeleri düzenlenen belgeyi dikkate alabilir.

İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
HUKUK FAKÜLTESİ
DEVLETLER ÖZEL HUKUKU
VİZE SINAVI

21.01.2022

- Sınav süresi 45 dakikadır.
- Kanunlardan ve milletlerarası sözleşmelerden istifade etmek serbesttir. Mevzuat kitabı (açıklamalı, örnekli, gerekçeli olanlar hariç) veya temiz çıktı kabul edilecektir.
- Ek kağıt kullanılamaz.
- **GEREKÇESİZ CEVAPLAR DEĞERLENDİRİLMEZ.**

Olay I:

Bir otomotiv firmasının yöneticisi olan Hollanda vatandaşı Bay Milan, Hollanda ve Türk vatandaşı Bayan Türkan ile uzun süredir evlidir ve birlikte Hollanda'da yaşamaktadırlar. Çiftin müşterek çocukları Bayan Deniz de hem Hollanda hem Türk vatandaşıdır ve üniversiteyi de okuyup bitirdiği Almanya'da yaşamaktadır. Bir süredir evliliklerinde sorun yaşayan Türkan ve Milan, Muğla'da geçirdikleri yaz tatili esnasında boşanmaya karar verirler. Bunun üzerine Türkan, Hollanda'ya dönmeyip Muğla'ya yerleşmeye karar verir ve Türk mahkemeleri önünde boşanma davası açar. Boşanma nedeniyle babasının üzüldüğünü ve yalnızlık çektiğini gören Deniz, Milan ile birlikte yaşamak üzere Hollanda'ya taşınır. Bir süre sonra, Deniz, babasının tüm itirazlarına rağmen, babasının komşusu olan ve kısa sürede aşık olduğu Hollanda vatandaşı Bayan Luna ile Hollanda'da evlenir. Luna, Deniz ile birlikte yazlarını geçirmek için Muğla'da bir yazlık ev satın alır; ancak 2020 yılında bir deniz kazasında kaybolur, bedenine ulaşılamaz.

1. Türkan ile Milan arasındaki boşanma davasında hangi hukuk uygulanacaktır? Doktrindeki görüşler ve Yargıtay uygulaması ışığında değerlendiriniz. (20 p.)
2. Bir gelir kaynağı bulunmayan Türkan, boşanma davasıyla beraber Milan'dan nafaka talebinde bulunur. Türkan'ın nafaka talebi hangi hukuka tâbi olacaktır? (20 p.)
3. Luna'nın deniz kazasında kaybolmasından sonra, ailesi, gaiplik kararı almak için Türk mahkemelerine başvurur. Bu davada hangi hukuk uygulanacaktır? (10 p.)
4. Deniz, Luna hakkında gaiplik kararı verilmesinden sonra, Muğla'daki evin mülkiyetini almak ister ve Türk mahkemeleri önünde Luna'nın mirasçısı olduğunu iddia eder. Luna'nın ailesi, açılan davada, Deniz ile Luna arasındaki evliliğin geçerli olmadığını öne sürer. Luna'nın ailesinin bu iddiasına hangi hukuk uygulanır? (20 p.)

Ek Bilgi: Hollanda Medeni Kanunu'na göre farklı veya aynı cinsiyetten iki kişinin evlenmesi mümkündür.

Olay II:

Türk şirket Arabacı ile İngiliz şirket Rover, Londra'da 200.000 sterlinlik oto yedek parçası alım-satımı konusunda anlaşır. Mallar, belirli zamanlarda belirli miktarlarda İstanbul'da teslim edilecektir. İlk teslimatlardan sonra gerekli ödemeyi alan Rover, bir süre sonra ödemeleri alamamaya başlar. Türkiye'den ödemelerin gecikmesi ve yatırım ortamındaki belirsizliği dikkate alan Rover, Türk piyasasından çekilmeye başlamaya karar verir. Bunun için ilk iş olarak Türkiye'de ortaklığı olan şirketlerde çalışan İngiliz vatandaşı işçilerin iş sözleşmelerine son verir. Rover'ın tüm iş sözleşmelerinde İngiliz hukukunun uygulanacağı yönünde düzenleme bulunmaktadır.

5. Rover ile Arabacı arasındaki sözleşmeye hangi hukuk uygulanır? (10 p.)
6. İş sözleşmesi feshedilen İngiliz vatandaşı Tom, Türkiye'yi çok sevdiği için burada kalmak istemektedir. Bu sebeple şirketine karşı açtığı davada, şirket, iş sözleşmelerinde yabancı hukuk seçiminin geçerli olmadığını iddia eder. Şirketin iddiasını değerlendiriniz. (20 p.)

İSTANBUL OKAN ÜNİVERSİTESİ
HUKUK FAKÜLTESİ
DEVLETLER ÖZEL HUKUKU
FİNAL SINAVI

31.05.2022

- Sınav süresi 75 dakikadır.
- Kanunlardan ve milletlerarası sözleşmelerden istifade etmek serbesttir. Mevzuat kitabı (açıklamalı, örnekli, gerekçeli olanlar hariç) veya temiz çıktı kabul edilecektir.
- Sınırsız ek kağıt kullanılabilir.
- **GEREKÇESİZ CEVAPLAR DEĞERLENDİRİLMEZ.**

Olay I:

Merkezi İstanbul'da yer alan ve hisselerinin %60'ı İspanya'da kurulu bir şirkete, %40'ı Türk vatandaşı Tarık'a ait olan Akdeniz Güneşi A.Ş. kozmetik ürünleri üretmek istemektedir. Ürünlerin temel hammaddesi olan bir Akdeniz bitkisinin Türkiye'ye getirilmesi için merkezi Barselona'da yer alan Verde şirketi ile anlaşılır. Akdeniz Güneşi A.Ş. ile Verde arasında yapılan sözleşmenin uyuşmazlık çözüm maddesi "İşbu sözleşmeden doğan uyuşmazlıklar İstanbul'da yapılacak tahkim yargılamasıyla 3 ay içinde çözülemese İstanbul Mahkemeleri ve İcra Daireleri yetkilidir" şeklindedir. Üretime başlayan Akdeniz Güneşi A.Ş., ürünlerini satmak üzere bir web sitesi kurar ve bu site üzerinden yurtdışına da gönderim yapmaya başlar. Site üzerinden alışveriş yapan kişilerin otomatik olarak kabul ettiği Mesafeli Satış Sözleşmesi'nde Barselona Mahkemeleri yetkili kılınmıştır. Akdeniz Güneşi'nin web sitesinden oldukça yüksek bir meblağa "10 yaş gençleştirilen mucize krem" alan Dulce, kremden hiçbir etki göremez. Akdeniz Güneşi'nin işleri planlandığı şekilde ilerlememiş ve ekonomik sıkıntılar yaşamaya başlamıştır. Bu süreçte Verde'ye yapması gereken ödemeleri de geciktirir. Ödemeleri alamayan Verde, İstanbul Mahkemeleri'nde dava açar. Tüm bu ekonomik sıkıntılar içerisinde bulunan Tarık'ın İspanyol vatandaşı eşi Estela, Tarık'ın Türk vatandaşı Fatma ile bir ilişkisi olduğunu da öğrenince, İspanya'daki ailesinin yanına dönüp Barselona'da noterden boşanma kararı almıştır. Tarık da Fatma ile evlenmek istediği için bu boşanmaya memnun olmuştur.

Ek Bilgi: İspanya, Viyana Satım Sözleşmesi'ne (ve) Hukuk Usulüne Dair Lahey Sözleşmesi'ne tarafıdır.

1. Verde'nin İstanbul Mahkemeleri'nde açtığı davaya karşı Akdeniz Güneşi'nin bir itiraz hakkı var mıdır? Bu itiraz mahkeme tarafından nasıl değerlendirilmelidir? (10 p)
2. İstanbul mahkemesi, davayı görürse, davanın esasına uygulanacak hukuk hangisidir? (10 p)
3. Verde'nin İstanbul Mahkemeleri'nde dava açabilmek için teminat yatırması gerekmekte midir? Değerlendiriniz. (10 p)
4. Verde ayrıca Akdeniz Güneşi aleyhine Barselona'da bir dava açmıştır. (20 p)
  - a. Akdeniz Güneşi, milletlerarası derdestlik itirazında bulunabilir mi?
  - b. Barselona mahkemesi, İstanbul mahkemesi kararını verdikten sonra ve İstanbul mahkemesinin aksine bir karar verirse, Barselona mahkemesi kararının Türkiye'de tenfizi mümkün olur mu?
5. Dulce, Akdeniz Güneşi'ne karşı İstanbul Mahkemeleri'nde dava açabilir mi? Sunny ile Dulce arasındaki yetki sözleşmesini dikkate alarak değerlendiriniz. (10 p)
6. Barselona'da noter tarafından Tarık ile Estela'nın boşanmalarına dair verilen kararın Türkiye'de bir etkisi var mıdır? Değerlendiriniz. (10 p)

Olay II:

Önceki evliliği İran vatandaşı ilk eşinin erken ölümü nedeniyle sona eren İran vatandaşı Bay Davud, Türkiye'de önemli bir şekilde istihdama imkan verecek büyüklükte sanayi tesisleri kurmaya başlar ve Türk vatandaşlığına başvurur. Davud'un ölen eşinden biri 10, diğeri 12 yaşında iki çocuğu bulunmaktadır. Davud, eşi öldükten kısa süre sonra İran vatandaşı Amira ile evlenmiştir. Aradan yıllar geçer, Davud'un çocuklarının biri 18, diğeri 20 yaşına gelir. Çocuklar, Amira ile küçüklüklerinden beri iyi anlaşamamakta, onunla aynı evde oturmak istememektedir; artık büyüüklerini düşünmekte ve Türkiye ile bağlarını koparıp İran'a yerleşmek istemektedirler. Çocukların kendisinden kopuk olmalarından Amira'yı sorumlu tutan Davud, geçen yıllar içinde Amira'dan soğumuş ve ondan boşanmak istemektedir.

7. Davud'un Türk vatandaşlığına başvurusu olumlu sonuçlanır mı? (5 p)
8. Davud, Türk vatandaşlığına geçerse o dönemde 10 ve 12 yaşında olan çocukları ile Amira da Türk vatandaşlığına geçebilir mi? Ayrı ayrı değerlendiriniz. (5 p)
9. Yıllar sonra, Davud'un açacağı boşanma davasında hangi hukuk uygulanır? (15 p)
10. Çocukların Türk vatandaşlığına geçtiğini kabul edersek biri 18, diğeri 20 yaşına geldikleri zaman Türk vatandaşlığından çıkmaları mümkün müdür, nasıl? (5 p)